

Kempen collectie in kaart

Inventarisatie en onderzoek naar de
erfgoedcollecties in de Antwerpse Kempen.

Eindrapport

Inhoudstafel

Inhoudstafel	3
Voorwoord	6
Inleiding	7
1. Opzet en doelstellingen	8
1.1. Werkingsgebied	8
1.2. Collecties	9
1.2.1. Katholieke kerkfabrieken	9
1.2.2. Oudheid- en heemkundige kringen	10
1.2.3. Vrijwillige musea en bezoekerscentra	10
1.2.4. Gemeente- en stadsarchieven	10
1.2.5. Professionele musea en bezoekerscentra	10
1.2.6. Lokale besturen	10
1.2.7. Documentatiecentra en erfgoedbibliotheken	11
1.2.8. Socio-culturele verenigingen, scholen en bedrijven	11
1.3. Doelen	11
2. Collectieregistratie methode: COMETA-model	13
2.1. COMETA Extra	13
2.2. Toegevoegde velden	14
2.3. Weggelaten velden	16
3. Verloop	17
3.1. Voorbereiding	17
3.2. Dataverzameling en verwerking	18
3.2.1. Plaatsbezoeken	19
3.2.2. Specifieke aanpak voor katholieke kerkfabrieken	20
3.3. Kennisdeling	20
4. Resultaten	22
4.1. Aanwezige objectsoorten	23
4.1.1. Andere kunstobjecten, siervoorwerpen en artefacten	24
4.1.2. Onverwerkte en verwerkte archieven	24
4.1.3. Fotografische materialen	24
4.1.4. Zelfstandige publicaties	24
4.1.5. Kranten, tijdschriften, affiches, kaarten en plannen	25
4.1.6. Beeldhouwwerken, installaties, mixed media, schilderijen, gravures, monotypes en andere artistieke druktechnieken	25

4.1.7.	Video, film, audio en audiovisueel materiaal	25
4.1.8.	Gemotoriseerde en niet-gemotoriseerde voertuigen, natuurhistorische specimen, handschriften en oude drukken t.e.m. de 18de eeuw	25
4.1.9.	Andere beeldmaterialen, andere periodieke publicaties en statisch beeldmateriaal	25
4.2.	Kempense thema's	26
4.3.	Omvang deelcollecties	27
4.4.	Fysieke toestand van deelcollecties	28
4.5.	Registratie en digitalisatie	29
4.5.1.	Registratie	29
4.5.2.	Digitalisering	32
4.6.	Datering collectiestukken en deelcollecties	32
4.6.1.	Datering collectiestukken van deelcollecties	32
4.6.2.	Ontstaan en afsluiting van de collectievorming	34
4.7.	Gerelateerde collecties	34
4.8.	Collectieplan	34
4.8.1.	Aanwezigheid van een collectieplan	34
4.8.2.	Verwervingsmethode en -beleid	35
4.8.3.	Calamiteitenplan	36
4.9.	Bewaarlocaties en -omstandigheden	37
4.9.1.	Bewaarlocatie	37
4.9.2.	Bewaarruimte	38
4.9.2.1.	Ruimtegebruik	38
4.9.2.2.	Toegankelijkheid van de bewaarruimte	38
4.9.3.	Bewaaromstandigheden	39
4.9.3.1.	Temperatuur en relatieve vochtigheid	39
4.9.3.2.	Vervuiling en stof	40
4.9.3.3.	Schimmel	41
4.9.3.4.	Insecten en ongedierte	41
4.9.3.5.	Lichtinval	41
4.9.3.6.	Opslagcapaciteit	42
4.9.3.7.	Opslageenheden	42
4.9.3.8.	Verpakkingstoestand collectiestukken	43
4.9.3.9.	Stabiliteit en stootgevaar	43
4.9.3.10.	Aanwezigheid van brandmelders en brandbestrijdingsmiddelen	44
4.9.3.11.	Calamiteiten uit het verleden	44
4.9.3.12.	Staat van de bouwschil	45
4.10.	Raadpleegbaarheid	46
4.10.1.	Raadpleegbaarheid inventaris	46
4.10.2.	Fysieke raadpleegbaarheid	46
4.10.3.	Digitale raadpleegbaarheid	46
4.11.	Collecties van scholen, bedrijven en socio-culturele verenigingen	46

5.	Conclusies en aanbevelingen	47
5.1.	Inhoud collecties	47
5.2.	Registratie en digitalisatie	47
5.2.1.	Registratie	47
5.2.2.	Digitalisering	48
5.3.	Datering	49
5.4.	Verwerving en collectieplan	49
5.5.	Gebouw en bewaarruimten	50
5.5.1.	Bewaarlocatie	50
5.5.2.	Ruimtegebruik	50
5.5.3.	Opslagcapaciteit	51
5.6.	Verpakkingen en opslageenheden	52
5.7.	Binnenklimaat	53
5.7.1.	Temperatuur en relatieve vochtigheid	53
5.7.2.	Licht	53
5.8.	Calamiteiten	54
5.8.1.	Vocht	55
5.8.2.	Brand	55
5.8.3.	Insecten en ongedierte	56
5.8.4.	Diefstal	57
5.9.	Raadpleegbaarheid	58
Besluit		59
Literatuurlijst		60
Bijlagen		62
Bijlage 1: Overzicht deelnemende collectiehouders per erfgoedcel		62
Erfgoed Noorderkempen		62
Kempens Karakter		63
Stuifzand		64
Erfgoed Voorkempen		64
Bijlage 2: COMETA-model		65
Bijlage 3: Toestemmingsformulier ontsluiting collectiedata		76

Voorwoord

Met *Kempencollectie in Kaart* slaan vier Kempense erfgoedcellen - Erfgoed Noorderkempen, Erfgoed Voorkempen, Kempens Karakter en Stuifzand - de handen in elkaar voor een gezamenlijke inventarisatie van erfgoedcollecties in hun regio. Dankzij de steun van de Vlaamse overheid kregen we de kans om deze grootschalige inventarisatie uit te voeren. Dit verslag is het resultaat van twee jaar intensieve inventarisatie en nauwe samenwerking met het werkveld en de erfgoedcellen.

We willen alle collectiehouders bedanken die deel hebben genomen aan het project en hun tijd en kennis hebben gedeeld. Zonder hun betrokkenheid was dit project onmogelijk geweest. Ook de medewerkers van de betrokken erfgoedcellen willen we bedanken.

Ook de klankbordgroep willen we bedanken, met name de medewerkers van FARO (Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed), Archiefpunt, Histories vzw, Erfgoedcel Waasland en de Universiteit van Antwerpen (opleiding Conservatie & Restauratie), voor het opvolgen van het project en delen van hun expertise. Verder bedanken we Meemoo voor de samenwerking rond Museumplus en de ondersteuning bij de opmaak van de registratiedatabank, evenals de Erfgoedcel Brugge en de Erfgoedcel Kusterfgoed voor de uitwisseling van informatie over hun gelijkaardige project 'Erfgoedzorg Regio Brugge-Oostende'.

Tot slot gaat onze dank uit naar alle sprekers die meegewerkt hebben aan de slotdag. Eerst en vooral de stichting Hugo Voeten voor de organisatie en locatie van de slotdag. Dank aan de panelleden Wouter Lammens (FARO, moderator), Hendrik Vandeginste (Histories vzw), Lieve Opsteyn (Erfgoed Haspengouw), Bram Dierckx (intergemeentelijk archivaris regio Stuifzand, Erfgoed Balen) en Jeroen Janssens (Kempens Karakter) voor hun interessante input. Ook de gastsprekers voor de workshop willen we bedanken: Stefanie Bauvois (Atelier Bauvois), Bram Dierckx (intergemeentelijk archivaris regio Stuifzand, Erfgoed Balen) en Bruno Gastmans (Mortselse Heemkundige Kring), Nele Luyten en Jan Stuyck (Centrum Kunstarchieven Vlaanderen) en Benedicte Dierckx (M Museum).

Inleiding

Met het project *Kempencollectie in Kaart* bundelen de erfgoedcellen Erfgoed Noorderkempen, Erfgoed Voorkempen, Kempens Karakter en Stuifzand de krachten om een uniforme veldtekening te maken van de erfgoedcollecties in hun werkingsgebieden. Hiermee willen ze een basis creëren voor een toekomstgericht en geïntegreerd Kempens collectiezorgbeleid.

De voorbije jaren brachten de vier erfgoedcellen elk op eigen initiatief de erfgoedcollecties en collectiebeheerders binnen hun eigen regio in kaart. Daarbij werden collectiebeschrijvingen opgesteld en werden nodenanalyses uitgevoerd op het vlak van collectiezorg en depotbeheer. De bestaande inventarissen en beschrijvingen zijn echter versnipperd, niet gelijkvormig, onvolledig en zeker niet altijd beschikbaar tot op deelcollectieniveau. Binnen het overkoepelende Kempenoverleg groeide daarom het idee om deze uitdagingen gezamenlijk aan te pakken in één gecoördineerd project.

Eén van de inspiratiebronnen voor dit grootschalige onderzoek is het WODE2020-project van Erfgoedcel Waasland. Erfgoedcel Waasland vroeg erfgoedorganisaties in de regio om hun (deel)collecties, werkingen en immaterieel erfgoed in kaart te brengen. Het verzamelen van de gegevens gebeurde met online surveys. Bij *Kempencollectie in Kaart* is ervoor gekozen om de online surveys te vervangen door fysieke plaatsbezoeken waarbij de projectmedewerker samen met de eigenaar het registratieformulier invult. Op die manier kunnen we het invullen en de interpretatie van de velden uniform houden. Bovendien vraagt deze werkwijze minder tijd van ons werkveld.

Sinds de start in april 2023 werkte projectmedewerker, Celine Vandenbranden, twee jaar voltijds aan het project. Het gezamenlijke werkingsgebied van de vier erfgoedcellen beslaat 43 gemeenten. Binnen deze regio registreerde zij, volgens het COMETA-model, 821 erfgoeddeelcollecties van 168 collectiehouders in Excel. Dit Excel-bestand wordt voortaan de registratiedatabank genoemd. Daarbij werd niet alleen de deelcollectie zelf beschreven, maar ook informatie verzameld over onder meer bewaaromstandigheden, eigenaarschap, gebruik, registratiegraad en digitalisering. Zo ontstond een gedetailleerd beeld van de noden, kansen en thematische lijnen binnen het Kempens erfgoedlandschap.

Het project levert niet alleen een gedetailleerd overzicht van alle Kempense erfgoed(deel)collecties, maar vormt tegelijk een waardevolle basis voor een toekomstig Kempens collectieprofiel en collectiezorgbeleid. De verzamelde gegevens kunnen richting geven aan een actieplan rond erfgoedzorg, expertise-uitwisseling versterken en de samenwerking bevorderen op vlak van publiekswerking en erfgoededucatie.

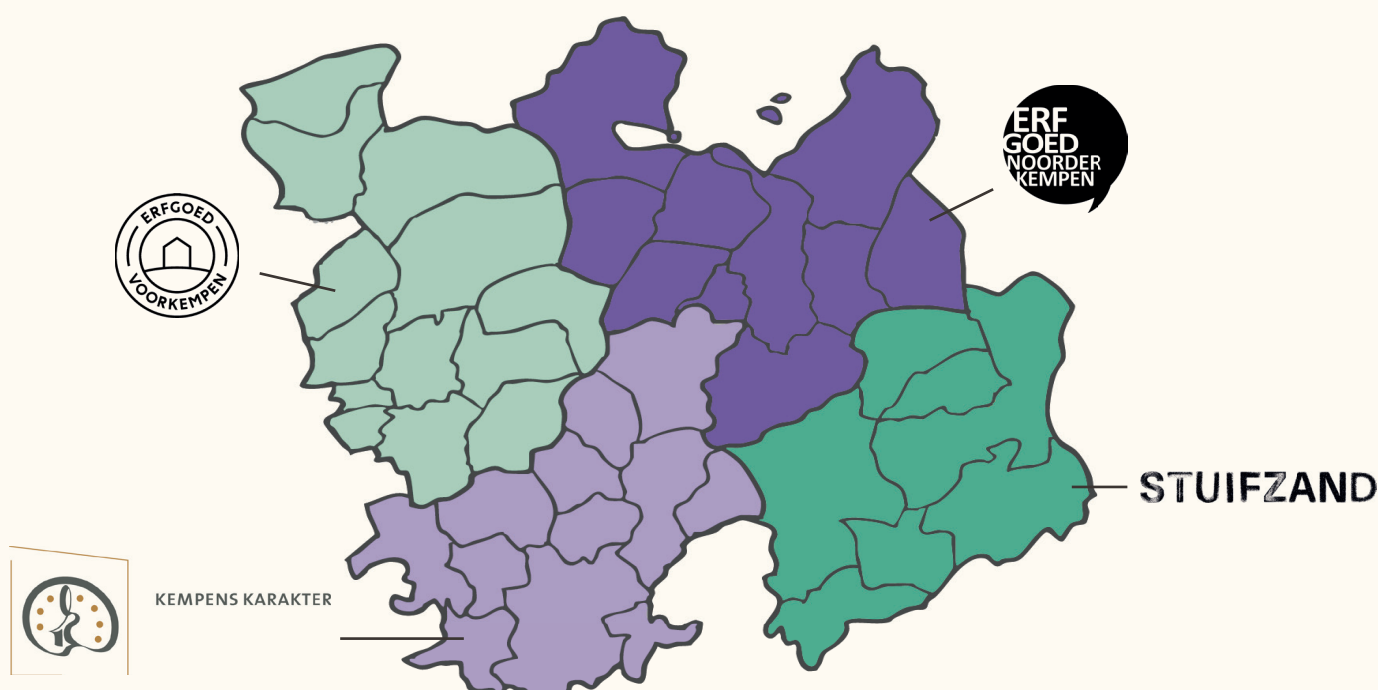
Dit verslag biedt een overzicht van de gehanteerde methodologie, de verzamelde gegevens en de belangrijkste bevindingen, aangevuld met aanbevelingen. In hoofdstuk 1 schetsen we de opzet van het project, inclusief de doelstellingen, het werkingsgebied en de betrokken deelcollecties. Hoofdstuk 2 gaat dieper in op de collectieregistratie methode, met name het COMETA-model. In hoofdstuk 3 volgt het verloop van het project, van voorbereiding tot kennisdeling. De resultaten worden besproken in hoofdstuk 4, gevolgd door aanbevelingen in hoofdstuk 5.

1 Opzet en doelstellingen

1.1. Werkingsgebied

Voor de geografische afbakening van *Kempencollectie in Kaart* vormen de werkingsgebieden van de erfgoedcellen het uitgangspunt. In totaal gaat het om een regio van **43 gemeenten**, wat meteen de omvang van het project duidelijk maakt.

	Erfgoed Noorderkempen	Erfgoed Voorkempen	Kempens Karakter	Stuifzand
Totale oppervlakte	571 km ²	588 km ²	464 km ²	522 km ²
Aantal gemeenten	11	13	12	7
Totale bevolking in 2024	187 811	281 058	235 801	141 429

Bij **Erfgoed Noorderkempen** zijn de volgende gemeenten aangesloten: Arendonk, Baarle-Hertog, Beerse, Hoogstraten, Kasterlee, Merksplas, Oud-Turnhout, Ravels, Rijkevorsel, Turnhout en Vosselaar.¹

Bij **Erfgoed Voorkempen** zijn de volgende gemeenten aangesloten: Brasschaat, Brecht, Essen, Kalmthout, Malle, Ranst, Schilde, Schoten, Wijnegem, Wommelgem, Wuustwezel, Zandhoven en Zoersel.²

Bij **Kempens Karakter** zijn de volgende gemeenten aangesloten: Berlaar, Grobbendonk, Heist-op-den-Berg, Herentals, Herenthout, Hulshout, Lier, Lille, Nijlen, Olen, Putte en Vorselaar.³

Bij **Stuifzand** zijn de volgende gemeenten aangesloten: Balen, Dessel, Geel, Laakdal, Meerhout, Mol en Retie.⁴

¹ Erfgoed Noorderkempen, Over Erfgoed Noorderkempen. <https://erfgoednoorderkempen.be/over-erfgoed-noorderkempen/>. (geraadpleegd 28/11/2024)

² De Voorkempen, Erfgoed Voorkempen. <https://www.rldv.be/erfgoed-voorkempen/> (geraadpleegd 28/11/2024)

³ Kempens Karakter, Over Kempens Karakter. <https://www.kempenskarakter.be/over-kempens-karakter/> (geraadpleegd 28/11/2024)

⁴ Stuifzand, Over ons. <https://www.stuifzand.be/over-ons> (geraadpleegd 28/11/2024)

1.2. Collecties

Binnen de 43 gemeenten in het werkingsgebied van de vier erfgoedcellen zijn er **821 erfgoeddeelcollecties** van **168 collectiehouders** geregistreerd.

Het **project registreert tot op deelcollectie niveau**. Een collectie is de volledige erfgoedverzameling van een organisatie of persoon. Binnen zo'n collectie onderscheiden we deelcollecties: kleinere, inhoudelijk samenhangende gehelen. Door op dit niveau te registreren, krijgen we een gedetailleerder en inhoudelijk rijker beeld van het Kempense erfgoedlandschap.

Wat begrijpen we onder een **erfgoeddeelcollectie**? We hanteren een brede definitie voor een erfgoeddeelcollectie. Naast de klassieke museale objectcollecties worden ook de archieven, de documentaire collecties, het audiovisueel materiaal en de erfgoedgerelateerde bibliotheekcollecties opgenomen. Omwille van de omvang van het werkingsgebied focust het project enkel op fysieke erfgoedcollecties.

Welke **collectiehouders** werden meegenomen in het onderzoek van *Kempencollectie in Kaart*? Gezien de omvang van de regio was het noodzakelijk om prioriteiten te stellen en keuzes te maken. De focus werd gelegd op de collecties van kerkfabrieken, oudheid- en heemkundige kringen, vrijwillige musea, gemeente- en stadsarchieven, professionele musea, lokale besturen, documentatiecentra en erfgoedbibliotheken. Wegens tijdsgebrek werden socio-culturele verenigingen, scholen en bedrijven steekproefgewijs behandeld. Per erfgoedcel werd er van elke soort collectiehouder één geselecteerd. In totaal werden 4 socio-culturele verenigingen, 4 scholen en 4 bedrijven gecontacteerd. Uiteindelijk ontvingen we reactie van 3 socio-culturele verenigingen, 2 scholen en 1 bedrijf. Deze zijn geregistreerd. Privécollecties zonder publiekswerking vielen buiten de opzet van dit project. Een volledig overzicht van alle deelnemende collectiehouders is terug te vinden in bijlage 1.

Type collectiehouder	aantal
Kerkfabrieken	55
Oudheid- en heemkundige kringen	37
Vrijwillige musea	30
Gemeente- en stadsarchieven	22
Professionele musea	14
Lokale besturen	2
Documentatiecentra en erfgoedbibliotheken	2
Socio-culturele verenigingen	3
Scholen	2
Bedrijven	1

1.2.1. Katholieke kerkfabrieken

Kerkfabrieken zijn openbare instellingen die eigenaar zijn van de roerende goederen in een kerk. Ze beheren deze aan de hand van een kerkraad. Binnen de regio van de vier erfgoedcellen zijn er ongeveer 180 katholieke kerken en dus ook kerkfabrieken aanwezig. Niet al deze kerken hebben nog een actieve eredienst. In dit project zijn de collecties van 55 katholieke kerken geregistreerd.

De regio van de vier erfgoedcellen valt onder het Bisdom Antwerpen en het Vicariaat Kempen. Binnen het Vicariaat Kempen zijn er vier dekenaten. Deze komen niet volledig overeen met de vier erfgoedcellen van ons project. Enkele gemeenten in de Antwerpse zuidrand en in de Zuiderkempen maken deel uit van het Vicariaat Kempen, maar vallen buiten de regio van de erfgoedcellen. Het gaat over de volgende gemeenten: Aartselaar, Boechout, Edegem, Ekeren (Mariaburg), Hove, Herselt, Kapellen, Kontich, Lint, Mortsel, Westerlo.

1.2.2. Oudheid- en heemkundige kringen

Heem- en oudheidkundige kringen komen binnen onze regio veel voor. Meestal zien we dat er ongeveer één heemkring per (fusie)gemeente is, maar soms zijn dit er ook meerdere. Binnen de heem- en oudheidkundige kringen wordt het erfgoed van de gemeente bewaard en onderzocht. Vaak hebben deze kringen een documentatiecentrum met foto's, archieven, krantenartikelen, etc., over hun gemeente of stad. Daarnaast bewaren ze vaak objecten (zoals vaandels, schoolplaten, landbouwalaam...) die soms in een heemmuseum tentoongesteld worden. Er wordt veel onderzoek gedaan binnen de heem- en oudheidkundige kringen. De resultaten van hun onderzoek worden doorgaans gepubliceerd in een tijdschrift of jaarboek.

1.2.3. Vrijwillige musea en bezoekerscentra

Vrijwillige musea en bezoekerscentra zijn musea of bezoekerscentra die door vrijwilligers beheerd en opgehouden worden. Deze musea en bezoekerscentra vormen een groter aandeel dan de professionele musea in onze regio.

De collecties kunnen eigendom zijn van een vzw of van privépersonen. Hierdoor is er een overlap tussen een vrijwillig museum en een privécollectie. *Kempencollectie in Kaart* maakt een onderscheid tussen enerzijds het hebben van een eigen collectie en anderzijds de collectie in een opstelling presenteren aan het publiek (op vaste uren of op afspraak). Enkel in het laatste geval spreken we van een vrijwillig museum. De collecties zijn vaak gevormd door de interesse en de inzet van de vrijwilligers, door een leven lang verzamelen, opknappen en bewaren.

1.2.4. Gemeente- en stadsarchieven

De lokale besturen van de gemeenten in onze regio hebben een gemeentelijk of stedelijk archief. Hieronder zit altijd een actief (modern) archief, maar regelmatig worden hier ook nog oudere archiefcollecties bewaard van bijvoorbeeld het lokaal bestuur, maar soms ook archieven van verenigingen, privépersonen of bedrijven uit de gemeente.

De meeste gemeenten hebben een verantwoordelijke die (gedeeltelijk) met archiefwerking bezig is. In drie van de vier erfgoedcellen (Erfgoed Noorderkempen, Erfgoed Voorkempen en Stuifzand) is er een intergemeentelijke archivaris. De personeelsbezetting van de archieven verschilt sterk. Dit kan gaan van een paar personen tot één iemand die dit bij een bestaand takenpakket opneemt. Bij sommige archieven zijn er vrijwilligers die de werking ondersteunen en die ook aan zelfstandig onderzoek doen.

1.2.5. Professionele musea en bezoekerscentra

Kempencollectie in Kaart interpreteert professionele musea en bezoekerscentra als musea of bezoekerscentra die werknemers in dienst hebben voor collectiebeheer of administratie. Het aantal professionele musea en bezoekerscentra is vrij beperkt in de regio. Bij de bezoekerscentra is er niet altijd een erfgoedcollectie aanwezig.

1.2.6. Lokale besturen

Zowel op bestuurlijk als op ambtelijk niveau is er intensief overleg en zijn de lijnen kort. De lokale besturen in de Kempen zetten al langer hun schouders onder de regio-overschrijdende samenwerking tussen de Kempense erfgoedcellen en zien het potentieel van het project *Kempencollectie in Kaart* voor de eigen gemeente. Zij hebben in sommige gevallen ook collecties in bezit zonder een publieke werking.

1.2.7. Documentatiecentra en erfgoedbibliotheken

Erfgoedbibliotheken komen niet veel voor in onze regio. Er zijn enkele bibliotheekcollecties waarin boeken en/of tijdschriften voor de lange termijn bewaard worden, maar meestal is er geen sprake van een echte bibliotheekwerking. Deze collecties worden voornamelijk gebruikt door de organisatie zelf. Er is meestal wel ruimte voorzien voor raadplegingen van de collectie, veelal na afspraak. Er zijn slechts enkele alleenstaande documentatiecentra. Meestal zijn die documentatiecentra verbonden aan de werking van de heem- of oudheidkundige kringen. Een documentatiecentrum werkt meestal met openingsuren waarop stukken geraadpleegd kunnen worden. Soms is dit enkel op afspraak.

1.2.8. Socio-culturele verenigingen, scholen en bedrijven

Binnen onze regio zijn er verschillende socio-culturele verenigingen, bijvoorbeeld schuttersgilden, harmonieën of fanfares.

Daarnaast zijn sommige scholen actief bezig met hun erfgoedcollectie. Dit is de minderheid van alle scholen, aangezien erfgoed niet hun kerntaak is en er vaak onvoldoende tijd en middelen beschikbaar zijn.

Ten slotte hebben bedrijven meestal geen actieve erfgoedwerking. Archiven van de bedrijven komen soms bij de lokale heemkringen of gemeente- en stadsarchieven terecht. Objectencollecties van bedrijven zijn zeldzaam, zeker van oudere of opgedoekte bedrijven.

1.3. Doelen

Voor de **korte termijn** zijn de volgende doelen vooropgesteld:

- De deelcollecties van de 43 gemeenten zijn beschreven door middel van het **COMETA-model**, dat op een gelijkvormige manier is toegepast. Er is bovendien informatie beschikbaar over de registratiegraad op objectniveau en de digitaliseringsgraad van de opgenomen collecties.
- De deelcollectiebeschrijvingen zijn na afloop van het project **toegankelijk** voor de betrokken erfgoedcellen en indien mogelijk voor de betrokken erfgoedgemeenschappen in een **interne databank** of via een **individueel rapport**.
- Er wordt een helder afsprakenkader met de collectiebeheerders ontwikkeld rond het intern en publiek delen van de verzamelde collectiedata, waarbij we streven naar **maximale openheid en deelbaarheid**.
- We hebben een duidelijk beeld van de **overkoepelende Kempense thema's**, die als basis kunnen dienen voor een **regionaal collectieprofiel**.
- De **depotnoden** van de Kempense collecties zijn op een uniforme manier in kaart gebracht.
- De onderzoeksresultaten worden beschikbaar gesteld via een **onderzoeksrapport** en een **studiedag**. Deze info wordt gedeeld met de verschillende partners en het brede erfgoednetwerk van de erfgoedcellen.

Voor de **lange termijn** zijn de volgende doelen vooropgesteld:

- De verzamelde collectiedata zijn op een gestructureerde manier **digitaal beschikbaar**, waarbij uitwisselbaarheid met de **Vlaamse erfgoeddatabanken** en **Archiefpunt** nagestreefd wordt.
- Een toekomstgericht **Kempens collectiezorgbeleid**, bestaande uit een regionale visie, missie en werking op niveau van depotinrichting, inventarisering, waardering, digitalisering, ontsluiting en herbestemming van Kempense collecties.
- De uitwerking en implementering van een **Kempens “actieplan” rond erfgoedzorg**.
- De versterking van **expertiseopbouw en -deling rond collectiezorg** tussen erfgoedactoren op regionaal niveau. De uitwerking van een aanbod van opleidingen en vorming op maat voor de verschillende collectiehouders.
- Onderzoeknaaraan een **regionaal collectieprofiel**, overkoepelend voor de vier betrokken erfgoedcellen.
- De veldtekening van de depotnaden dient als basis voor regionale afstemming en voor communicatie naar lokale besturen om stappen te kunnen ondernemen richting de uitbouw van een **regionaal depotbeleid**.
- De Kempense samenwerking rond **publiekswerking** en **erfgoededucatie** (bijvoorbeeld Erfgoeddag Kempen of het Kempens erfgoedportaal) wordt extra gevoed door de beschikbare Kempense collectiedata. Een meer efficiënte en onderbouwde samenwerking op vlak van organisatie van bruiklenen, het inhoudelijk versterken van collecties, de opbouw van tentoonstellingen en het voeden van online “expo’s.”

2. Collectieregistratie methode: COMETA-model

2.1. COMETA Extra

De collecties binnen *Kempencollectie in Kaart* worden geïnterpreteerd volgens het COMETA-model. **COMETA** is een afkorting voor **collectiemetadatas**, wat verwijst naar de gegevens en informatie verbonden aan een collectie. Het model is ontwikkeld om erfgoedcollecties op een gestructureerde, uniforme en toegankelijke manier te beschrijven op collectieniveau. Daarbij wordt het begrip 'collectie' ruim geïnterpreteerd: het kan zowel verwijzen naar een volledige collectie als naar een deelcollectie of een archiefbestand. Voor dit project wordt het model gebruikt om te inventariseren op **deelcollectie niveau**.

COMETA is een **model**, ontworpen om collecties systematisch te registreren, zonder gebonden te zijn aan een specifieke databank. Het is dus geen registratietool op zich, maar een conceptueel model dat binnen een databank geïmplementeerd kan worden. Dit maakt COMETA uniek. Andere registratiemethodes zijn vaak gekoppeld aan één systeem of beperkt tot één soort collectie (zoals archieven in Archiefbank van Archiefpunt). Het model werd ontwikkeld en verder verfijnd door de Vlaamse erfgoedinstituten, met name FARO, PACKED, Vlaamse Erfgoedbibliotheken, Archiefbank Vlaanderen en met de steun van de Vlaamse Overheid. Het richt zich zowel tot erfgoedprofessionals als vrijwilligers en dient als voorbereiding op de toekomstige Vlaamse erfgoeddatabank.

Het COMETA-model is opgebouwd in **drie trappen**:

1. COMETA Basis: kerninformatie
2. COMETA Plus: uitgebreider
3. COMETA Extra: meest uitgebreide

Naarmate men vordert in de trappen, wordt een toenemend aantal gegevens geregistreerd. Voor *Kempencollectie in Kaart* wordt er gekozen voor het meest gedetailleerde niveau, **COMETA Extra**, waarmee een maximale hoeveelheid metadata kan worden vastgelegd.⁵

Voor *Kempencollectie in Kaart* hebben we het **COMETA Extra model aangepast aan de concrete doelen en tijdsperiode van het project**. We vertrokken vanuit de aangepaste versie van projectCEST. Van hieruit hebben we velden verwijderd of toegevoegd, afhankelijk van de haalbaarheid en relevantie. Over elk veld werd er nagedacht over hoe we het best konden interpreteren en op welke manier we de informatie in dit veld zouden noteren. Deze aanpassingen zijn binnen het kernteam en de klankbordgroep (zie hoofdstuk 3.1 Voorbereiding) besproken. Tot slot is er ook overleg geweest met meemoo, het Vlaams instituut voor het archief. Sinds 2018 werkt meemoo aan het uitbouwen van een Vlaamse erfgoeddatabank waarin zowel objecten als collecties geregistreerd kunnen worden. Eén van onze doelen is om onze collecties via deze databank te ontsluiten. Daarom hebben we met hen overlegd over de beste manier om informatie te noteren, zodat deze later eenvoudig geïmporteerd kan worden in de nieuwe Vlaamse erfgoeddatabank.⁶ Welke gegevens/velden toegevoegd of weggelaten zijn, wordt uitgelegd in de volgende hoofdstukken, namelijk 2.2 en 2.3. Het volledig gebruikte COMETA-model is terug te vinden in de bijlage 2.

⁵ Cometa, Cometamodel, <https://cometamodel.be/p/Cometa> (geraadpleegd 4/12/2024)

⁶ Meemoo, Vlaamse erfgoeddatabanken, <https://meemoo.be/nl/projecten/vlaamse-erfgoeddatabanken> (geraadpleegd 19/12/2024)

2.2. Toegevoegde velden

Ook het invulboek werd tijdens het project bijgestuurd: bepaalde velden zijn toegevoegd, anderen zijn geschrapt. Hieronder geven we een overzicht van de toegevoegde velden.

1. Bewaaromstandigheden

Een belangrijk doel van het project *Kempencollectie in Kaart* is het verkrijgen van een beter zicht op de bewaaromstandigheden van de deelcollecties in de regio. Om dit te realiseren, zijn de volgende velden toegevoegd:

temperatuur, relatieve vochtigheid, historiek calamiteiten, vervuiling ruimte, stof, ongeschikte verpakking, schimmel, insecten en ongedierte, licht en straling, stabiliteit, stootgevaar, brand, soort depot, toestanddepot, opslagruimte, opslageenheden, toegangdepot, gebruiksruimtes, depotnoden

De toegevoegde velden zijn voornamelijk gebaseerd op de tien schadefactoren voor erfgoed en de zelfevaluatie van de RE-ORG-methode.⁷

Daarnaast is er ook een veld 'algemene toestand' toegevoegd. Hierin kan de deelcollectie als geheel worden beschreven, bijvoorbeeld als 'goed', 'redelijk', 'matig' of 'slecht'.

2. Status huidige bewaarlocatie

Sommige bewaarlocaties vallen onder een bepaalde bescherming, bijvoorbeeld als een beschermd monument of een UNESCO site. Dit kan genoteerd worden in dit veld.

3. Alternatief identificatienummer

Indien er in een andere databank een identificatienummer voor een deelcollectie bestaat, kan dit genoteerd worden in de velden 'alternatief identificatienummer' en 'bron alternatief identificatienummer'. In de 'bron' kan een URI of URL naar het desbetreffende identificatienummer toegevoegd worden.

4. Specificaties aantallen en jaartallen

Voor velden die betrekking hebben op aantallen of jaartallen, zoals omvang, begin- en einddatum vervaardiging, begin- en einddatum verzameling en huidige locatie, is het nuttig om in geval van onzekerheid 'ca.' (circa) te kunnen noteren in een 'specificatie'-veld.

5. Naam en bron sub- en supercollectie

(Super)collecties kunnen vaak onderveeld worden in deelcollecties, die dan weer onderverdeeld kunnen worden in subcollecties (zie hoofdstuk 4.9 Gerelateerde collecties). Om meer context te kunnen noteren over de sub- en supercollectie, zijn de 'naam' en 'bron' van de super- en subcollecties toegevoegd.

⁷ Hermans, Tine. De tien schadefactoren en geïntegreerd risicobeheer. <https://faro.be/kennis/de-tien-schadefactoren> (geraadpleegd 10/12/2024)

FARO, RE-ORG. Een methode om uw museumdepot te reorganiseren. <https://faro.be/publicaties/re-org-een-methode-om-uw-museumdepot-te-reorganiseren> (geraadpleegd 13/12/2024)

6. Gerelateerde collectie

Om extra informatie over een 'gerelateerde collectie' (zie hoofdstuk 4.9 Gerelateerde collecties) vast te leggen, zijn de volgende velden toegevoegd:

- Bron gerelateerde collectie
- Naam gerelateerde collectie
- Identificatie instelling gerelateerde collectie
- Bron identificatie instelling gerelateerde collectie
- Naam instelling gerelateerde collectie

7. Vorige eigenaar

Om alle informatie over de vorige eigenaar te noteren, zijn de volgende velden toegevoegd:

- Begindatum vorige eigenaar
- Specificatie begindatum vorige eigenaar
- Einddatum vorige eigenaar
- Specificatie einddatum vorige eigenaar

8. Bron

Om precies te weten waar identificatienummers vandaan komen, kan de bron, een URI of URL, worden toegevoegd. Het veld 'bron' is toegevoegd aan de velden: identificatie eigenaar, identificatie beheerder, identificatie collectievormer.

9. Identificatie calamiteitenplan

In sommige collectieplannen is een calamiteitenplan verwerkt. Dit veld maakt het mogelijk om dit te registreren.

10. Identificatie standaard registratie

Indien er een specifieke richtlijn of standaard werd gevolgd tijdens het registreren, kan dit genoteerd worden. Bestaande registratiesystemen volgen vaak bepaalde richtlijnen, wat een eventuele overdracht eenvoudiger maakt.

11. Opmerkingen

In dit veld kan aanvullende informatie worden genoteerd die niet binnen de andere velden van het model past, maar wel relevante informatie is voor de erfgoedcellen, bijvoorbeeld dat de collectie in de nabije toekomst zal verhuizen.

2.3. Weggelaten velden

Tijdens het project zijn er niet alleen velden toegevoegd, maar ook een aantal velden geschrapt, omdat ze niet van toepassing zijn of moeilijk te definiëren zijn binnen de context van *Kempencollectie in Kaart*. Hieronder geven we een overzicht van de weggelaten velden:

1. Niet relevant:

- Bron identificatienummer
- Term collectietype
- Type titel
- Term materiaal
- Taal beschrijving collectie
- Identificatie erfgoedgemeenschap
- Naam erfgoedgemeenschap
- Historiek locatie huidige standplaats

2. Overlap met ander veld:

- Geschiedenis
- Coördinaten locatie huidige standplaats
- Beschrijving toegangsvoorwaarden

3. Moeilijk toe te passen op collectieniveau

- Term rechtsgrond
- Naam rechthebbende
- Identificatie rechthebbende
- Contactpersoon
- Adres rechthebbende
- Telefoon rechthebbende
- Email rechthebbende
- Begindatum recht
- Einddatum recht
- Plaatsnaam toepassingsgebied recht
- Identificatie toepassingsgebied recht
- Tekst toelichting recht
- Term rechtenstatus
- Identificatie rechtenstatus
- Term rechtenverklaring
- Tekst naamsvermelding
- Naam licentie
- Identificatie licentie
- Jaar publiek domein
- Toepassingsgebied publiek domein
- Rationale risico-analyse

4. Gedetailleerde uitgave-velden: Alle velden rond de geschreven literatuur worden in één veld genoteerd, in de referentiestijl 'Chicago 15th'.

- Identificatie publicatienummer
- Term materiaalsoort
- Tekst titel
- Naam auteur
- Tekst uitgavevermelding
- Bereik paginaverwijzing
- Tekst toelichting bronverwijzing

3. Verloop

3.1. Voorbereiding

De Kempense erfgoedcellen hebben een stevige historiek van overleg, expertisedeling en samenwerking rond alle aspecten van een cultureel-erfgoedwerking. Het **Kempenoverleg** vormt hiervoor de overkoepelende overlegstructuur. Rond collectiezorg werd er begin 2022 een aparte collegagroep opgestart. Hier beslisten Erfgoed Noorderkempen, Erfgoed Voorkempen, Kempens Karakter en Stuifzand om samen een uniforme veldtekening te maken van alle (deel)collecties in de regio. Een **subsidieaanvraag** werd ingediend en goedgekeurd (Cultureelerfgoeddecreet), zodat het project effectief van start kon gaan met de **aanstelling van een projectmedewerker in april 2023**. Het project wordt formeel 'gehuisvest' door Stuifzand, maar wordt in de praktijk uitgevoerd voor en door de vier betrokken erfgoedcellen.

Voor dit project wordt er vanuit de vier erfgoedcellen een **kernteam** samengesteld. Naast de projectmedewerker bestaat dit kernteam uit de medewerkers erfgoedzorg en/of de coördinatoren van elke erfgoedcel. Het kernteam gaf advies en ondersteuning waar nodig. Binnen dit kernteam werden beslissingen besproken en knopen doorgehakt.

Er wordt ook een **klankbordgroep** opgericht, samengesteld door medewerkers van Erfgoedcel Waasland, Histories, FARO, de Universiteit Antwerpen en Archiefpunt. Waarom maken deze organisaties deel uit van de klankbordgroep? Erfgoedcel Waasland heeft het project WODE2020 uitgevoerd waarbij ze de deelcollecties binnen hun regio in kaart brachten en onderzochten. De opzet van *Kempencollectie in Kaart* heeft veel raakpunten met WODE2020.⁸ Histories is de landelijke dienstverlener voor erfgoedvrijwilligers in Vlaanderen. Aangezien er veel vrijwillige erfgoedorganisaties in de regio aanwezig zijn, is het belangrijk om hen te betrekken. Als Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed kan FARO niet ontbreken. Enkele docenten van de opleiding erfgoedstudies en Conservatie-Restauratie van de Universiteit Antwerpen brengen expertise in rond erfgoedzorg en grote onderzoeksprojecten. Archiefpunt is de landelijke dienstverlener voor privéarchieven en -collecties voor Vlaanderen en Brussel. Zij werken actief rond het identificeren, documenteren en ontsluiten van deze collecties.

In april 2023 ging de projectmedewerker van start. De belangrijkste voorbereiding was het **aanpassen van het COMETA-model** met de concrete doelen en tijdsplan van het project in het achterhoofd. Deze aanpassingen zijn besproken met het kernteam, de klankbordgroep en in overleg met meemoo (zie hoofdstuk 2 Collectieregistratie methode: COMETA-model).

Ondertussen werd er ook beslist op welke manier de **dataverzameling** uitgevoerd zou worden. We hebben besloten om de bevraging ter plaatse te doen en telkens door de projectmedewerker te laten uitvoeren. Hetzelfde geldt voor het noteren van de bewaaromstandigheden, dit met het oog op een zo groot mogelijke uniformiteit. We hebben de deelnemers van het project ingedeeld per soort collectiehouder: archieven, heem- en oudheidkundige kringen, documentatiecentra en erfgoedbibliotheken, vrijwillige musea, professionele musea, kerkfabrieken, erfgoedverenigingen, scholen, bedrijven en privécollecties (zie hoofdstuk 1.2 Collecties). De deelnemers werden in deze volgorde gecontacteerd. De collectiehouders werden per e-mail uitgenodigd om deel te nemen. In het eerste bericht werd de opzet van *Kempencollectie in Kaart* kort toegelicht, met als bijlagen een

⁸ WODE, Erfgoedcel Waasland, <https://www.erfgoedcelwaasland.be/wode2020/> (geraadpleegd 17/02/2025)

uitgebreidere projectbeschrijving en een voorbereidende vragenlijst (zie bijlage 3). Deze vragenlijst peilde reeds naar informatie uit het COMETA-model die mogelijk nog opgezocht of intern afgestemd moest worden vóór het plaatsbezoek. Voor het inplannen van een plaatsbezoek konden de collectiehouders gebruikmaken van het platform YouCanBookMe. Voor elk bezoek werd standaard een halve dag voorzien.

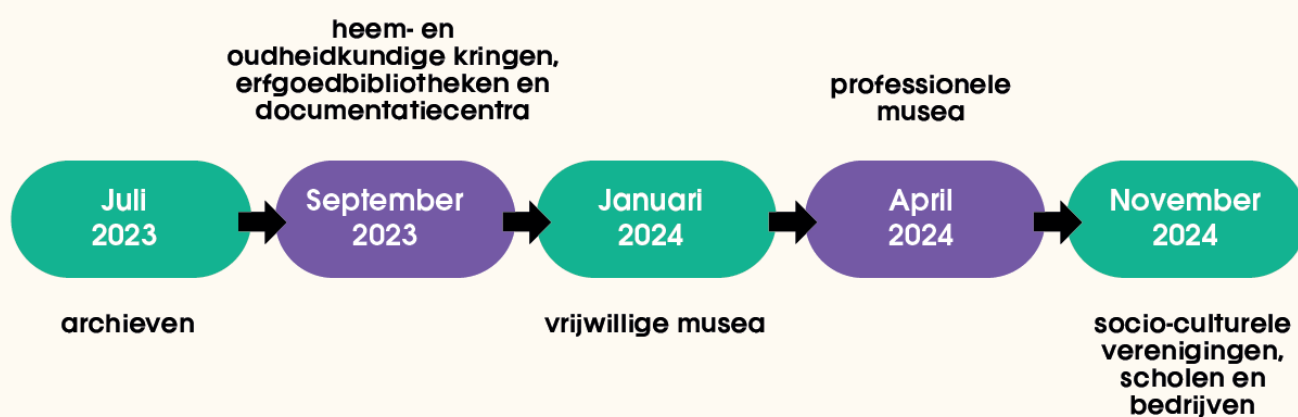

3.2. Dataverzameling en verwerking

De dataverzameling is gestart in juli 2023. Er is gekozen om eerst bij de verschillende type collectiehouders langs te gaan om het **aangepaste model te testen op flexibiliteit en bruikbaarheid**. Hiervoor hebben we een archief, een heemkring, een erfgoedbibliotheek, een vrijwillig museum en een professioneel museum geselecteerd.

Na enkele aanpassingen van het model is de projectmedewerker gestart met de **plaatsbezoeken**. Eerst zijn alle gemeente- en stadsarchieven gecontacteerd, hierna de oudheid- en heemkundige kringen, daarna de documentatiecentra en erfgoedbibliotheek en vervolgens de vrijwillige en professionele musea. Ten slotte werden er ook plaatsbezoeken georganiseerd bij enkele socio-culturele verenigingen, scholen en bedrijven, steekproefsgewijs behandeld werden (zoals eerder uitgelegd in hoofdstuk 1.2 Collecties).

Aan de professionele musea werd er gevraagd om zelf hun collecties te registreren a.d.h.v. het COMETA-model. Er werd een invulformulier, een korte handleiding en een voorbeeld toegestuurd. Bij de meeste professionele musea is het op deze manier gelukt. Enkel wanneer het niet lukte om het zelfstandig in te vullen, is de projectmedewerker ter plaatse gegaan. Voor de kerkfabrieken werd er beslist om niet op plaatsbezoek te gaan, zie hoofdstuk 3.2.2 Specifieke aanpak voor katholieke kerkfabrieken.

3.2.1. Plaatsbezoeken

De **duur van een plaatsbezoek** varieert sterk en is afhankelijk van de grootte van de collectie, de hoeveelheid en complexiteit van de deelcollecties en het aantal aanwezigen. Soms is er ook een vervolgspraak nodig. Als de collecties zich op verschillende locaties bevinden, zijn er twee afspraken ingepland.

Tijdens een plaatsbezoek worden meestal de volgende stappen doorlopen:

1. Rondgang collecties

Eerst vindt er een rondgang plaats door de bewaarruimte(s) om de collecties te bekijken. Daarbij letten we op welke mogelijke deelcollecties er aanwezig zijn. Soms hebben de collectiehouders reeds een indeling van hun collecties, maar vaak is dit niet het geval. In dat laatste geval doet de projectmedewerker een voorstel voor de indeling in deelcollecties. Als er wel een bestaande indeling is, controleert de projectmedewerker of er geen kleine deelcollecties of objecten over het hoofd zijn gezien.

Tijdens de rondgang wordt ook gelet op de bewaaromstandigheden. De relevante velden worden eerst op papier ingevuld, om later digitaal in de registratiedatabank (Excel) over te nemen. Indien mogelijk worden er ook foto's gemaakt.

2. Indelen in deelcollecties

Alle objecten binnen één collectie worden ingedeeld in verschillende deelcollecties. Soms vormt de volledige collectie één grote deelcollectie, terwijl in andere gevallen meerdere deelcollecties worden onderscheiden. Om het aantal deelcollecties behapbaar te houden, beperken we het aantal deelcollecties tot maximaal 20 per collectie. Elk object mag slechts in één deelcollectie zitten.

3. Deelcollecties registreren

In de registratiedatabank (Excel) worden de deelcollecties ingevuld in het registratieformulier van COMETA. Dit gebeurt door de projectmedewerker, in samenwerking met de collectiehouders. Tijdens het invullen worden de verschillende velden toegelicht, en leggen we uit waarom het belangrijk is om bepaalde informatie vast te leggen. Het formulier wordt zo volledig mogelijk ingevuld. Als er twijfel bestaat over bepaalde gegevens, laten we het betreffende veld open.

4. Afronden en toestemmingsformulier meegeven

Na de registratie worden bijkomende vragen beantwoord en wordt het toestemmingsformulier (zie bijlage 3) ingevuld. In dit formulier kunnen de organisaties toestemming geven om de verzamelde gegevens en/of foto's te ontsluiten naar het publiek.

Na het plaatsbezoek wordt het registratieformulier in de registratiedatabank (Excel) aangevuld, bijvoorbeeld met URL's naar websites. Ook de velden over de bewaaromstandigheden worden geïntegreerd. Zodra de registratie volledig is, wordt de aparte Excel-sheet aan de collectiehouder(s) bezorgd.

Deze werkwijze kan aangepast worden wanneer de situatie daarom vraagt, bijvoorbeeld bij ingrijpende renovatiewerken van de bewaarruimten, een collectieverhuis of bij tijdelijk opslag van de collectie. In deze gevallen worden de bewaaromstandigheden niet genoteerd. Ook wanneer het niet mogelijk is de collectie te bekijken, bijvoorbeeld bij een afgesloten locatie of wanneer de objecten heel dicht op elkaar staan, zullen de bewaaromstandigheden niet genoteerd worden.

3.2.2. Specifieke aanpak voor katholieke kerkfabrieken

In de regio van *Kempencollectie in Kaart* bevinden zich ongeveer **180 katholieke kerken**. Dit aantal is te groot binnen de tijdspanne van het project om allemaal ter plaatse te bezoeken. Daarom hanteren we voor de kerkfabrieken een **alternatieve methode**.

Om de **contactgegevens** van de kerkfabrieken te verzamelen, namen we eerst contact op met het Vicariaat Kempen. Op hun advies stelden we het project voor aan de vier dekenaten (Noorderkempen, Kempen-Oost, Zuiderkempen en Kempen West). Deze bezorgden ons vervolgens de contactgegevens van de kerkraden.

Om de collectieregistratie te versnellen, hebben we elke kerkcollectie opgedeeld in een objectencollectie en een archiefcollectie. Wanneer er een onderscheid wordt gemaakt tussen oud en modern archief, namen we dat mee in de deelcollecties.

Voor het **invullen van de registratieformulieren** baseerden we ons initieel op **bestaande inventarissen** (van de provincie of voormalig Erfgoedplus), rapporten van Monumentenwacht, kerkbeheersplannen en bestaande registraties in Archiefpunt. Daarna volgde een **telefonisch gesprek** met de kerkraad, waarin we vragen stellen over de bewaarlocatie, de bewaaromstandigheden en de aanwezigheid van collecties van andere kerken. Een nadeel van deze aangepaste werkwijze is dat sommige velden in COMETA leeg blijven. Dit heeft gevolgen voor de analyse van de resultaten.

Ondanks de vereenvoudigde aanpak blijft de dataverzameling rond de kerkcollecties een tijdrovende taak. Het grote aantal kerken in de regio en de vele betrokken partners (Provincie Antwerpen, meemoo, Vicariaat Kempen, de vier dekenaten, Archiefpunt, ...) maken dit erg intensief. Hierdoor hebben we **55 kerkcollecties kunnen registreren**.

3.3. Kennisdeling

Gedurende het *Kempencollectie in Kaart* traject is er op verschillende manieren aan kennisdeling gedaan. Een voorbeeld van kennisdeling tijdens het project is de samenwerking met Erfgoedcel Brugge en Erfgoedcel Kusterfgoed. Beide erfgoedcellen werken aan het project 'Erfgoedzorg Regio Brugge-Oostende' dat betrekking heeft op een regionale collectie- en depotwerking. Gedurende drie jaar wordt er gewerkt aan drie onderdelen: veldtekening, netwerk en depot. Het onderdeel 'veldtekening' is zeer vergelijkbaar met ons project. In beide projecten worden erfgoedcollecties in kaart gebracht met behulp van het COMETA-model. *Kempencollectie in Kaart* is enkele maanden eerder van start gegaan dan 'Erfgoedzorg Regio Brugge-Oostende'. We **delen onze werkdocumenten en wisselen ervaringen uit**, bijvoorbeeld over de werking van het project en de collectieregistratie.⁹ Met plezier wordt er ook in de toekomst kennis gedeeld met andere erfgoedcellen of geïnteresseerde instellingen, die een gelijkaardig project willen opstarten.

Het verloop van het project werd maandelijks besproken in het **kernteam**. Op regelmatige basis werd de **klankbordgroep** geïnterpelleerd en op de hoogte gehouden. Hetzelfde geldt voor de betrokken partners. Op de **reguliere netwerk- en overlegmomenten** van de vier erfgoedcellen werden regelmatig updates gegeven over het verloop van het project. Via de **Raad van Bestuur** werden onze lokale besturen geïnformeerd over de bevindingen van *Kempencollectie in Kaart*. Via de **websites**, de **nieuwsbrieven** en **sociale media** van de betrokken erfgoedcellen werd het brede netwerk op de hoogte gehouden van het projectverloop.

⁹ Erfgoedcel Brugge, "Erfgoedzorg regio Brugge-Oostende", <https://erfgoedcelbrugge.be/projecten/erfgoedzorg/regionale-erfgoedzorg-brugge-en-oostende> (geraadpleegd 7/01/2025). Erfgoedcel Kusterfgoed, "Erfgoedzorg regio Brugge-Oostende", <https://www.kusterfgoed.be/nl/projecten/erfgoedzorg-regio-brugge-oostende/> (geraadpleegd 7/01/2025).

De geregistreerde collecties worden idealiter **op een online platform ontsloten**. Twee platformen zijn hiervoor geschikt: de Archiefbank van Archiefpunt en de Vlaamse erfgoeddatabank Museumplus, beheerd door Meemoo.

Museumplus bevindt zich nog in de opstartfase, zeker voor de registraties op collectieniveau. Dit platform heeft voor de registraties op collectieniveau ook het COMETA-model gevolgd. Het importeren van nieuwe gegevens zal waarschijnlijk pas in een latere fase plaatsvinden, na afloop van het project.

In de **Archiefbank** van Archiefpunt kan de data geïmporteerd worden, maar in beperkte mate. Deze databank richt zich vooral op archief- en documentaire collecties en is gericht op privaatrechtelijke collecties. Rekening houdend met deze twee voorwaarden, kunnen we ongeveer 320 van de 704 geregistreerde collecties importeren. De kerkarchieven laten we buiten beschouwing, aangezien deze vaak al in Archiefpunt geregistreerd zijn. De Archiefbank is niet opgesteld volgens het COMETA-model, maar inhoudelijk komen beide methodes goed overeen. We hebben onderzocht in welke mate onze gegevens nog aangepast moeten worden voor een import in de Archiefbank.

Op 18 maart 2025 vond de **slotdag** van het project *Kempencollectie in Kaart* plaats. We nodigden alle collectiehouders en partners uit in het Art Center Hugo Voeten in Herentals. Met circa 100 deelnemers kende deze dag een grote respons binnen en buiten ons veld. Tijdens deze dag informeerden we hen over het verloop van het project en werd er een blik op de toekomst geworpen tijdens een panelgesprek, waarin de volgende sprekers aanwezig waren: Wouter Lammens (FARO, moderator), Hendrik Vandeginste (Histories), Lieve Opsteyn (Erfgoed Haspengouw), Bram Dierckx (intergemeentelijk archivaris regio Stuifzand, Erfgoed Balen) en Jeroen Janssens (Kempens Karakter).

In de namiddag werden vier **workshops** georganiseerd, waarin verschillende onderwerpen aan bod kwamen die voortkomen uit de analyse van de verzamelde data:

- Workshop calamiteiten, gepresenteerd door Stefanie Bauvois (Atelier Bauvois)
- Workshop collectieplannen, gepresenteerd door Bram Dierckx (intergemeentelijk archivaris regio Stuifzand, Erfgoed Balen) en Bruno Gastmans (Mortsele Heemkundige Kring)
- Workshop verpakken, gepresenteerd door Benedicte Dierickx (M Museum)
- Workshop archiefzorg voor kunstenaars, gepresenteerd door Jan Stuyck en Nele Luyts (Centrum Kunstarchieven Vlaanderen, CKV)

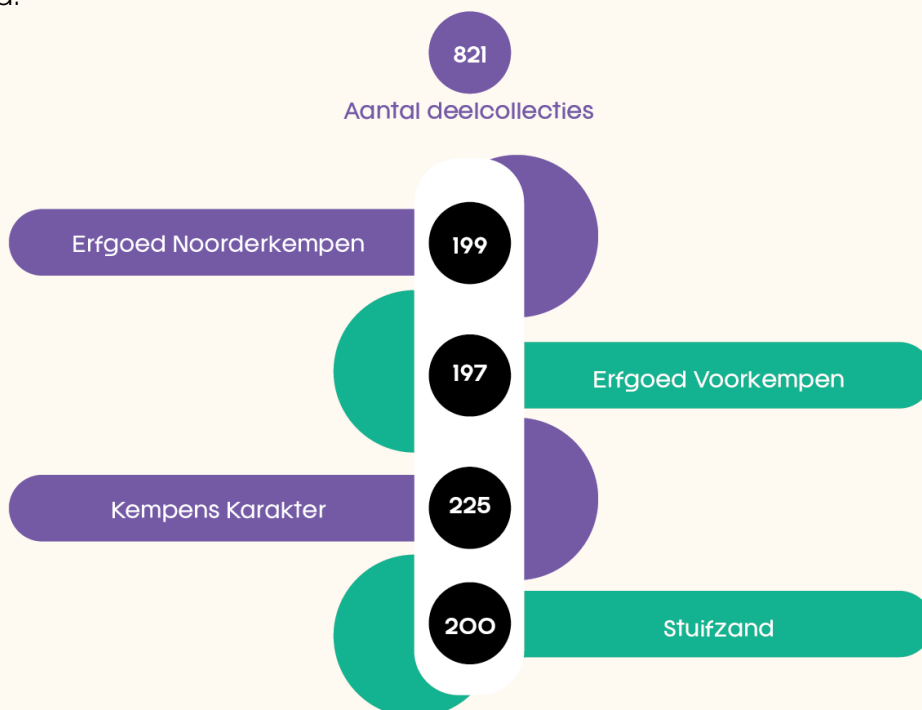
Daarnaast vormt ook dit **rapport** een vorm van kennisdeling: het bundelt de inzichten, methodes en praktijkvoorbeelden uit twee jaar veldwerk en biedt inspiratie voor andere organisaties die werken aan erfgoedzorg en collectieregistratie. Daarnaast bevatten de aanbevelingen in dit rapport concrete handvatten voor collectiehouders die hun collectiezorg, depotwerking of publieksontsluiting willen versterken. Dit verslag, en alle informatie over het project, zal gedeeld worden met de medewerkers van de betrokken collectiehouders, de deelnemers van de slotdag en het brede netwerk van de erfgoedcellen. Het rapport zal ook op de **websites van de Kempense erfgoedcellen** terug te vinden zijn. Ook wordt er gekeken naar de mogelijkheden die kempenserfgoed.be bieden om de resultaten van het verslag hierop te plaatsen.

Naast dit verslag zijn er verschillende andere vormen van kennisdeling. In de **collegagroep Erfgoedzorg** is het project reeds voorgesteld en zijn de stand van zaken gegeven. In het najaar van 2025 zullen de resultaten gepresenteerd worden. Ook de **projectfiches** op de websites van FARO en Histories vzw zullen aangevuld worden met informatie over dit project. Ook zal er een **blog** verschijnen op de website van FARO en wordt **Erfgoedkaart** aangevuld.

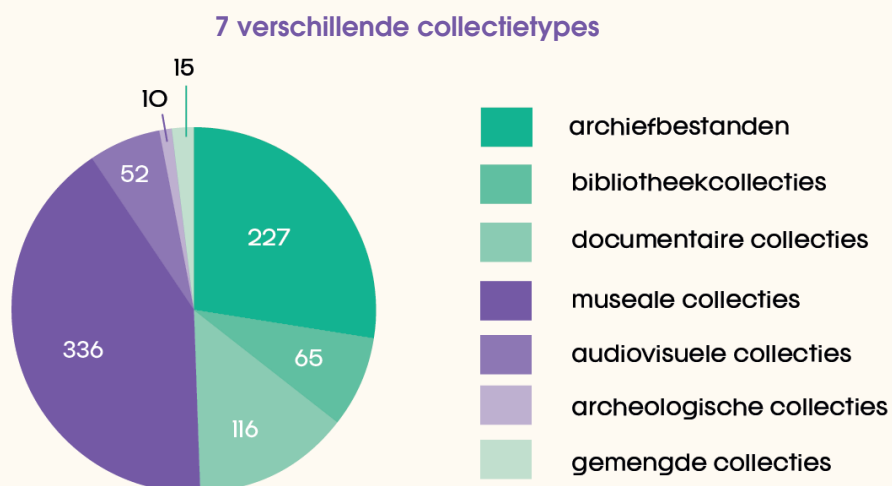
Verder is het project voorgesteld tijdens de **netwerkdag pool experts**, georganiseerd door het Departement Cultuur, Jeugd en Media

4. Resultaten

Gedurende het project zijn er **821 deelcollecties** geregistreerd van **168 collectiehouders** in de regio. Dit gaat over 199 deelcollecties binnen de regio van de erfgoedcel Erfgoed Noorderkempen, 197 deelcollecties bij Erfgoed Voorkempen, 225 deelcollecties bij Kempens Karakter en 200 deelcollecties bij Stuifzand.

Deze deelcollecties kunnen onderverdeeld worden in **7 verschillende collectietypes**: Er zijn 227 archiefbestanden, 65 bibliotheekcollecties, 116 documentaire collecties, 336 museale collecties, 52 audiovisuele collecties en 10 archeologische collecties geregistreerd. Als een deelcollectie moeilijk binnen één van de voorgaande types gecategoriseerd kan worden, noemen we dit een 'gemengde collectie'. Hiervan zijn er 15 deelcollecties geregistreerd.

In de volgende hoofdstukken worden de resultaten van de registratie weergegeven. Enkele onderdelen van de registratie zijn niet ingevuld voor de deelcollecties van de kerkfabrieken. In dat geval gaat het om 704 deelcollecties in plaats van 821 deelcollecties. In de volgende hoofdstukken zijn de kerkcollecties niet in de cijfers en berekeningen opgenomen: 4.6 (datering deelcollecties en collectiestukken), 4.9.1 (bewaarloccatie), 4.9.2 (bewaarruimte), 4.9.3.3 (schimmel), 4.9.3.4 (insecten en ongedierte), 4.9.3.5 (lichtinval), 4.9.3.7 (opslagseenheden), 4.9.3.9 (stabiliteit en stootgevaar), 4.9.3.10 (aanwezigheid van brandmelders en brandbestrijdingsmiddelen) en 4.10 (raadpleegbaarheid).

4.1. Aanwezige objectsoorten

Per deelcollectie is er opgelijst welke types objecten aanwezig zijn. Er zijn 22 verschillende objectsoorten (zie bijlage 2 voor meer informatie bij het veld 'materiaaltype' binnen het COMETA-model). Een deelcollectie kan meerdere objectsoorten bevatten.

22 verschillende objectsoorten	Aantal deelcollecties waarin deze objectsoorten voorkomen
Andere kunstobjecten, siervoorwerpen en artefacten	264
Onverwerkte en verwerkte archieven	250
Foto's, prentkaarten en vroegere fotografische technieken	204
Zelfstandige publicaties	148
Tijdschriften	94
Beeldhouwwerken, installaties, mixed media	80
Kaarten en plannen	79
Schilderijen	77
Affiches	75
Kranten	64
Tekeningen	63
Gravures, monotypes en andere artistieke druktechnieken	59
Video	37
Film	33
Audio	26
Handschriften en oude drukken t.e.m. de 18de eeuw	17
Gemotoriseerde en niet-gemotoriseerde voertuigen	15
Andere beeldmaterialen	14
Natuurhistorische specimen	11
Andere periodieke publicaties	7
Audiovisueel materiaal	6
Statisch beeldmateriaal	2

In onderstaande hoofdstukken worden de 22 verschillende objectsoorten kort beschreven. Sommige objectsoorten worden samengenomen.

4.1.1. Andere kunstobjecten, siervoorwerpen en artefacten

De meest voorkomende objectsoort is 'andere kunstobjecten, siervoorwerpen en artefacten'. Deze objecten komen voor in 264 deelcollecties. Dit is een vrij brede categorie waarbinnen verschillende objecten vallen. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- gereedschap en materialen voor ambachten en beroepen: schrijnwerkerij, smidse, bakkerij, slagerij, brouwerij, diamantbewerking, landbouw, café, dorpswinkel, etc.
- huisraad (potten, pannen, borden, schalen, etc.)
- school- en leermateriaal
- interieurelementen (lampen, meubilair, klokken, vazen, opgezette dieren, etc.)
- elektronische en manuele instrumenten (radio's, naaimachines, meetinstrumenten, muziekinstrumenten, medische instrumenten, etc.)
- decoratieve objecten die onder de toegepaste kunsten vallen
- jacht en stroperij
- vrije tijd en sport
- oorlogsvoorwerpen
- archeologische voorwerpen
- vlaggen

Deze objecten komen vooral voor in collecties van musea, heemkundige kringen en enkele gemeentecollecties. Daarnaast zijn er in de regio veel collecties rond het dagelijkse leven, lokale industrieën en ambachten. Daardoor is dit de meest voorkomende objectsoort in onze regio.

4.1.2. Onverwerkte en verwerkte archieven

De op één na meest voorkomende objectsoort is 'onverwerkte en verwerkte archieven'. Deze categorie omvat zowel archiefmateriaal als papieren documenten, die niet strikt als archief worden beschouwd. Dit komt doordat er geen aparte categorie is voor papieren documenten.

Er zijn veel archief- en documentaire collecties binnen de regio. Deze worden bij de gemeenten bewaard, maar ook vaak bij heemkundige kringen.

4.1.3. Fotografische materialen

Fotografische materialen zijn de derde grootste objectsoort, die we in 204 deelcollecties zien terugkomen. Onder deze categorie vallen prentkaarten en foto's, die gemaakt zijn met eender welke fotografische techniek (bijvoorbeeld dia's, glasplaten, film).

Deze categorie zien we vaak terug in fotocollecties, maar ook in archief- en documentaire collecties. In mindere mate worden foto's ook bewaard ter illustratie van objectencollecties. Omdat prentkaarten ook onder deze objectsoort vallen, zien we deze ook regelmatig in genealogische collecties (collecties bidprentjes). Bijna elke heemkundige kring heeft een verzameling bidprentjes. Dit draagt bij aan het grote aantal fotografische materialen, die in onze regio aanwezig zijn.

4.1.4. Zelfstandige publicaties

Zelfstandige publicaties, voornamelijk boeken, komen in 148 deelcollecties voor. Dit zijn meestal bibliotheekcollecties en komen veel voor bij heemkundige kringen en musea.

4.1.5. Kranten, tijdschriften, affiches, kaarten en plannen

Kranten, tijdschriften, affiches, kaarten en plannen zijn objectsoorten die we veel zien terugkomen bij documentaire collecties van heemkundige kringen en in mindere mate ook van de gemeentelijke archieven. Tijdschriften komen voor in 94 deelcollecties, kranten in 64, affiches in 75, kaarten en plannen in 79 deelcollecties.

4.1.6. Beeldhouwwerken, installaties, mixed media, schilderijen, gravures, monotypes en andere artistieke druktechnieken

Beeldhouwwerken, installaties en mixed media komen voor in 80 deelcollecties; schilderijen in 77 deelcollecties; gravures, monotypes en andere artistieke druktechnieken in 59 deelcollecties. Soms zitten zij effectief in een kunstenaarscollectie, maar zo zijn er relatief weinig in de regio. Deze objecten komen meestal voor in collecties van (professionele en vrijwillige) musea en heemkundige kringen.

4.1.7. Video, film, audio en audiovisueel materiaal

Video komt in 37 deelcollecties voor, film in 33 deelcollecties, audio in 26 deelcollecties en audiovisueel materiaal slechts in 6 deelcollecties. Deze objecten worden vooral aangetroffen in de collecties van de heemkundige kringen, maar lijken in onze regio relatief schaars te zijn. Dit komt waarschijnlijk doordat de meeste audiovisuele materialen digitaal op een server, harde schijf of in een cloudservice bewaard worden. In dit project worden enkel fysieke deelcollecties opgenomen.

4.1.8. Gemotoriseerde en niet-gemotoriseerde voertuigen, natuurhistorische specimen, handschriften en oude drukken t.e.m. de 18de eeuw

Handschriften en oude drukken t.e.m. de 18de eeuw komen in 17 deelcollecties voor; gemotoriseerde en niet-gemotoriseerde voertuigen in 15 deelcollecties en natuurhistorische specimen in slechts 11 deelcollecties. Deze objectsoorten zijn heel specifiek en komen daarom minder vaak voor in verschillende deelcollecties.

Oude handschriften t.e.m. de 18de eeuw zijn relatief zeldzaam. Sporadisch zien we deze bij gemeentearchieven, heemkundige kringen en erfgoedbibliotheken.

Niet-gemotoriseerde (bijvoorbeeld karren) en gemotoriseerde (bijvoorbeeld brandweerwagens en tractoren) voertuigen komen vermoedelijk minder voor vanwege hun grootte en dus de nood aan veel bewaar/depotruimte.

Natuurhistorische specimen omvatten opgezette dieren, organismen op sterk water en fossielen. Opgezette dieren komen daarbij het vaakst voor. Fossielen zijn zeldzamer en worden vooral gevonden in de gemeenten rond de stad Antwerpen. Deze stukken hebben vaak een educatieve functie en duiken vooral op bij heemkringen en enkele musea.

4.1.9. Andere beeldmaterialen, andere periodieke publicaties en statisch beeldmateriaal

Wanneer een collectiestuk niet onder één van de eerder besproken objectsoorten valt, kan het worden ingedeeld als 'andere beeldmaterialen', 'andere periodieke publicaties' of 'statisch beeldmateriaal'. Dit zijn minder voorkomende objectsoorten omdat het om restcategorieën gaat.

4.2. Kempense thema's

Eén van de doelen van dit project is een duidelijk beeld te krijgen van de erfgoedonderwerpen, die kenmerkend zijn voor de Antwerpse Kempen. Deze overkoepelende Kempense thema's kunnen als basis dienen voor een regionaal collectieprofiel. In onderstaande tabel worden de verschillende thema's opgelijst. Voor elk thema wordt er een beschrijving gegeven, alsook in hoeveel deelcollecties deze voorkomen. Een deelcollectie kan verschillende Kempense thema's omvatten.

Kempense thema's	Aantal deelcollecties	Beschrijving
Documentatie en archief over de gemeente	203	Deelcollecties die betrekking hebben op de gemeente waar ze bewaard worden. Het gaat om gemeentearchieven, archieven van gemeentelijke diensten en documentaire collecties met kranten, affiches, menu's, foto's, video's en meer.
Religie	153	Objecten en archieven van kerkfabrieken, maar ook collecties over religie in de huiskamer.
Ambachten en beroepen	72	Verschiedende ambachten en beroepen, die in de regio uitgevoerd werden.
Genealogie	52	Genealogische collecties, waarvan de helft uit bidprentjes en doodsbrieven bestaat. De overige stukken zijn voornamelijk (kopieën van) parochieregisters en akten van de Burgerlijke Stand.
Heemkundige en regionale literatuur	76	Boeken over de regio of geschreven door auteurs uit de regio. Veel hiervan zijn publicaties van heemkundige kringen, zoals boeken en tijdschriften.
Lokale archieven	49	Archieven van lokale organisaties of lokale afdelingen van organisaties (bedrijven, gilden, scholen, harmonieën).
Lokale kunst en kunstenaars	34	Deelcollecties met kunstwerken van lokale kunstenaars (zoals schilderijen, beeldhouwwerken en grafiek).
Vrije tijd en feest	30	Deelcollecties in verband met vrije tijd en festiviteiten (bijvoorbeeld sport, carnaval, speelgoed en rookwaren).
Onderwijs	26	Deelcollecties met didactisch materiaal en meubilair uit scholen.
Historisch interieur en huisraad	26	Interieur en huisraad uit het leven van vroeger, vaak in een opstelling gepresenteerd.
Verenigingen	25	Deelcollecties in verband met verenigingen (bijvoorbeeld gilden, sportverenigingen, jeugdbewegingen en harmonieën).
Heemkundige voorwerpen	22	Objecten die betrekking hebben op heemkunde en lokale gemeenschappen.
Kledij en accessoires	18	Kleding accessoires en kledingontwerp (staalboeken en patronen).
Kunst	15	Deelcollecties met kunstwerken (schilderijen, beeldhouwwerken en grafiek).
Lokaal bekende personen	15	Deelcollecties in verband met bekende of belangrijke personen uit de regio.
Archeologie en paleontologie	15	Deelcollecties met archeologische en paleontologische objecten en verslagen hierover.
Eerste en Tweede Wereldoorlog	14	Objecten en documentatie uit of over de Eerste of Tweede Wereldoorlog of het interbellum.
Voertuigen	13	Voertuigen zoals auto's, karren en aanverwanten.
Lokale bedrijven	11	Deelcollecties in verband met lokale bedrijven.
Gezondheid	11	Deelcollecties in verband met medische zorg. Dit gaat zowel over doktersmateriaal als stukken gerelateerd aan voormalige gasthuizen.
Vlaggen	10	Vlaggen van verenigingen (gilden, harmonieën), lokale afdelingen van verenigingen en kerken.
Hulpverlening	9	Deelcollecties in verband met hulpverlenende organisaties (bijvoorbeeld brandweer en politie).
Andere	16	Deelcollecties in verband met fotografie, funerair erfgoed, gevangenis en landloperskolonie, COVID-19, humanistische boeken, manuscripten en wetboeken.
Dagelijks leven vroeger	6	Algemene deelcollecties in verband met het dagelijkse leven van vroeger (bijvoorbeeld ambachten, beroepen, huisraad).
Natuur	6	Deelcollecties met opgezette dieren en literatuur over natuur en dieren.

Binnen de Antwerpse Kempen zien we dat deelcollecties vaak sterk verbonden zijn met hun **gemeente of regio**. Dit is het meest voorkomende thema. Voor de gemeentearchieven en documentaire collecties over de gemeente is dit vrij vanzelfsprekend. Daarnaast worden er ook veel bibliotheekcollecties bewaard, die een sterke band hebben met de regio en heemkundige thema's.

Ook speelt **religie** een belangrijke rol in onze regio. Dit is het tweede meest voorkomende thema. Enerzijds omdat er 55 kerken opgenomen zijn in dit onderzoek, anderzijds omdat er nog veel andere religieuze deelcollecties zijn.

We zien ook vaak deelcollecties in verband met de **lokale ambachten en beroepen**. Onder de beroepen en ambachten vallen de volgende thema's: landbouw, houtbewerking (o.a. kuiperij, schrijnwerkerij, wagenmaker), bakkerij, smidse, textielbewerking, kapper, klompenmakerij, steenbakkerij, tabaksnijverheid en de diamantbewerking. Objecten verbonden aan dit thema komen vooral voor in vrijwillige musea en heemkundige kringen. De meeste van deze ambachten of beroepen kunnen niet uitsluitend gelinkt worden aan de Antwerpse Kempen. Enkel diamantbewerking werd in het verleden voornamelijk in de Antwerpse Kempen en de stad Antwerpen uitgeoefend.

Er zijn ook veel **genealogische** deelcollecties aanwezig. Dit komt voornamelijk voor bij heemkundige kringen en gemeentearchieven. Het grootste deel van deze deelcollecties bestaat uit bidprentjes en doodsbrieven.

Er zijn ook veel deelcollecties, die **heemkundige en regionale literatuur** bevatten. Dit komt voornamelijk voor bij de oudheid- en heemkundige kringen, aangezien zij boeken en tijdschriften over de regio verzamelen en schrijven.

Lokale archieven zijn een ander vaak terugkerend thema in de Kempen. Dit komt voor in archieven van lokale organisaties (bedrijven, gilden, scholen, harmonieën).

Lokale kunst en kunstenaars is een ander thema dat regelmatig opduikt. In de Kempen zijn er enkele bekende kunstenaars en veel amateurkunstenaars. Beide groepen maken kunstwerken, die terug te vinden zijn in hun gemeenten en beelden vaak de omgeving waarin ze wonen af. Er zijn ook kunstcollecties, die niet met de regio verbonden zijn, maar dat is een minderheid.

Andere voorkomende thema's zijn **vrije tijd en feest, onderwijs, huisraad en historisch interieur, kledij en accessoires, heemkundige voorwerpen en collecties van verenigingen**. Deze zijn meestal lokaal verbonden aan de gemeenschappen in de omgeving.

De thema's, die slechts in enkele deelcollecties in de regio voorkomen, zijn de volgende: **lokale bedrijven, lokale bekende personen (exclusief kunstenaars), archeologie en paleontologie, Eerste en Tweede Wereldoorlog, voertuigen, gezondheid, vlaggen, hulpverlening en de natuur**.

Binnen alle collecties zijn er een **enkele thema's die niet in grote mate voorkomen, maar wel kenmerkend zijn voor de Antwerpse Kempen**: Geelse gezinsverpleging en de Sint-Dimpna verering, dokter Paul Janssen en Janssen Pharmaceutica in Beerse, de gevangenis van Merksplas en diens geschiedenis als landbouwkolonie voor landlopers en de Brepols drukkerij in Turnhout.

4.3. Omvang deelcollecties

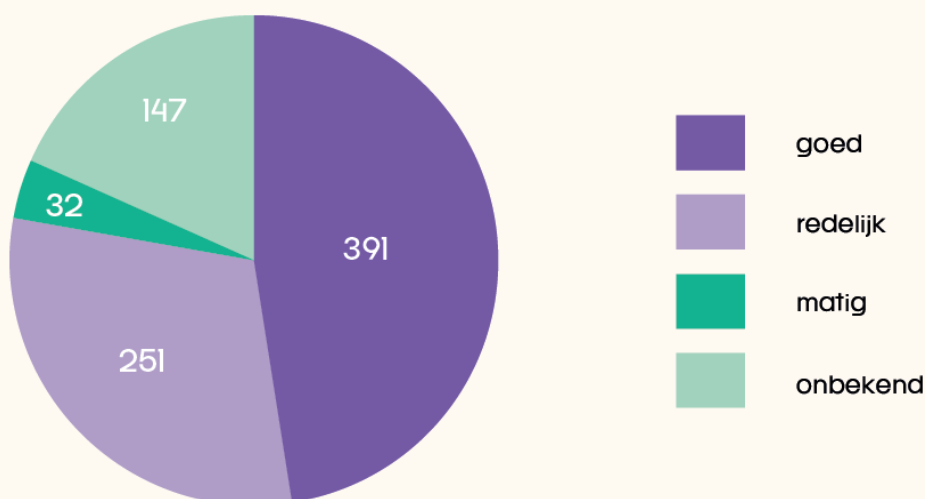
Bij 343 deelcollecties (42%) is de omvang van één of meerdere objectensoorten **onbekend**. Daardoor kunnen we de totale omvang van alle geregistreerde deelcollecties niet weergeven.

Voor de deelcollecties waarvan de omvang **wel bekend** is, kunnen we een totaalcijfer berekenen. Die omvang wordt soms uitgedrukt in lopende meter (voornamelijk bij boeken- en archiefcollecties), en soms in aantal stuks (voornamelijk bij objectencollecties). In totaal gaat het om **1 989 394 geregistreerde stuks en 43 322,1 geregistreerde lopende meter**.

4.4. Fysieke toestand van deelcollecties

De fysieke toestand wordt doorgaans per object genoteerd, maar wordt in dit geval per deelcollectie beoordeeld. Er zijn 391 deelcollecties in **goede** fysieke toestand, 251 in **redelijke** toestand, 32 in **matige** toestand en van 147 collecties is de toestand **onbekend**.

Fysieke toestand deelcollecties

Bij een deel van de collecties is de fysieke toestand **onbekend**. Dit komt doordat de kerkcollecties (objecten en archieven) niet bezocht zijn. Enkel wanneer er een recente en volledige inventaris van de kerkcollectie aanwezig was, kon de fysieke toestand van de deelcollectie wel afgeleid worden. In de andere gevallen is deze toestand onbekend gebleven.

Opvallend is dat er geen enkele deelcollectie als **slecht** wordt omschreven. Dit komt waarschijnlijk doordat we de toestand op deelcollectieniveau beoordelen. Meestal verkeren de meeste objecten in goede of redelijke staat, waardoor enkele beschadigde stukken weinig invloed hebben op de algemene beoordeling. Bovendien zijn veel deelcollecties relatief recent van datum, waardoor ze over het algemeen nog in goede conditie verkeren.

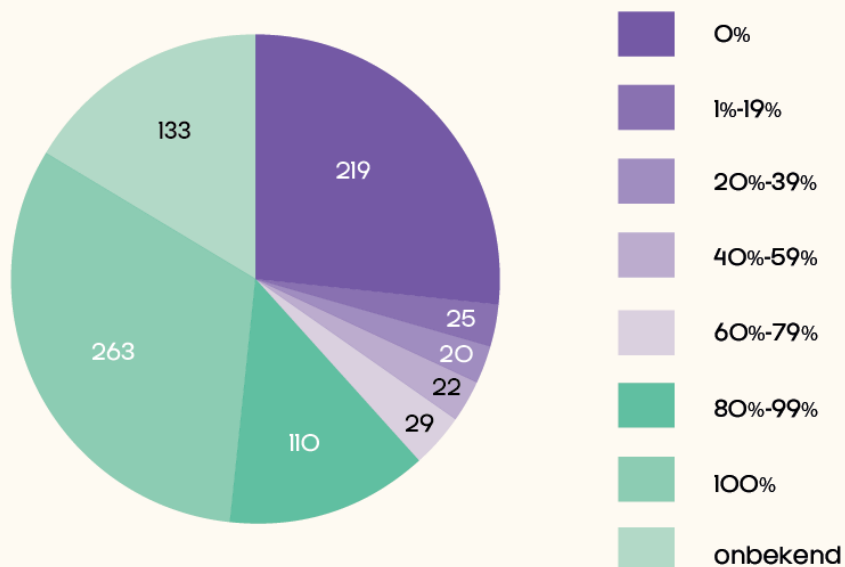
De deelcollecties waarvan de toestand **matig** is, blijken voornamelijk de collecties van heemkundige kringen te zijn.

4.5. Registratie en digitalisatie

4.5.1. Registratie

Ongeveer **de helft** van de deelcollecties is **grotendeels of volledig geregistreerd op objectniveau**. Dit zijn voornamelijk de objectencollecties van professionele en vrijwillige musea, documentaire collecties van heemkringen en gemeentearchieven; alsook de objectencollecties van de kerken aangezien een inventaris van het roerend erfgoed wettelijk verplicht is.

Registratiegraad deelcollecties

Onderstaande tabel toont dat de meeste deelcollecties, namelijk 364 deelcollecties, geregistreerd zijn volgens een **eigen en/of geen registratiestandaard of -richtlijn**. Als er wel **registratiestandaarden of -richtlijnen worden gevolgd**, zijn de meest gebruikte SPECTRUM, ISAD(G) en Religio. SPECTRUM en ISAD(G) zijn internationaal erkende standaarden, die veel registratiesystemen volgen. Dit verklaart waarom ze ook in onze regio veel gebruikt worden. Religio is een richtlijn ontwikkeld voor de moderne archieven van kerkfabrieken. Omdat er in onze regio veel kerken - en dus kerkarchieven - zijn, is deze richtlijn ruim vertegenwoordigd.

Registratiestandaard of richtlijn	Aantal deelcollecties
Eigen/geen richtlijn	364
ISAD(G) (General International Standard Archival Description)	70
SPECTRUM	63
Onbekend	34
Religio	22
SISO (Schema voor de Indeling van de Systematische catalogus in Openbare bibliotheken)	9
CollectiveAccess	4
CIDOC CRM (Committee on Documentation- of the International Council of Museums (CIDOC) Conceptual Reference Model (CRM))	3
MMFC (Medieval Manuscripts in Flemish Collections)	2
Aldfaer	2
BIDOC (Bibliotheek en documentatie)	2
Provincie Antwerpen Archeologische stukken	2
Agentschap onroerend erfgoed	1
Biblius	1
Brocade Library Services	1
GXP	1
Haza-21	1
Hoffmann-Krayer	1
PARCUM	1

Naast de gebruikte registratiestandaarden en -richtlijnen, is er ook onderzocht in welk **registratiesysteem** de objecten worden geregistreerd. De meeste deelcollecties zijn geregistreerd in Microsoft Excel. Naast **Microsoft Excel** worden ook Microsoft Word en Microsoft Access gebruikt om objecten te registreren. Dit zijn systemen die niet specifiek gemaakt zijn voor erfgoedinventarissen, maar zich hier wel goed toe lenen.

Daarnaast worden er ook veel **online registratiesystemen** gebruikt, voornamelijk **Erfgoedplus** en **ICA-AtoM**; alsook een onverwachte speler: **GXP Librarian**. Dit registratiesysteem is ontworpen door één van de heemkundige kringen in de Voorkempen en wordt momenteel door drie heemkundige kringen in onze regio gebruikt. Aangezien zij verschillende deelcollecties hebben, verklaart dit het relatief grote aantal.¹⁰

In mindere mate worden **zelfstandige registratiesystemen** gebruikt, zoals **Axiell Collections** (vroeger bekend als Adlib), **Biblius** of een **eigen beeldbank**.

Naast het gebruik van registratieprogramma's, wordt er ook soms met **pen en papier** geregistreerd. Dit gaat grotendeels over de objectencollecties van de kerken aangezien deze in de jaren 1970 en 1980 van de provincie Antwerpen een inventaris moesten opmaken van hun inboedel.

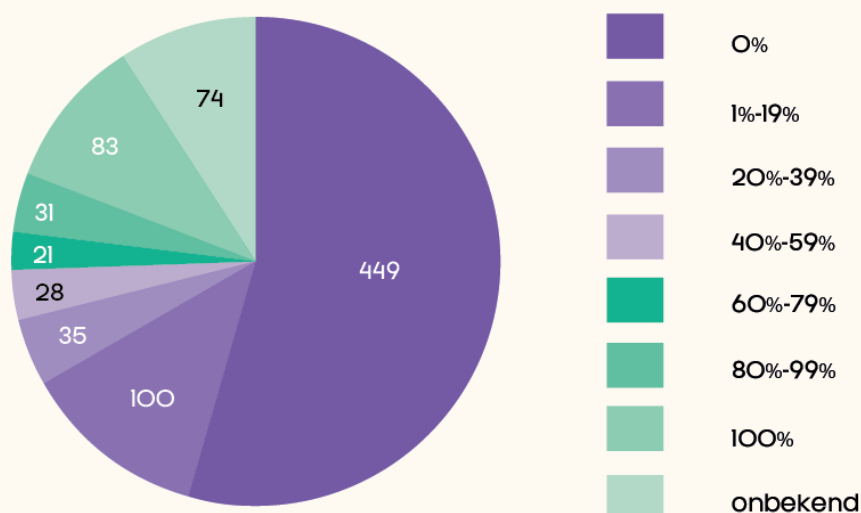
Type registratiesysteem	Registratiesysteem	Aantal deelcollecties
Niet-gespecialiseerde softwaretoepassingen	Microsoft Excel	248
	Microsoft Word	32
	Microsoft Access	23
	Pdf	29
	Open Office Calc	10
	Google Document	5
	Google Spreadsheet	6
	Filemaker	8
Netwerk registratiesysteem	ICA-AtoM (International Council on Archives-Atomis)	29
	Erfgoedplus	27
	GXP Librarian	25
	Religio Software	22
	Atlantis	13
	Airtable	8
	Wise	7
	Brocade Library Services	4
	Memorix Maior	3
	Aldfaer	2
	BIDOC	2
	MMFC	2
	Abraham Catalogus	2
	Haza-21	1
	Arch (Rijksarchief)	1
	CollectiveAccess	1
Inventaris op papier	/	108
Zelfstandig registratiesysteem	Adlib/Axiell Collections	38
	Eigen beeldbank of portaal	24
	Biblius	1

¹⁰s.n., Beheer van heemkundige collecties, <https://gxpheem.be/> (geraadpleegd 17/01/2025)

4.5.2. Digitalisering

Meer dan de helft van de deelcollecties is nog niet gedigitaliseerd. Dat is niet verrassend, aangezien het digitaliseren van collecties tijdrovend is en vaak specifieke apparatuur vereist. Wel hebben zowel professionele instellingen als vrijwillige erfgoedorganisaties doorgaans al enige vorm van digitalisering opgestart.

Digitaliseringsgraad deelcollecties

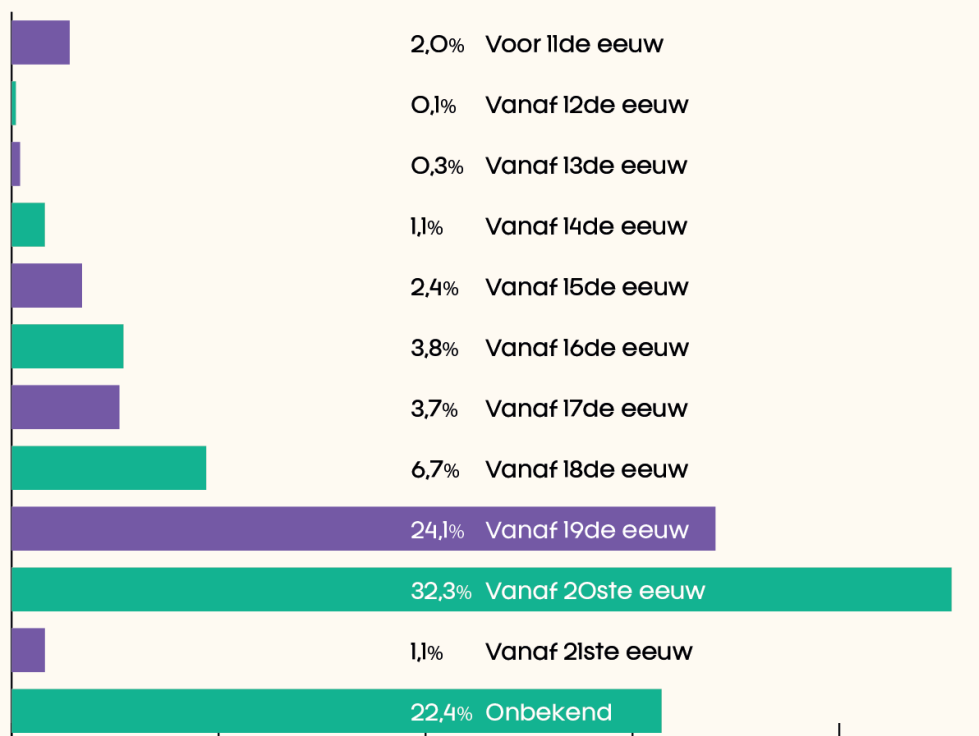
4.6. Datering collectiestukken en deelcollecties

Het dateren van deelcollecties doen we op **twee verschillende manieren**. Enerzijds dateren we de collectiestukken van de deelcollectie. We kijken hierbij telkens naar het **oudste en jongste collectiestuk** van de deelcollectie. Op deze manier krijgen we een beeld van de ouderdom van de collectiestukken. Anderzijds dateren we het **ontstaan en eventuele afsluiten van de verzameling**. Hiervoor kijken we naar het jaar waarin het eerste collectiestuk in de deelcollectie is gekomen. Als een deelcollectie afgesloten is, noteren we het jaar waarin het laatste stuk verworven werd.

4.6.1. Datering collectiestukken van deelcollecties

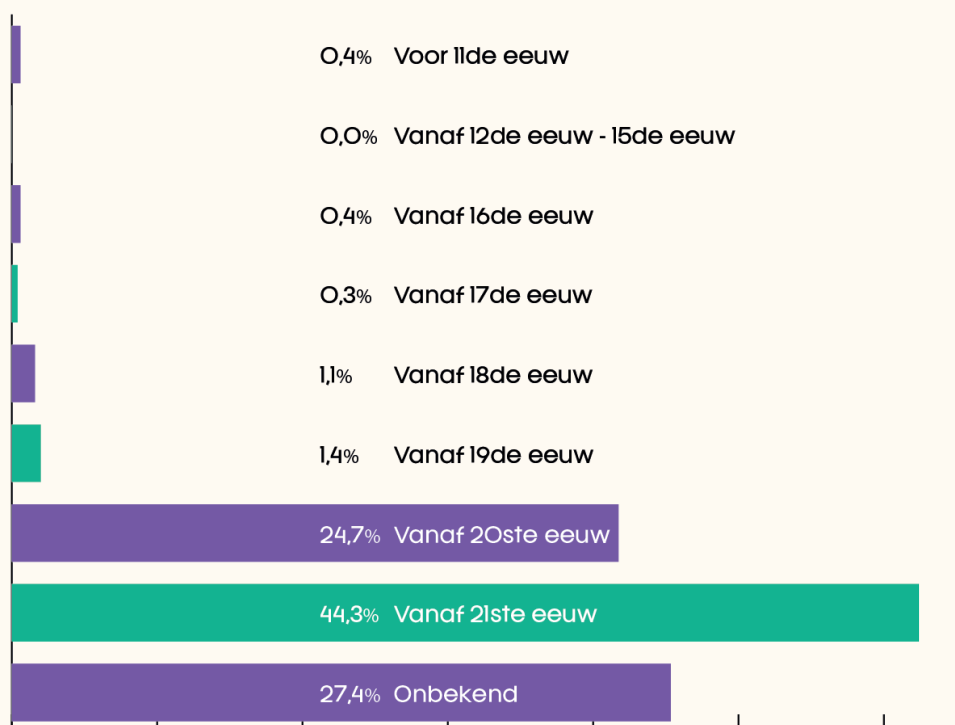
De onderstaande tabel laat zien dat enkele deelcollecties een object bevatten dat ouder is dan de 11de eeuw, voornamelijk archeologische collecties. De meeste deelcollecties hebben als oudste collectiestuk een object dat gedateerd kan worden in de 19de en 20ste eeuw. Tot slot zijn er ook enkele deelcollecties waarvan het oudste object uit de 21ste eeuw dateert. Dit zijn vooral de documentaire collecties en archieven.

Datum van het oudste collectiestuk van de deelcollectie - Percentage deelcollecties

Onderstaande tabel toont dat slechts bij 3 deelcollecties het jongste collectiestuk te dateren is voor de 11de eeuw. Dit zijn opnieuw de archeologische deelcollecties. Bij de **meeste deelcollecties** kan het **jongste collectiestuk** gedateerd worden in de **20ste en 21ste eeuw**. Dit kan vermoedelijk verklaard worden omdat archieven, audiovisuele, bibliotheek- en documentaire collecties vaak recent materiaal bevatten, doordat de focus eerder op inhoud dan op erfgoedwaarde ligt. Doorlopende reeksen, zoals tijdschriften en archieven, worden regelmatig aangevuld. Ten slotte is de datum van het oudste of jongste collectiestuk voor veel deelcollecties **onbekend**. Dit komt meestal omdat er geen inventaris voorhanden is.

Datum van meest recente collectiestuk uit de deelcollectie - Percentage deelcollecties

4.6.2. Ontstaan en afsluiting van de collectievorming

Naast de datering van de collectiestukken hebben we ook gekeken naar het ontstaan en afsluiten van de collectie (met andere woorden: **de start en het einde van het verzamelen van collectiestukken** binnen een deelcollectie).

Het grote merendeel van de verzamelingen is **ontstaan** in de **20ste eeuw**. Dit is geen verrassing aangezien veel heemkringen ontstaan zijn in de 20ste eeuw; alsook omdat officiële instellingen om erfgoed te bewaren in onze regio meestal hun oorsprong hebben in de 19de en 20ste eeuw. De verzamelingen die vroeger gestart zijn, zijn voornamelijk oude gemeentearchieven.

Voor het merendeel van de deelcollecties (564 deelcollecties of 80%) is de collectievorming nog **niet afgesloten** en kunnen nieuwe stukken nog steeds worden toegevoegd. Bij 110 deelcollecties (16%) is de **einddatum** van de collectievorming **wel bekend**. De oudste einddata gaan terug tot de 18de en 19de eeuw en betreffen vaak historische archieven, zoals gemeentearchieven uit de Franse periode. Einddata in de 20ste eeuw verwijzen meestal naar archieven van gemeenten vóór de fusie in 1977 of naar privéverzamelingen die zijn geschonken of overgenomen. Bij 30 deelcollecties (4%) is de **einddatum onbekend**, omdat onduidelijk is wanneer de verwerving stopte - ook dit zijn afgesloten collecties.

4.7. Gerelateerde collecties

Het komt voor dat een collectie ooit opgesplitst is en dat een deel zich bij een andere organisatie bevindt. Dit zien we meestal bij schenkingen of legaten. Deze twee collecties hebben dan niet meer dezelfde eigenaar of beheerder maar zijn wel intrinsiek verbonden met elkaar. Dit wordt genoteerd als een '**gerelateerde collectie**'. Dit komt slechts sporadisch voor, namelijk bij **73 deelcollecties** (1%). Dit zien we vooral bij gemeentearchieven en kerkarchieven, waarvan vaak een deel bewaard wordt in het Rijksarchief van Antwerpen. Ook wanneer een deel van een collectie aan een andere organisatie wordt geschonken, spreken we van gerelateerde collecties. Zo bevat Transfo 2340 objecten van Janssen Pharmaceutica. In het Meduceum te Turnhout is ook een collectie over Janssen Pharmaceutica (meer specifiek dokter Paul Janssen) aanwezig. Beide collecties bevatten stukken van hetzelfde bedrijf, maar zijn in het bezit van verschillende organisaties.

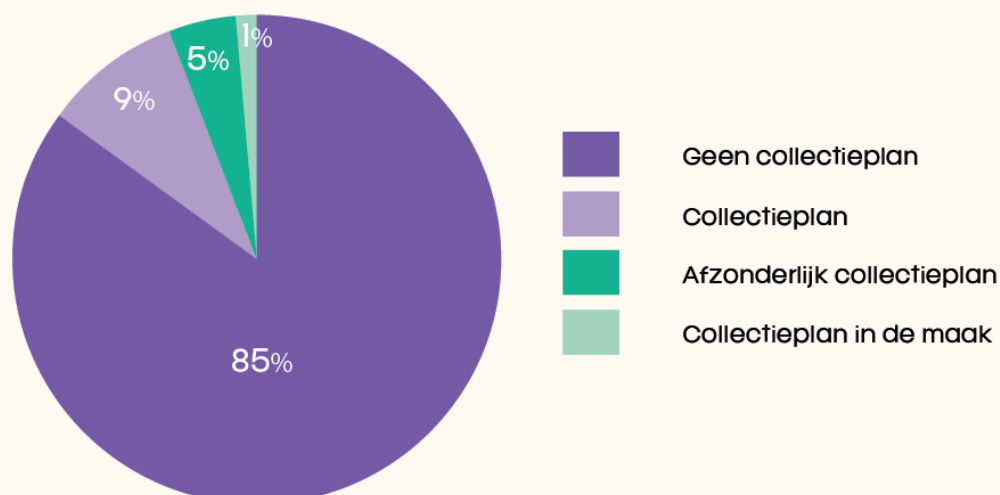
4.8. Collectieplan

4.8.1. Aanwezigheid van een collectieplan

Binnen onze regio zijn er **weinig organisaties die een collectieplan hebben**. Zo hebben 697 deelcollecties (85%) geen collectieplan. Voor 76 deelcollecties (9%) bestaat er een collectieplan, dat onderdeel is van een groter collectieplan, en 36 deelcollecties (5%) hebben een afzonderlijk collectieplan. Slechts 1 organisatie, die niet in een professionele context werkt, heeft een collectieplan. Bij 11 deelcollecties (1%) is het plan nog in de maak.

De deelcollecties die een collectieplan hebben, zijn voornamelijk gemeentelijke archiefcollecties en collecties van stedelijke musea. Objectencollecties van de kerken hebben soms ook een collectieplan in hun kerkbeheersplan.

Aanwezigheid van collectieplan

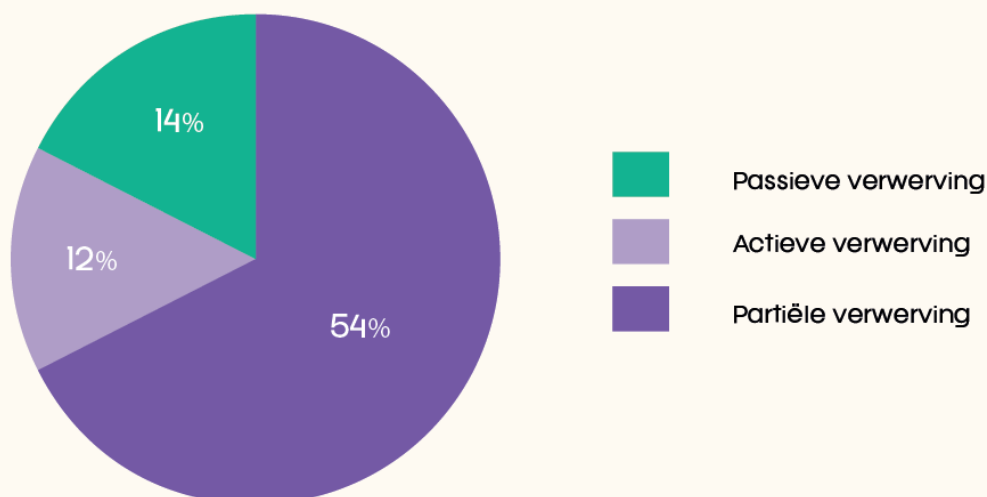
4.8.2. Verwervingsmethode en -beleid

Voor 162 deelcollecties (20%) is de **collectie afgesloten**, meestal door plaatsgebrek of omdat de collectie inhoudelijk afgerond is, zoals bij gemeentearchieven vóór een fusie. Bij 659 deelcollecties worden er **wel nog nieuwe stukken verworven**. Dit gebeurt bij de grote meerderheid (528 deelcollecties of 65%) op **onregelmatige basis**. Bij 131 deelcollecties (16%) met **periodieke intervallen**. Met 'verwerven in periodieke intervallen' bedoelen we dat er telkens na het verstrijken van een bepaalde periode een stuk verworven wordt. Dit zien we vaak bij collecties met lopende tijdschriftabonnementen en actieve archieven. Deze archieven zijn voornamelijk gemeentelijke, stedelijke of kerkelijke archieven. Museale collecties daarentegen worden zo goed als altijd onregelmatig verworven.

Wat de **verwervingsmethode** betreft: van de 659 deelcollecties, waar nog nieuwe collectiestukken bijkomen, wordt er voor meer dan de helft van de deelcollecties (446 deelcollecties of 54%) niet actief gezocht naar nieuwe stukken (passieve verwerving). Bij 98 deelcollecties (12%) gebeurt dat wel actief. Terwijl bij 115 deelcollecties (14%) het verwervingsbeleid als 'partiële verwerving' omschreven kan worden (zie hieronder).

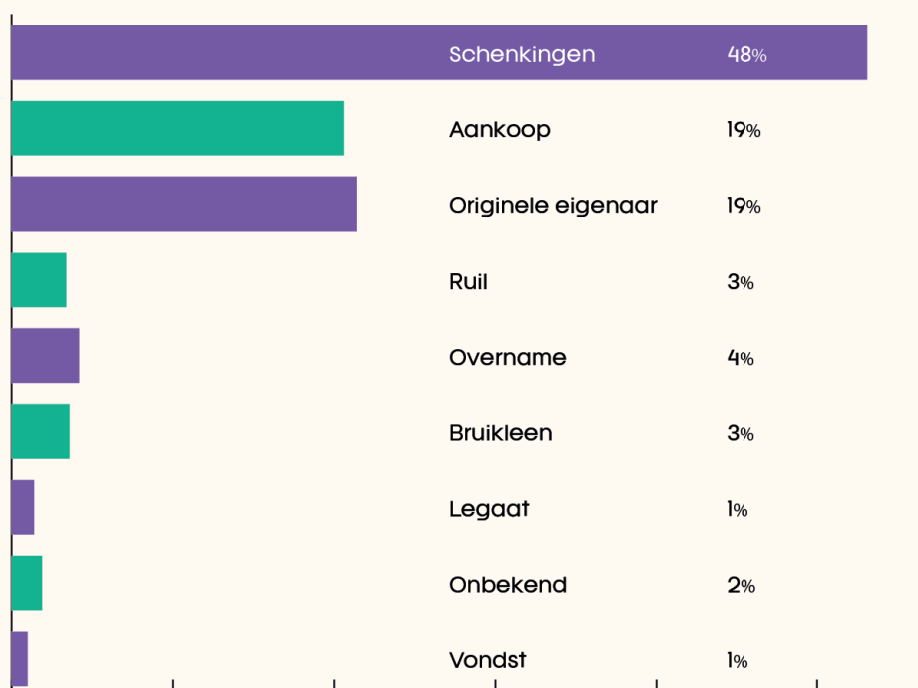
- Bij **passieve verwerving** wordt er niet meer actief gezocht naar nieuwe collectiestukken, maar kan de collectie nog groeien door schenkingen. Hoewel er geen opvallende collectietypes zijn waarbij dit het meeste voorkomt, hanteren de meeste museale collecties in onze regio wel een passief verwervingsbeleid.
- Bij **actieve verwerving** spreken we over collecties waarbij actief naar nieuwe stukken gezocht wordt. Archief-, documentaire en bibliotheekcollecties zijn de meest voorkomende collectietypes met actieve verwerving. Deze collecties kunnen gemakkelijk aangevuld worden zonder dat er hiervoor al te veel nieuwe depotruimte nodig is in tegenstelling tot bijvoorbeeld objectencollecties.
- Als een verwervingsbeleid van een collectie niet echt actief is, maar ook niet passief, benoemen we dit als een **partiële verwerving**. Een goed voorbeeld hiervan is een fotocollectie waarvoor nieuwe foto's gezocht worden voor een expo. Er is dan tijdelijk een heel specifieke en actieve verwerving. Ook bibliotheekcollecties die worden aangevuld door actieve tijdschriften, hebben volgens onze interpretatie een partiële verwerving.

Verwervingsmethodes

Elke collectiehouder kan via verschillende methodes collectiestukken verwerven. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de verschillende verwervingsmethodes. Een deelcollectie kan meerdere verwervingsmethodes hebben

Verwervingsmethodes - Percentage deelcollecties

4.8.3. Calamiteitenplan

Slechts **117 deelcollecties** (14%) beschikken over een calamiteitenplan. Dat komt omdat zo'n plan meestal deel uitmaakt van een breder collectieplan. Het zijn vooral gemeentelijke archieven die over een calamiteitenplan beschikken.

4.9. Bewaarlocaties en bewaaromstandigheden

Omdat één deelcollectie op meerdere locaties bewaard kan worden - en dus verschillende bewaaromstandigheden kan hebben - kan dezelfde deelcollectie in meerdere resultaten voorkomen. Hierdoor komt de som van de aantallen soms boven de 821 deelcollecties uit. Om die reden worden in hoofdstuk 4.9 geen percentages gebruikt, maar enkel absolute aantallen.

Bovendien zijn enkele onderdelen van de registratie niet ingevuld voor de deelcollecties van de kerkfabrieken (zie introductie bij hoofdstuk 4 Resultaten).

4.9.1. Bewaarlocatie

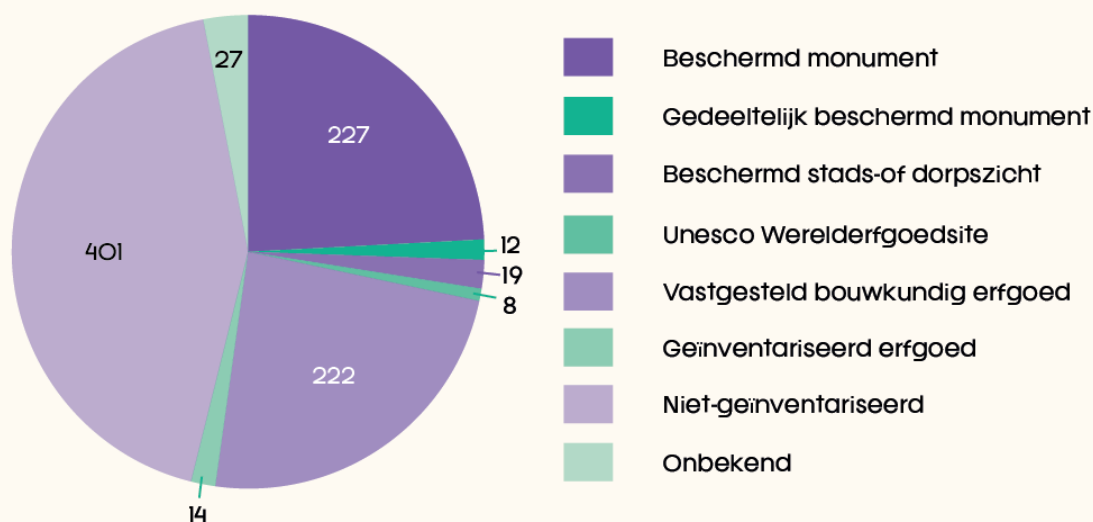
Meestal worden de collecties op één locatie bewaard, maar soms zijn deze verspreid over **verschillende bewaarlocaties**. Dit kan zijn vanwege plaatsgebrek of vanwege een thematische indeling in de collectie. Bij 96 deelcollecties is een deel van de collectie verspreid over twee of drie locaties.

Er worden 227 deelcollecties bewaard in een **beschermd monument**. Een kwart daarvan (59 deelcollecties) bestaat uit kerkcollecties die meestal in een beschermde kerk of pastorie worden bewaard. Daarnaast gaat het vooral om collecties van heemkundige kringen of de gemeente/stad. Bij 12 deelcollecties is het gebouw slechts **gedeeltelijk beschermd**. Verder bevinden 19 deelcollecties zich in een gebouw dat deel uitmaakt van een **beschermd stads- of dorpsgezicht**, opnieuw gaat dit vooral over kerkgebouwen. Enkele deelcollecties, namelijk 8, worden bewaard op een **UNESCO Werelderfgoedsite**, met name in de begijnhoven van Lier, Hoogstraten en Turnhout. Dit zijn voornamelijk collecties van de begijnhofkerken.

Daarnaast worden 222 deelcollecties ondergebracht in gebouwen, die **vastgesteld** zijn als **bouwkundig erfgoed**, vooral kerken, pastorieën en gebouwen van de gemeente (bijvoorbeeld voormalige gemeentehuizen). Slechts 14 deelcollecties bevinden zich in gebouwen die geïnventariseerd zijn in de **onroerend erfgoedinventaris**.

De overige deelcollecties bevinden zich ofwel in **niet-geïnventariseerde gebouwen** (401 deelcollecties) of in gebouwen waarvan de **juridische erfgoedstatus onbekend** is (27 deelcollecties). Dit laatste is het geval wanneer collecties tijdelijk worden opgeslagen en de definitieve locatie nog niet vastligt, of wanneer objecten bij leden van de organisatie thuis worden bewaard. Dit adres wordt meestal niet genoteerd, dus dan is de juridische toestand ook onbekend.

Erfgoedstatuut bewaarlocatie

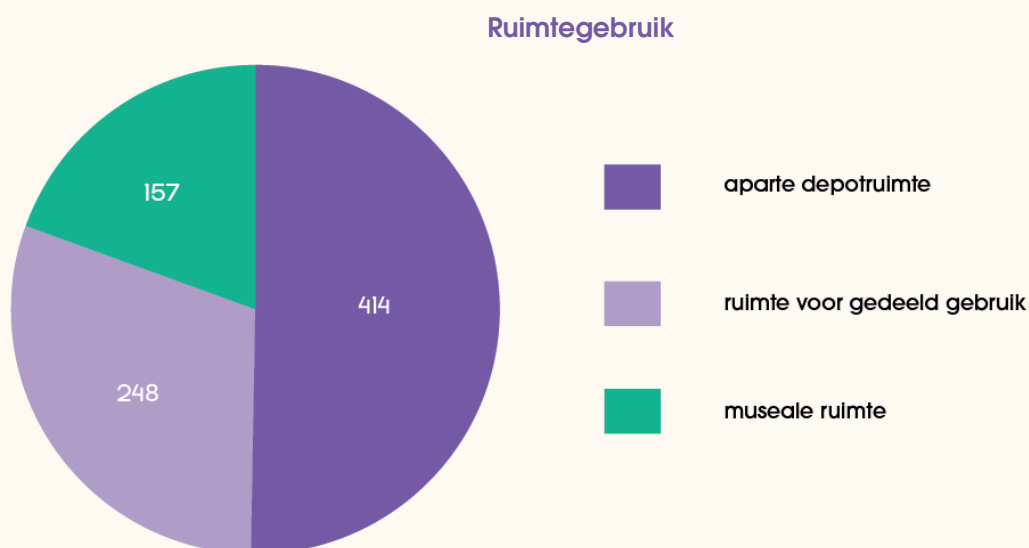
4.9.2. Bewaarruimte

4.9.2.1. Ruimtegebruik

Het merendeel (414 deelcollecties) wordt bewaard in een ruimte of **depot**, dat louter bedoeld is voor het bewaren van de collectie. Dit betreft vooral collecties van gemeentelijke archieven, professionele musea en heemkundige kringen.

Er zijn 157 deelcollecties, die zich in een **tentoonstellingsruimte** bevinden. Dit komt voornamelijk voor bij musea en heemkringen. De combinatie van een depot en een tentoonstellingsruimte komt af en toe voor, zeker bij professionele musea.

248 deelcollecties worden bewaard in een ruimte, die - naast bewaren - nog een andere functie heeft, bijvoorbeeld een raadpleegruimte. Het **gecombineerd gebruik** van eenzelfde ruimte komt meestal door plaatsgebrek. Bij heemkundige kringen, documentatiecentra en erfgoedbibliotheken zien we dit veel. Bij 241 deelcollecties is er een **werkruimte** in dezelfde ruimte waar objecten bewaard worden. Bij de heemkundige kringen en enkele vrijwillige musea komt dit voor. Voor 370 deelcollecties is er een **aparte ruimte voor ondersteunende taken** en bij 140 deelcollecties is er **geen vaste werkruimte**, maar kan dit wel geregeld worden indien nodig. Voor 64 deelcollecties is deze situatie **onbekend**.

4.9.2.2. Toegankelijkheid van de bewaarruimte

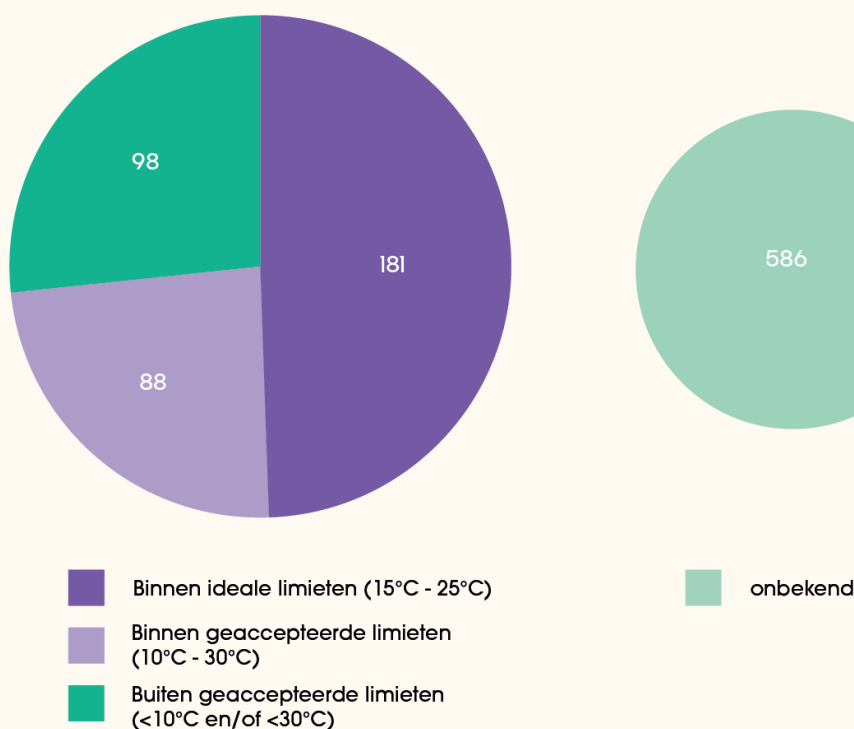
Meestal is minstens één van de bewaarruimten **niet toegankelijk** voor het publiek (bij 396 deelcollecties). Dit komt vooral voor bij gemeentearchieven en professionele musea. Bij 262 deelcollecties kan het publiek de bewaarruimte wel betreden, maar enkel **onder begeleiding**. Dit kan gaan om een begeleid bezoek achter de schermen of in tentoonstellingsruimtes. Slechts bij 135 deelcollecties mogen bezoekers de bewaarruimte of exporuimte **zonder begeleiding** betreden, wat vrij uitzonderlijk is. Voor 36 deelcollecties is de toegankelijkheid onbekend.

4.9.3. Bewaaromstandigheden

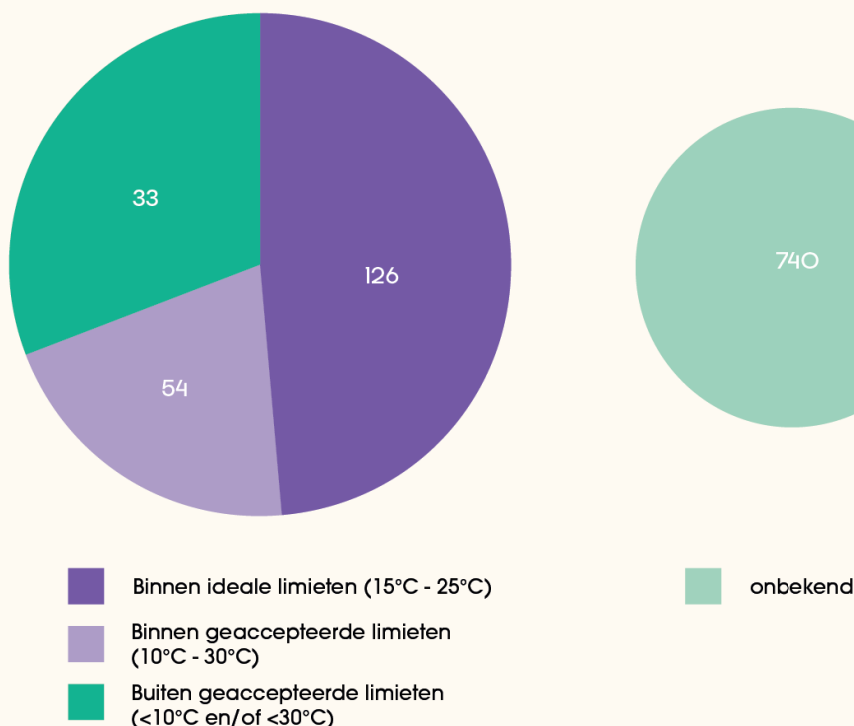
4.9.3.1. Temperatuur en relatieve vochtigheid

Bij het beoordelen van het klimaat in de bewaarruimten richten we ons op **temperatuur en relatieve luchtvochtigheid**. Er zijn **drie limieten** opgelegd voor de temperatuur en relatieve vochtigheid: de ideale limieten, de geaccepteerde limieten en de metingen die buiten de geaccepteerde limieten vallen. Deze metingen zijn gebaseerd op gegevens, die over een volledig jaar zijn verzameld, zowel de winter- als de zomerperiode. Onze standaarden voor het klimaat zijn iets **minder streng** dan de meeste (inter)nationale richtlijnen, omdat we te maken hebben met een breed scala aan collectiehouders, gaande van vrijwillige heemkundige kringen tot professionele musea.

Temperatuur bewaarlocaties

Relatieve vochtigheid bewaarlocaties

In de meeste gevallen zijn temperatuur en relatieve vochtigheid **onbekend**. Voor de temperatuur is dit bij 586 deelcollecties en voor de relatieve vochtigheid zelfs bij 740 deelcollecties. Dit komt doordat deze resultaten gebaseerd zijn op reeds bestaande metingen. Er zijn dus geen nieuwe metingen uitgevoerd naar aanleiding van dit onderzoek. Slechts een klein deel van de collectiehouders is bezig met klimatologische omstandigheden. Dit zijn meestal de professionele musea of gemeentelijke archieven. Veel vrijwillige musea of heemkringen hebben geen beschikbare klimatologische data.

Van de gekende data van de temperatuur valt een kleine meerderheid binnen de **ideale limieten**. Dit zijn bijna uitsluitend professionele musea, gemeentelijke archieven en andere gemeentelijke collecties.

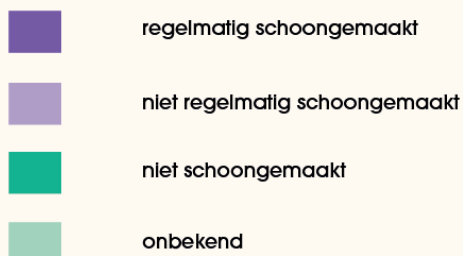
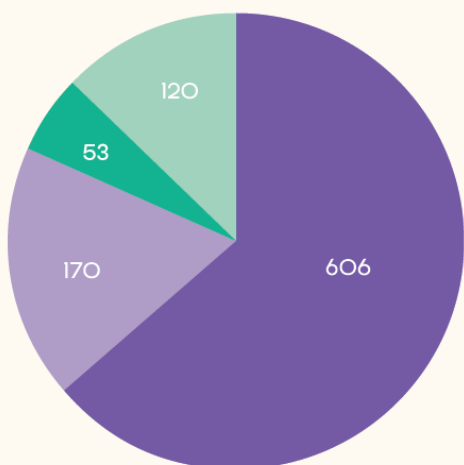
Indien er bij vrijwillige musea en heemkundige kringen metingen uitgevoerd zijn, vallen deze meestal **binnen de geaccepteerde limieten**. De temperatuur en relatieve vochtigheid kan hier schommelen aangezien de verwarming vaak niet permanent aan staat.

De deelcollecties, die bewaard worden **buiten de geaccepteerde limieten**, zijn voornamelijk kerkcollecties. Kerken worden vaak maar enkele uren per week actief gebruikt, zijn slecht of niet geïsoleerd en bestaan uit veel grote open ruimtes. Hierdoor zakt de temperatuur in de kerk tijdens de winter vaak onder de 10°C.

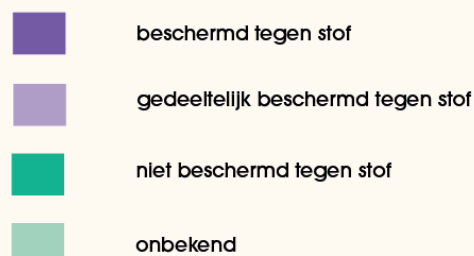
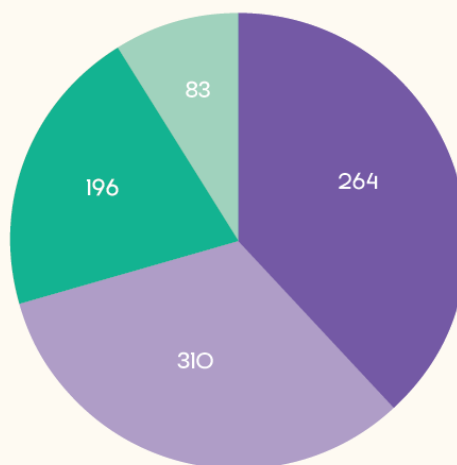
4.9.3.2. Vervuiling en stof

De bewaarruimtes van de meeste deelcollecties (606 deelcollecties) worden **regelmatig schoongemaakt**. Bij 170 deelcollecties worden de bewaarruimten **niet regelmatig schoongemaakt** en slechts bij 53 wordt er **niet schoongemaakt**. Ten slotte is het voor 120 deelcollecties **onbekend**. Wanneer ruimtes niet schoongemaakt worden, is dit meestal te wijten aan het feit dat het praktisch onhaalbaar is om te poetsen (bijvoorbeeld door een overvol depot).

Frequentie van schoonmaak

Bescherming tegen stof

Naast het regelmatig schoonmaken van de ruimte, kunnen de objecten ook beschermd worden tegen stof door ze in een verpakking of in gesloten kasten of rekken te bewaren. Bij 364 deelcollecties worden **alle objecten beschermd tegen stof**, bij 310 deelcollecties wordt een **deel beschermd tegen stof**. Bij 196 deelcollecties worden de objecten **niet beschermd tegen stof**, voor 83 deelcollecties is dit **onbekend**.

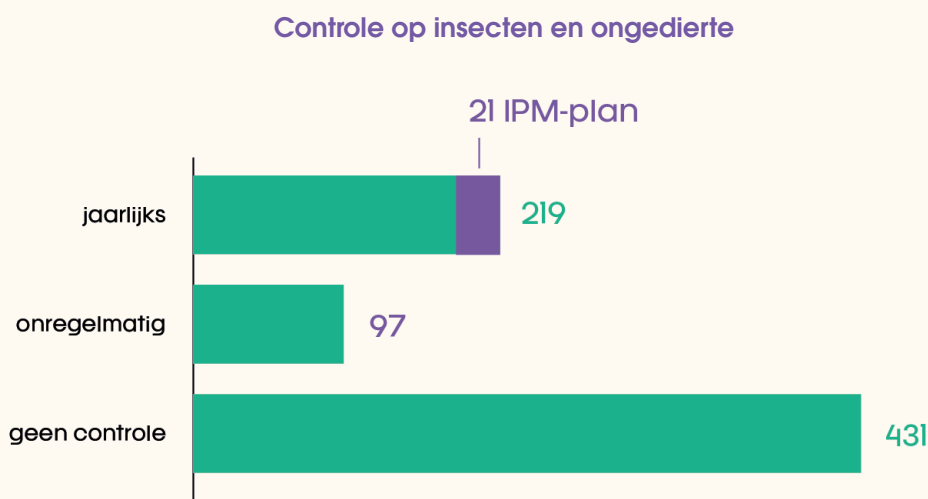
4.9.3.3. Schimmel

In de meeste bewaarruimtes en collectiestukken is er **geen schimmel** gedetecteerd (553 deelcollecties). In 157 gevallen is er geen schimmel gedetecteerd, maar wel **risico op schimmel**. Dit zien we vooral bij locaties, die geen ideaal binnenklimaat hebben (vochtig, koudebruggen...). Bij 49 deelcollecties is **wel schimmel** gedetecteerd in de bewaarruimte en/of op de objecten. Dit komt voornamelijk voor bij de vrijwillige musea en heemkundige kringen. Bij 60 deelcollecties is de aanwezigheid van schimmel **onbekend**.

4.9.3.4 Insecten en ongedierte

Bij de meerderheid van de deelcollecties (431 deelcollecties) is er **geen preventieve** controle op insecten en ongedierte. Dit is vooral het geval bij vrijwillige musea en heemkundige kringen, maar ook bij een aantal professionele instellingen. Bij 219 deelcollecties wordt de bewaarruimte **jaarlijks gecontroleerd** op ongedierte en insecten; bij 97 deelcollecties wordt dit **op onregelmatige basis gecontroleerd**. De controle gebeurt bijvoorbeeld via feromoonvallen of visuele inspecties. Bijna alle geregistreerde gemeentelijke archieven en een groot deel van de professionele musea vallen hieronder. Ook enkele vrijwillige musea en heemkundige kringen zetten in op controle van ongedierte.

Van de 219 deelcollecties, die jaarlijks worden gecontroleerd, beschikken er 21 over een **IPM-plan** (Integrated Pest Management). Deze deelcollecties behoren voornamelijk tot professionele musea.

4.9.3.5. Lichtinval

Bij ongeveer de helft van de deelcollecties, namelijk 410 deelcollecties, valt er geen **direct zon- of daglicht** op de objecten. Dit zien we in ruimtes waar geen ramen aanwezig zijn (vaak kelders of zolders) of wanneer de collectiestukken in gesloten verpakkingen en kasten zitten. Gemeentearchieven zitten vaak in dit soort ruimtes.

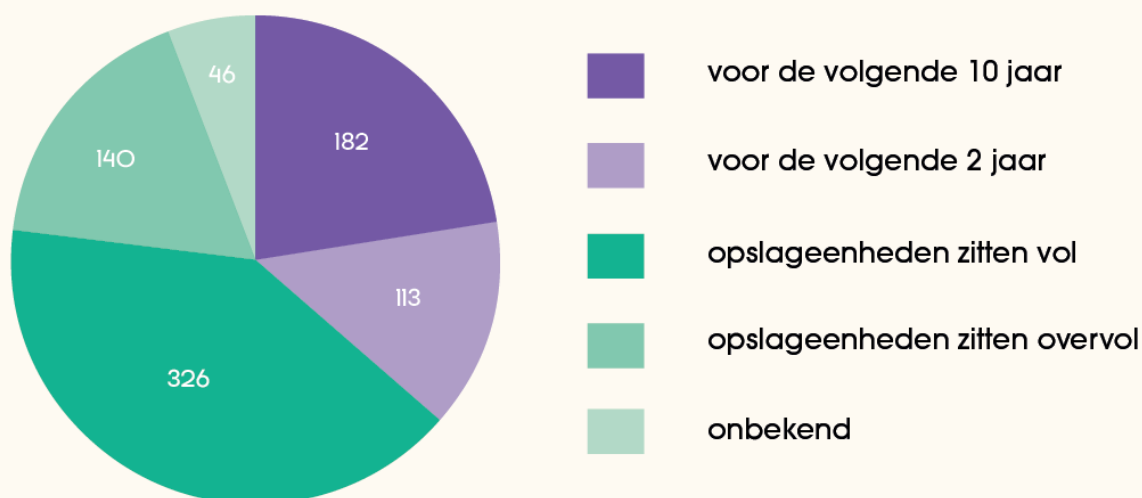
Bij 77 deelcollecties zitten de meeste collectiestukken in een **afgesloten ruimte, dichte kast of verpakking**. De objecten van 139 deelcollecties worden **volledig of bijna volledig blootgesteld aan daglicht** omdat deze niet in een afgesloten ruimte, dichte kast of verpakking bewaard worden. Voor vrijwillige musea en heemkringen is het vaak moeilijk om de inrichting van de ruimte aan te passen en om zo direct zonlicht te vermijden. Bij 71 deelcollecties is de lichtinval op de collectiestukken **onbekend**.

4.9.3.6. Opslagcapaciteit

Bij 295 deelcollecties is er nog **voldoende opslagruimte** beschikbaar. Voor 113 van hen is er genoeg plaats voor **de komende twee jaar**, wat betekent dat ze op korte termijn geen problemen verwachten. Bij 182 deelcollecties is er zelfs nog voldoende ruimte voor de **volgende tien jaar**. Vooral gemeentearchieven en enkele professionele musea hebben nog voldoende ruimte op lange termijn. Enkele heemkundige kringen beschikken nog over voldoende opslag voor de korte termijn.

Daartegenover staat dat 326 deelcollecties nu al met **plaatsgebrek** kampen en bij 140 deelcollecties zijn de opslagruimtes zelfs **overvol**. Dit tekort doet zich voor bij verschillende collectiehouders. Een plaatsstekort blijft een veelvoorkomend probleem in de regio. Voor 46 deelcollecties is de beschikbare opslagruimte **onbekend**.

Opslagcapaciteit

4.9.3.7. Opslageenheden

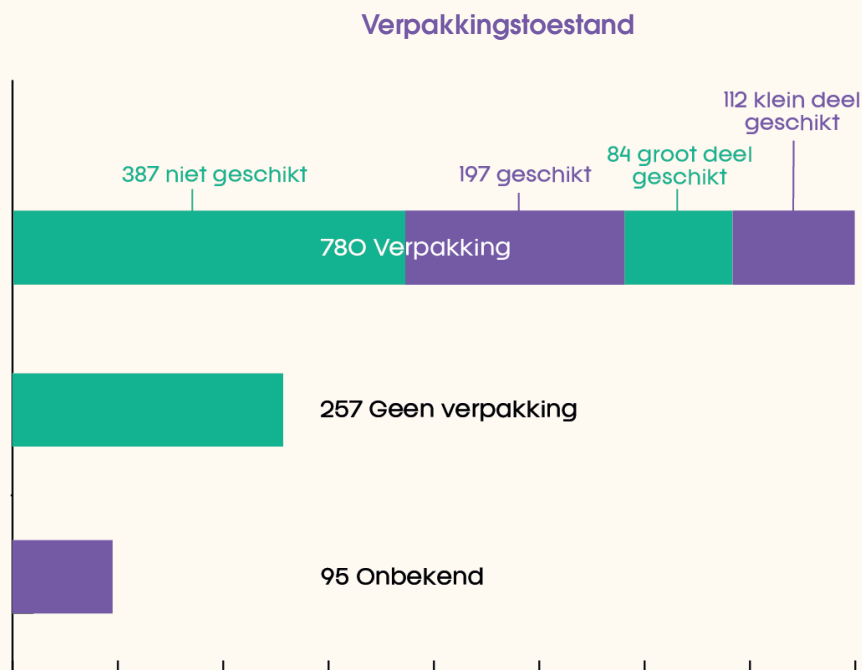
De meerderheid van de deelcollecties, voornamelijk documentaire collecties, archieven en bibliotheekcollecties, worden in **opslageenheden** bewaard (kasten, rekken of schuiven). Slechts bij 94 deelcollecties worden de collectiestukken **niet bewaard** in een **opslageenheid**. Dit zijn voornamelijk objectencollecties.

Bij 427 deelcollecties zijn de **opslageenheden geschikt**. Hieronder vallen voornamelijk de professionele musea en archieven. Bij 162 deelcollecties is de **meerderheid** van de opslageenheden geschikt. Voor 82 deelcollecties is de meerderheid van de opslageenheden **niet geschikt**. Dit zien we meestal bij de vrijwillige musea en heemkundige kringen. Voor 243 deelcollecties is een **deel ongeschikt**. Bij 42 deelcollecties is het **onbekend** of de opslageenheden geschikt zijn.

4.9.3.8. Verpakkingstoestand collectiestukken

Het grootste deel van de deelcollecties is **verpakt**. In slechts 257 deelcollecties zijn de collectiestukken **niet verpakt**. Dit zijn vooral objecten- en bibliotheekcollecties.

Bij het merendeel van de verpakte deelcollecties (387 in totaal) zijn de **verpakkingen niet geschikt**. Zo worden bijvoorbeeld zuurhoudende materialen gebruikt voor het bewaren van papier of fotomateriaal. Bij 197 deelcollecties zijn de verpakkingen **geschikt**. Dit zien we vaak bij collecties van gemeentelijke archieven en professionele musea. Sommige heemkundige kringen en vrijwillige musea hebben hier ook al op ingezet, maar dit blijft beperkt vanwege tijd, budget en kennis. Bij 84 deelcollecties is een groot deel goed verpakt, bij 112 deelcollecties is slechts een klein deel correct verpakt. Bij 95 deelcollecties is de geschiktheid van de verpakkingen **onbekend**.

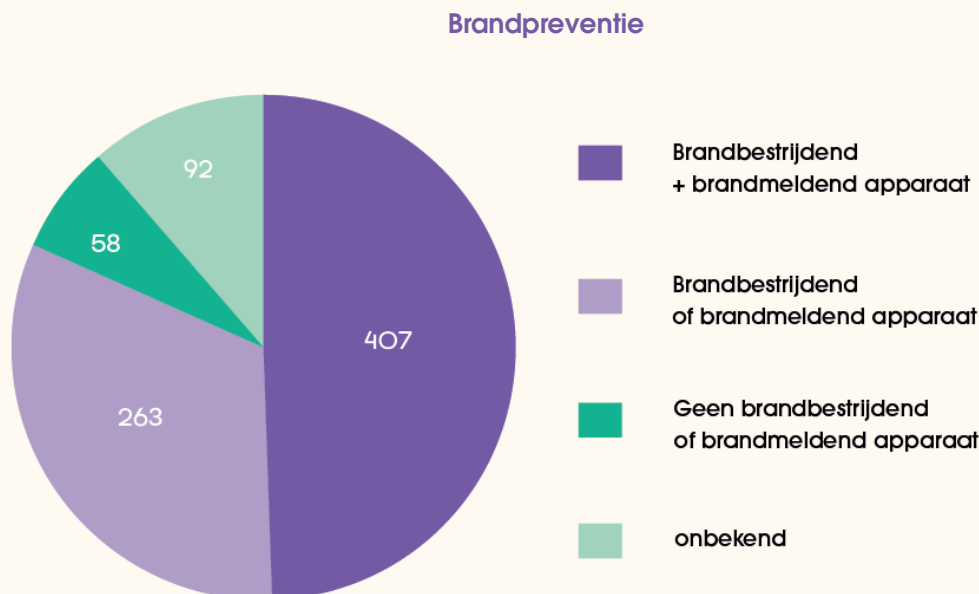
4.9.3.9. Stabiliteit en stootgevaar

Bij meer dan de helft van alle deelcollecties (526 collecties) staan de objecten **stabiel** in hun opslageenheden. Bij 169 deelcollecties staan de **meeste objecten stabiel**. Bij een minderheid, namelijk 60 collecties, staan de collectiestukken **niet stabiel** en/of hebben fragiele objecten **geen aangepaste verpakking**. Dit laatste zien we voornamelijk bij collecties van heemkundige kringen. Voor 64 deelcollecties is de stabiliteit **onbekend**.

Bij het merendeel van de deelcollecties (515 deelcollecties) is er **geen risico op stootgevaar**. Bij 139 deelcollecties staan enkele objecten in het gangpad, zonder dat er echt een groot risico is op stootgevaar. Bij 84 deelcollecties staan er meerdere objecten in het gangpad en is er ook effectief een **risico op stootgevaar** bij passage. Voor 82 collecties is het stootgevaar **onbekend**.

4.9.3.10. Aanwezigheid van brandmelders en brandbestrijdingsmiddelen

Bij ongeveer de helft van alle deelcollecties (407 deelcollecties) zijn er zowel **brandbestrijdende** als **brandmeldende** apparaten **aanwezig** in de ruimte (of aangrenzende ruimte). Bij 263 deelcollecties is **één van de twee aanwezig** en bij 58 is **geen van beiden aanwezig**. Voor 92 deelcollecties is dit **onbekend**.

4.9.3.11. Calamiteiten uit het verleden

Tijdens de plaatsbezoeken werd er telkens geïnformeerd naar calamiteiten die zich in het verleden hebben voorgedaan. Uit de gegevens in onderstaande tabel blijkt dat **water- en vochtproblemen**, evenals de aanwezigheid van **insecten en ongedierte**, tot hiertoe de meest voorkomende calamiteiten zijn. Water- en vochtproblemen omvatten onder meer lekkages, overstromingen, opstijgend grondwater en sterke condensatie, vaak met schimmelvorming als gevolg. Wat insecten en ongedierte betreft, wordt er vooral houtworm aangetroffen. Daarnaast komen vliegen, muizen, duiven, vleermuizen en egels voor. Niet alle dieren en insecten veroorzaken directe schade aan collectiestukken, maar ze kunnen wel indirect schadelijk zijn. Hun uitwerpselen en kadavers leiden tot vervuiling. Daarnaast veroorzaken sommige dieren ook schade aan het gebouw en de opslagruimtes.

Bij 61 deelcollecties is er reeds sprake geweest van **vandalisme, inbraak of diefstal** in het gebouw. Dit was niet altijd specifiek gericht op de collecties, maar ze ondervinden wel nevenschade. Meestal ligt de focus van het vandalisme of de inbraak op de andere aanwezige zaken in het gebouw, bijvoorbeeld de offerblokken. Toch is er enkele keren wel specifiek ingebroken voor de collectie.

Andere calamiteiten komen vrij weinig voor. **Structurele problemen aan de bouwschil** zien we voornamelijk bij gebouwen die erfgoedwaarde hebben en dus mogelijk beschermd of vastgesteld bouwkundig erfgoed zijn. Dit soort schade zien we terugkomen als barsten, betonrot en het loskomen van dakpannen en een algemene gebrekkige constructie.

Brand is gelukkig maar op enkele locaties voorgekomen. **Sterke vervuiling** zien we ook als een calamiteit als dit een duidelijke oorzaak heeft, bijvoorbeeld verbouwingswerken.

Er zijn geen specifieke collecties of collectiehouders, die meer of minder calamiteiten meemaken.

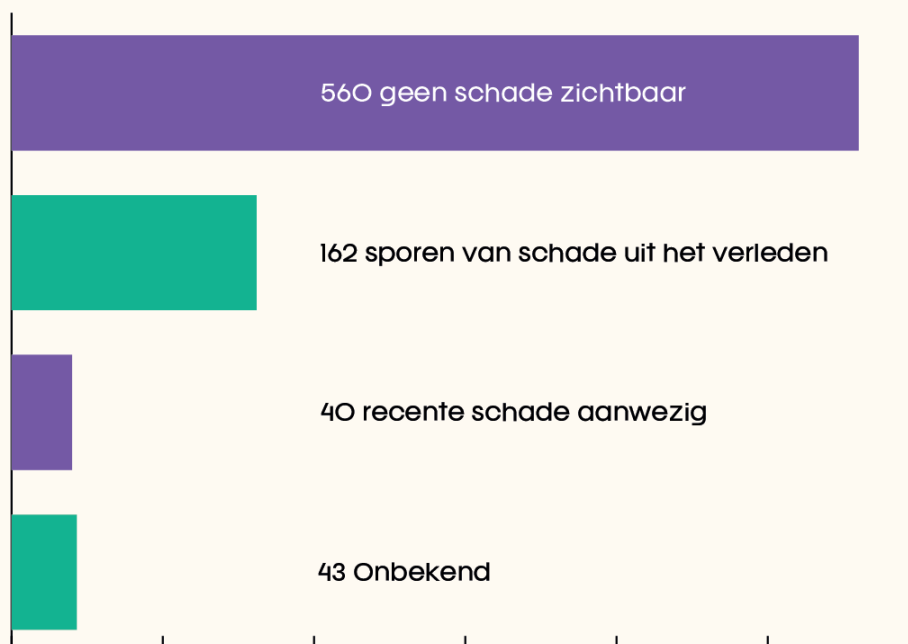
Calamiteit - aantal collectiestukken

4.3.9.12. Staat van de bouwschil

Bij meer dan de helft van alle deelcollecties (560) is er **geen schade** zichtbaar aan de muren, vloeren en plafonds van het gebouw, waarin ze bewaard worden. Bij 162 deelcollecties zijn er nog sporen van **schade uit het verleden** zichtbaar. Dit gaat bijvoorbeeld over vochtvlekken en gestabiliseerde barsten. Slechts bij 40 deelcollecties is er sprake van **recente sporen van schade** en bij 43 deelcollecties is dit **onbekend**.

Schade bouwschil

4.10. Raadpleegbaarheid

4.10.1. Raadpleegbaarheid inventaris

Van alle geïnventariseerde deelcollecties, is het mogelijk om de inventaris van 340 deelcollecties **ter plaatse** te raadplegen. Vaak staat de inventaris op een computer, laptop of harde schijf van de organisatie en kan deze dus wel onder toezicht van de leden of op aanvraag geraadpleegd worden. De inventaris van 172 deelcollecties kan **online** bekeken worden. Slechts bij 39 deelcollecties kan de inventaris **niet** geraadpleegd worden door personen buiten de organisatie.

4.10.2. Fysieke raadpleegbaarheid

Voor 472 deelcollecties (67%) kan de **volledige** deelcollectie fysiek geraadpleegd worden. Voor 189 deelcollecties (27%) kan de collectie **beperkt** geraadpleegd worden. Dit zien we voornamelijk bij archiefcollecties en documentaire collecties, zowel bij professionele als vrijwillige organisaties. 35 deelcollecties (5%) zijn **niet** toegankelijk voor het publiek. Dit betreft meestal deelcollecties die zeer slecht bereikbaar zijn doordat ze op een externe locatie zitten. Een andere reden is dat ze vanwege gebrek aan opslagruimte fysiek moeilijk te bereiken en te doorzoeken zijn. Slechts 8 deelcollecties (1%) van alle deelcollecties, zijn **uitleenbaar** voor het publiek. Dit gaat over de documentaire en bibliotheekcollectie van twee vrijwillige organisaties.

Ten slotte is ook opgenomen in de registratie of de collectie raadpleegbaar is op afspraak. Opvallend is dat 640 van alle deelcollecties (91%) **raadpleegbaar is op afspraak**.

4.10.3. Digitale raadpleegbaarheid

Van alle gedigitaliseerde deelcollecties, is het mogelijk om 189 deelcollecties **ter plaatse** digitaal te raadplegen. Voor 147 deelcollecties is het mogelijk om de ze **vanop afstand** digitaal te raadplegen. Slechts 56 deelcollecties zijn **niet** digitaal raadpleegbaar.

4.11. Collecties van scholen, bedrijven en socio-culturele verenigingen

Voor de deelcollecties van scholen, bedrijven en socio-culturele verenigingen is er een **steekproef** genomen (zoals eerder uitgelegd in hoofdstuk 1.2. Collecties): 2 scholen, 1 bedrijf en 3 socio-culturele verenigingen. Bij deze drie types collectiehouders is het bewaren en beheren van erfgoed geen kerntaak.

Bij **scholen** is het vaak lastig in te schatten of er erfgoedcollecties aanwezig zijn. De twee deelnemende scholen hadden eerder al samengewerkt met hun erfgoedcel rond het beheer van hun collecties. Beide scholen bleken over een uitgebreide objectencollectie en een audiovisuele collectie te beschikken. Daarnaast had één van de twee scholen een eigen archief.

Voor de **bedrijven** werden vier organisaties gecontacteerd. Twee daarvan reageerden niet en één liet weten onvoldoende tijd te hebben. Uiteindelijk werd bij één bedrijf een plaatsbezoek uitgevoerd en de collectie geregistreerd. Dit bedrijf had al eerder contact gehad met de erfgoedcel en beschikt over een archief-, bibliotheek-, documentaire en museale collectie.

Bij de **socio-culturele verenigingen** namen een schuttersgilde, een carnavalsvereniging en een vereniging voor liefhebbers van landbouwalaam deel. De schuttersgilde bezit zowel een objecten- als een archiefcollectie, waarvan het grootste deel wordt bewaard bij de lokale heemkundige kring. De carnavalsvereniging heeft een archiefcollectie en de landbouwvereniging beheert een objectencollectie.

5. Conclusies en aanbevelingen

De erfgoedcollecties binnen de Antwerpse Kempen zijn heel **rijk** en **divers**. Verspreid over de regio van *Kempencollectie in Kaart* bevinden zich uiteenlopende collecties, met een grote variatie in thematieken en bewaarcontexten. Deze collecties zijn ondergebracht op zowel voor de hand liggende als onverwachte locaties - van voormalige gemeentehuizen tot aangepaste loodsen. Opvallend is het grote aantal **enthousiaste erfgoedmedewerkers en vrijwilligers**, die zich met grote toewijding en betrokkenheid inzetten voor deze collecties. Hun dagelijkse zorg voor het erfgoed draagt bij aan het behoud en de toekomst van het erfgoed van de Antwerpse Kempen.

In de volgende hoofdstukken worden de conclusies beschreven op basis van de resultaten uit hoofdstuk 4, aangevuld met aanbevelingen voor de collectiehouders en erfgoedcellen. De opbouw van hoofdstuk 5 volgt dezelfde structuur als hoofdstuk 4.

5.1. Inhoud collecties

Het uitvoeren van een registratieproject op deze schaal laat toe om een beter en gedetailleerder zicht te krijgen op het aanwezige erfgoed in deze Kempense regio. Zo blijkt dat de meeste deelcollecties in onze regio focussen op de **regionale geschiedenis** (archieven en documentatie). Daarnaast komen thema's als **religie, ambachten en beroepen, genealogie, lokale kunst(enaars)** en het **dagelijkse leven van vroeger** veel voor. Deze Kempense thema's kunnen de basis vormen voor een **regionaal collectieprofiel**. Daarnaast kan **publiekswerking** en **erfgoededucatie** (bijvoorbeeld erfgoedklasbakken) afgestemd worden op deze thema's. Zo kan het Kempens erfgoed meer en beter zichtbaar gemaakt worden.

Ook heel wat thema's keren terug in het (volledige) werkingsgebied van de vier erfgoedcellen. Dit biedt mooie kansen om **over gemeentegrenzen heen samen te werken**. Het kan gaan om brede onderwerpen, zoals religie of genealogie, maar evengoed om meer specifieke thema's. Zo zijn er binnen het gebied van Erfgoed Noorderkempen en Stuifzand verschillende deelcollecties rond gezondheidszorg. Dit heeft te maken met de aanwezigheid van onder meer Janssen Pharmaceutica in Beerse en het Gasthuismuseum en de traditie van gezinsverpleging in Geel. Door inzicht in de overeenkomsten en verschillen tussen de deelcollecties kunnen ze beter op elkaar afgestemd worden. Dit maakt het mogelijk om **samenwerking tussen organisaties met gelijkaardige collecties te stimuleren**.

5.2. Registratie en digitalisatie

5.2.1. Registratie

Slechts de **helft** van de deelcollecties is **volledig of gedeeltelijk geregistreerd** op objectniveau. Het ontbreken van een inventaris betekent niet dat de collectiehouders geen kennis hebben van hun collectie. Wel betekent dit dat de kennis kwetsbaar is en dreigt verloren te gaan. Het is daarom cruciaal om die informatie vast te leggen in een inventaris. Een inventaris biedt niet alleen een **overzicht** van de collectie, maar vormt ook de basis voor verdere stappen in **collectiebeheer en -behoud**, bijvoorbeeld voor het afsluiten van **verzekeringen** of het opmaken van een **collectie- of calamiteitenplan**. Bij calamiteiten, zoals **brand**, kan een inventaris als bewijs van schade dienen. Bij **diefstal** kan een inventaris helpen om aan te tonen dat het object effectief tot de collectie behoorde. Bovendien vergemakkelijken een goede beschrijving en duidelijke foto het opsporen en herkennen van het object door de politie.

Uit dit onderzoek blijkt ook dat uiteenlopende platformen en richtlijnen gehanteerd worden voor de collectieregistratie. Bovendien wordt er in onze regio - naast specifieke registratiesystemen - nog vaak gebruikgemaakt van algemene softwaretoepassingen, zoals Microsoft Excel, Microsoft Word of zelfs papieren fiches. Een inventaris wordt **bij voorkeur digitaal bewaard in een erfgoeddatabank**. Enerzijds omdat de inventaris op deze manier duurzaam en veilig bewaard wordt, anderzijds omdat online databanken vaak gebruik maken van gestandaardiseerde woordenlijsten en richtlijnen. Dit maakt de doorzoekbaarheid groter en vergemakkelijkt de uitwisselbaarheid van de gegevens. Organisaties die nog niet werken met een gespecialiseerd registratiesysteem, moeten daarbij niet van nul beginnen. Gegevens uit Microsoft Excel, Microsoft Word, Google Documenten of Google Spreadsheets, kunnen vaak relatief eenvoudig geïmporteerd worden in erfgoeddatabanken, zoals ICA-AtoM of Museumplus. Zeker wanneer richtlijnen zoals SPECTRUM of ISAD(G) gevolgd worden.

De erfgoedcellen kunnen hier beleidsmatig op inspelen door extra ondersteuning te bieden, bijvoorbeeld via **inventarisatie-opleidingen** en **begeleidende trajecten**. Dit kan ook op **Kempens niveau** georganiseerd worden, aangezien het een regiobreed aandachtspunt is. Daarnaast kan er gestreefd worden naar meer **uniformiteit** in het gebruik van deze richtlijnen en systemen. Dit is iets wat erfgoedcellen kunnen onderzoeken en terugkoppelen naar het erfgoedveld.

Voor de collectiehouders wordt er aangeraden om op objectniveau te inventariseren. Om het werk behapbaar te houden, kan het helpen om vaste **vrijwilligers** in te zetten of wekelijks tijd vrij te maken voor registratiesessies. Collectiehouders kunnen altijd contact opnemen met hun **erfgoedcel** voor vragen rond inventarisatie. De erfgoedcel kan de collectiehouders ook doorverwijzen naar landelijke dienstverleners of relevante organisaties afhankelijk van de collectie, bijvoorbeeld PARCUM voor religieus erfgoed. Daarnaast bestaan er verschillende **handleidingen** om een inventaris op te starten, zoals 'Handleiding voor het opstellen van een kerkinventaris'¹¹ of 'Agrarische erfgoedcollecties registreren, waarden en herbestemmen'¹². Verder kunnen collectiehouders gebruik maken van **uitleendiensten** van o.a. FARO¹³ of erfgoedcellen. Dit vermijdt de aankoop van dure apparatuur, zoals een fototoestel.

5.2.2. Digitalisering

Slechts een klein deel van de deelcollecties is momenteel **gedigitaliseerd**. Digitalisering vraagt vaak om technische kennis en gespecialiseerde apparatuur, die niet altijd beschikbaar zijn binnen kleinere organisaties. Daarnaast is digitale opslag ook duur.

Belangrijk is dat er ingezet wordt op een **doordachte strategie** bij het digitaliseren van collecties. Collecties, die zwaar beschadigd, erg fragiel of van groot publieksbelang zijn, verdienen daarbij prioriteit. Het digitaliseren zonder duidelijk doel is minder zinvol. Digitalisering moet een waardevolle aanvulling zijn op de bredere collectiezorg en -ontsluiting. Erfgoedcellen kunnen collectiebeheerders hierin ondersteunen en begeleiden.

Een ander aandachtspunt is om de digitale bestanden **duurzaam te bewaren**. Zonder een doordachte digitale bewaring dreigen collectiestukken verloren te gaan of op termijn onleesbaar te worden. Daarom is het cruciaal om bij het aanmaken van de bestanden te kiezen voor duurzame bestandsformaten en om regelmatig back-ups te maken (op een andere fysieke locatie, bijvoorbeeld op een externe server, harde schijf of in een beveiligde cloudomgeving). Daarnaast is het ook essentieel om regelmatig te testen of de bestanden niet aangetast zijn en er geen informatie verloren is gegaan. Daarnaast biedt meemoo¹⁴ uitgebreide ondersteuning bij digitalisering en digitale bewaring

¹¹ Handleiding voor het opstellen van een kerkinventaris (Heverlee: Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur, 2012).

¹² Demasure, Brecht. Handleiding 'De hand aan de ploeg': Agrarische erfgoedcollecties registreren, waarden en herbestemmen (Brugge, 2016).

¹³ FARO, uitleendienst, <https://www.uitleendienstterfgoed.be/>

¹⁴ Meemoo, <https://meemoo.be/nl>

van erfgoed. Aangezien audiovisuele en fotografische dragers vaak gedigitaliseerd worden, heeft meemoo ook een aparte website ontwikkeld, kenjedrager.be¹⁵, waar specifieke informatie te vinden is over o.a. het digitaliseren en bewaren van audiovisuele en fotografische dragers.

Eens collecties gedigitaliseerd zijn, is het ook essentieel om in te zetten op hun **digitale ontsluiting**. Dit kan door de collectiestukken toegankelijk te maken via de eigen website, overkoepelende regionale databanken zoals kempenserfgoed.be of via Vlaamse erfgoeddatabanken, zoals de toekomstige Museumplus. Op die manier wordt het digitale erfgoed duurzaam beschikbaar gesteld voor publiek, onderzoekers en andere erfgoedactoren (zie hoofdstuk 5.9 Raadpleegbaarheid voor meer informatie over digitale ontsluiting).

Net als inventarisatie, is ook digitalisering een tijdsintensieve taak voor collectiehouders. Ook hier kan het helpen om vaste **vrijwilligers** aan te werven en om op regelmatige basis tijd vrij te maken, bijvoorbeeld voor **vaste digitaliseringssessies**. Dat maakt het werk haalbaarder en zorgt voor continuïteit. Opnieuw kan de **erfgoedcel** advies geven of doorverwijzen naar landelijke dienstverleners of andere relevante organisaties. Ook voor digitalisering kan er ook beroep gedaan worden op de **uitleendiensten** van o.a. FARO¹⁶ of erfgoedcellen. Ten slotte kunnen **handleidingen**, zoals 'Digitaliseren van fotografische materialen: een handleiding', hulp bieden.¹⁷

5.3. Datering

De meeste collectiestukken dateren uit de 19de en 20ste eeuw. Echter ontbreekt de datering van de collectiestukken regelmatig, vooral wanneer er geen inventaris is opgesteld. Daarnaast is de kerkcollectie niet opgenomen in dit deel. Hier zijn vermoedelijk vaak oudere objecten aanwezig. Daarnaast is het bewust beginnen verzamelen van stukken is iets wat voornamelijk in de 20ste eeuw plaatsvindt.

5.4. Verwerving en collectieplan

De meeste organisaties binnen de geregistreerde deelcollecties zijn momenteel **niet meer bezig met het actief verzamelen van collectiestukken**, vaak omdat er onvoldoende opslagruimte is (zie hoofdstuk 5.5.3. Opslagcapaciteit). Ze krijgen voornamelijk nog nieuwe stukken in hun collecties door schenkingen.

Opvallend is dat veel collectiehouders geen **collectieplan** hebben. In het collectieplan worden prioriteiten vastgelegd en duidelijke richtlijnen lijnen bepaald. Een goed doordacht collectieplan helpt ook bij het aanpakken van ruimtegebrek. Het **verwervingsbeleid** vormt een belangrijk onderdeel van het collectieplan, m.a.w. welke objecten mogen er in de toekomst bij en aan welke criteria moeten die voldoen?¹⁸ Daarnaast vormt het collectieplan een kader voor **waardering**; het helpt bepalen welke objecten passen in de collectie en welke in aanmerking komen voor een herbestemming.¹⁹

¹⁵ Meemoo, Ken je drager, <https://kenjedrager.be/>

¹⁶ FARO, uitleendienst, <https://www.uitleendienstterfgoed.be/>

¹⁷ Arijns, Hilke, Van Beek, Henni, De Ridder, Tom, e.a., Digitalisering van fotografische materialen: een handleiding.

¹⁸ FARO, Hoe schrijft u een collectieplan?, <https://faro.be/kennis/collectiemanagement/hoe-schrijft-u-een-collectieplan> (geraadpleegd 10/03/2025)

¹⁹ FARO, Hoe schrijft u een collectieplan?, <https://faro.be/kennis/collectiemanagement/hoe-schrijft-u-een-collectieplan> (geraadpleegd 10/03/2025)

Het is belangrijk voor collectiehouders om meer in te zetten op het opstellen en opvolgen van een collectieplan. Dankzij dit project is er nu een beter overzicht van wat er bewaard wordt in onze regio. Dit is niet alleen een waardevol hulpmiddel voor de erfgoedcellen, maar ook voor de collectiehouders bij het opstellen van hun collectieplan. Zij kunnen hun collecties gemakkelijker onderling **vergelijken** en meer **doordachte keuzes** maken in hun **verwervings- of afstotingsbeleid**. Ze kunnen beter vaststellen welke thema's ondervertegenwoordigd zijn en daar gericht op inspelen. Omgekeerd biedt het ook de mogelijkheid om objecten te **herbestemmen** wanneer bepaalde thema's sterk vertegenwoordigd zijn in meerdere collecties en elders mogelijk beter tot hun recht komen. De erfgoedcellen kunnen dit proces actief ondersteunen en begeleiden.

Een goed hulpmiddel voor het schrijven van een collectieplan, is de volgende **handleiding** van FARO: Een collectieplan schrijven? Dat doe je zo!.²⁰

5.5. Gebouw en bewaarruimten

5.5.1. Bewaarlocatie

Een aanzienlijk deel van de deelcollecties bevinden zich in gebouwen die **beschermde** of vastgesteld zijn als **bouwkundig erfgoed**. Dit biedt enerzijds een voordeel: roerend en onroerend erfgoed gaan op deze locaties vaak hand in hand. Ze kunnen elkaar thematisch versterken en zorgen voor een betekenisvolle omkadering van de collecties. Anderzijds brengt deze erfgoedstatus beperkingen met zich mee. Gebouwen, die opgenomen zijn in de inventaris onroerend erfgoed (met uitzondering van geïnventariseerde panden), gelden specifieke voorwaarden voor ingrepen aan de bouwschil. Wanneer collectiehouders met collecties in dergelijke gebouwen aan de slag wil, is het cruciaal om na te gaan of er een beschermingsstatuut van toepassing is en welke voorwaarden hieruit voortvloeien. Dit is belangrijk om trajecten rond de verbetering van de bewaaromstandigheden zorgvuldig en realistisch voor te bereiden.

Schade aan bewaarruimtes en de bouwschil vormt een risico voor de collectie. Bij ongeveer één op vijf van de deelcollecties zijn sporen van schade uit het verleden vastgesteld, en bij 40 deelcollecties ging het om recente schade die op het moment van het plaatsbezoek nog zichtbaar was. Deze gebouwen kampen voornamelijk met problemen ten gevolge van ouderdom of een gebrekkige bouwconstructie. Hoewel deze deelcollecties geconcentreerd zijn in een beperkt aantal gebouwen, is het van groot belang om dit aantal zo klein mogelijk te houden. Het is aangewezen om schade aan de bouwschil of de bewaarruimte **zo snel mogelijk te herstellen** om schade aan de collectie te vermijden. In sommige gevallen is een verhuis naar een meer geschikte locatie echter praktischer en op langere termijn duurzamer.

Daarnaast zijn er enkele deelcollecties die momenteel **geen vaste bewaarlocatie** hebben en die bewaard worden bij individuele leden. Voor deze collecties is het sterk aanbevolen om op termijn een eigen, aangepaste locatie te voorzien zodat de gehele collectie samen bewaard kan worden.

5.5.2. Ruimtegebruik

Ongeveer één op drie deelcollecties wordt in een ruimte bewaard die ook nog een andere functie heeft. Bij de helft van de collecties is geen vaste, en aparte ruimte, waar ondersteunende taken kunnen worden uitgevoerd.

²⁰ FLuger, Tessa, Maes, Sylvie, Milkens, Anne, e.a. Een collectieplan schrijven? Dat doe je zo! (september 2021)
https://faro.be/sites/default/files/bijlagen/e-documenten/Collectieplan_schrijven.pdf

Idealiter wordt de collectie bewaard in een **aparte depotruimte**, terwijl ondersteunende taken beter in andere ruimtes plaatsvinden, zoals een werk- of raadpleegruimte. Hoe minder activiteit in de bewaarruimte, hoe kleiner het risico op schade. Multifunctioneel gebruik verhoogt dit risico, door onder meer het gebruik van producten, voedselconsumptie en de aanwezigheid van mensen (wat dan weer schommelingen in temperatuur en luchtvochtigheid teweeg kan brengen).

Wanneer het niet mogelijk is om een aparte bewaarruimte te voorzien, worden de objecten best in **(afgesloten) kasten** bewaard. Dit vermindert het risico op schade aan de objecten. Daarnaast kan een grotere ruimte ook opgedeeld worden in kleinere 'zones' door bijvoorbeeld een wand te maken met kasten.

5.5.3. Opslagcapaciteit

Een rode draad doorheen het project is het **tekort aan ruimte** om de collecties te bewaren. Bij vier op tien deelcollecties zitten de bewaarruimten vol en kunnen er geen objecten op een verantwoorde manier verworven worden. Bij één op vijf van de deelcollecties zitten de ruimtes zelfs overvol.

Wanneer een ruimte overvol zit, wordt het moeilijker om trajecten rond erfgoedzorg, zoals een conditiecontrole, uit te voeren. Gebrek aan ruimte vergroot het risico op fysieke schade aan objecten, bijvoorbeeld door vervorming. Bovendien vermindert de raadpleegbaarheid van de collectie, en kan dit leiden tot overmatige en onnodige manipulatie doordat je veel objecten moet verplaatsen om tot het desbetreffende object te komen. Ook raken gangpaden vaak geblokkeerd, waardoor het verplaatsen van objecten moeilijk wordt en stootschade kan worden veroorzaakt. Daarnaast stijgt de kans dat objecten niet meer teruggevonden kunnen worden. Voor goed collectiebeheer is voldoende werk- en bewegingsruimte dus essentieel.

Een tekort aan ruimte kan in vele gevallen verholpen worden door een reorganisatie van de bestaande bewaarruimten, door middel van de internationale **RE-ORG methode**. Deze biedt een methodiek voor het herinrichten van depotruimtes. Deze methode is specifiek ontworpen voor de herindeling van depots en opslagruimten in erfgoedinstellingen, en stelt organisaties in staat om de beschikbare ruimte efficiënter te benutten zonder dat grote financiële investeringen vereist zijn.²¹ Daarnaast kan ook het **collectieplan** helpen om ruimtegebrek aan te pakken door bijvoorbeeld een **waardering** van de collectiestukken uit te voeren (zie 5.5 Verwerving en collectieplan).

Indien de bestaande bewaarlocatie structureel onvoldoende is om alle collecties te bewaren, kan **verhuizing** naar een grotere locatie overwogen worden. Bij een verhuis is het van belang om de bewaarruimten goed in te richten zodat er genoeg plaats is voor de bestaande collectie, maar ook voor eventuele uitbreidingen. Daarnaast moet er ook voldoende plaats zijn voor ondersteunende taken (in aparte ruimtes).

Op grotere schaal kan samenwerking op regionaal niveau worden overwogen via een **gedeeld regionaal depot**. Regionale depots centraliseren de bewaring van collecties van meerdere instellingen. Dit leidt tot een beter gebruik van de beschikbare ruimte, tot verbeterde bewaaromstandigheden (temperatuur, relatieve vochtigheid, etc.), gedeelde infrastructuur en een uitwisseling van expertise. Bovendien kunnen andere ondersteunende functies (werkruimte, raadpleegruimte, nooddepot,...) ook opgenomen worden in het regionale depot. Dit zorgt voor een professionelere en duurzamere erfgoedzorg.²² Wanneer een regionaal depot niet haalbaar is, kan er ook ingezet worden op de expertise van de collectiehouders. Indien bepaalde collectiehouders over een depot beschikken met ideale bewaaromstandigheden voor specifieke collectiestukken, zoals vlaggen, kunnen deze objecten daar gezamenlijk worden ondergebracht. Op deze manier wordt kennis en expertise regiobreed gedeeld.

²¹ FARO, Geef dankzij RE-ORG nu zelf nieuw leven aan uw depot!, <https://faro.be/blogs/tine-hermans/geef-dankzij-re-org-nu-zelf-nieuw-leven-aan-uw-depot> (geraadpleegd 30/04/2025)

²² FARO, Regionaal erfgoeddepot Potyze uit de startblokken, <https://faro.be/blogs/anne-catherine-olbrechts/regionaal-erfgoeddepot-potyze-uit-de-startblokken> (geraadpleegd 30/04/2025)

5.6. Verpakkingen en opslageenheden

Naast het gebouw is het belangrijk dat de opslageenheden en de **verpakkingen** geschikt zijn voor de collectie. Van alle geregistreerde deelcollecties is één op de drie niet verpakt. Een verpakking beschermt objecten tegen stof, licht, vervuiling, fysieke schade en vormt een barrière tegen schommelingen in temperatuur en relatieve vochtigheid. Ook zorgt een verpakking voor ondersteuning bij fragiele of kwetsbare materialen en maakt dit het transport van objecten veiliger. Bij afgesloten verpakkingen is het belangrijk om een **microklimaat** te **vermijden**. Dit kan door de verpakking niet volledig luchtdicht af te sluiten. Voor sommige objecten is een verpakking niet altijd nodig, zoals bij grote of zware objecten.

Van de deelcollecties die wel verpakt zijn, is slechts één op de vier deelcollecties volledig verpakt in **geschikt verpakkingsmateriaal**. Het is dus van groot belang om in te zetten op meer geschikte verpakkingsmaterialen. Deze materialen zijn echter vrij duur. Kosten kunnen worden bespaard door **groepsaankopen** te organiseren op **lokaal, regionaal of zelfs Vlaams niveau**. Door grotere hoeveelheden te bestellen, wordt de prijs lager en kunnen de transportkosten worden gedeeld. Deze groepsaankopen kunnen - naast verpakkingsmaterialen - ook van toepassing zijn voor het aankopen van bijvoorbeeld UV-werende folie of brandblussers tot conserveringsmateriaal, wat in de volgende hoofdstukken aan bod komt.

Geschikte materialen zijn onder andere **zuurvrij** papier of karton en kunststoffen zoals **polyethyleen** (PE) of **polypropyleen** (PP), die inert zijn. Deze materialen bevatten geen schadelijke stoffen voor de objecten en zijn geschikt voor langdurige opslag. Gewone kartonnen dozen bevatten vaak zuren die bijvoorbeeld papieren documenten kunnen aantasten; kunststoffen zoals PVC zijn niet inert en kunnen chemische stoffen afgeven.²³

Naast zuurvrije en inerte materialen kunnen ook natuurlijke producten gebruikt worden voor het verpakken van collecties. **Tyvek®** is ademend en geschikt voor het verpakken van erfgoedobjecten, maar wel zeer duur. Een goedkopere vervanger is **100% ongebleekt (baal)katoen**, zoals oude, gewassen witte lakens. Daarbij is het belangrijk dat ze zonder stijfisel of wasverzachter zijn gewassen. Katoenen lakens zijn ideaal voor het verpakken of ondersteunen van textiel en bieden bescherming tegen stof. Ook kan het gebruikt worden om een barrière tussen het object en niet-geschikt verpakkingsmateriaal te creëren.

Net zoals verpakkingsmaterialen, kunnen ook **opslageenheden** beschermen tegen stof. Ongeveer de helft van de deelcollecties is volledig beschermd tegen stof en 35% is gedeeltelijk beschermd. **Verpakkingen** en **gesloten kasten** zorgen voor een goede bescherming tegen stof. Een andere oplossing voor objecten in open rekken is het afdekken van deze rekken met katoenen **doeken** of Tyvek®. Als het niet mogelijk is om de collecties te beschermen met fysieke barrières, is het aangewezen de bewaarruimten **regelmatig schoon** te maken, bijvoorbeeld minstens één keer per kwartaal. Idealiter gebeurt dit zonder **water en schoonmaakmiddelen**, maar bijvoorbeeld met een droge microvezeldoek en stofzuiger. In vier op de vijf deelcollecties wordt dit regelmatig gedaan.

Voor ongeveer één op de vijf deelcollecties zijn de opslageenheden niet geschikt of slechts gedeeltelijk geschikt. Geschikte kasten en rekken voor het bewaren van erfgoedcollecties zijn **gecoate, gegalvaniseerde metalen rekken**. Andere metalen of houten kasten kunnen schadelijk zijn voor de collectie. Houten kasten kunnen bijvoorbeeld stoffen afgeven zoals zuren, die schadelijk zijn voor objecten. Gewone metalen rekken kunnen corroderen en daardoor objecten beschadigen.²⁴ Dergelijke rekken zijn echter duur en niet altijd haalbaar voor collectiehouders. **Zelfgemaakte** of **tweedehands kasten** kunnen dan een goed compromis zijn. Soms worden kasten niet meer gebruikt

²³ FARO, Welk verpakkingsmateriaal kiest u?, <https://faro.be/kennis/bewaren-verpakken-transporteren/welk-verpakkingsmateriaal-kiest-u> (geraadpleegd 30/04/2025)

²⁴ FARO, Welk meubilair en welke technieken kiest u voor de depotruimtes?, <https://faro.be/kennis/depot-en-logistieke-ruimtes-inrichten/depotruimtes-meubilair-technieken> (geraadpleegd 23/04/2025)

door professionele erfgoedorganisaties vanwege uniformiteit of door vernieuwde bewaarsystemen. De oude kasten zijn vaak nog geschikt en kunnen doorverkocht of geschonken worden aan organisaties die deze nog wel kunnen gebruiken. Zelfgemaakte kasten zijn ook een optie. Houten kasten kunnen aangepast worden, zodat ze meer geschikt zijn voor erfgoedcollecties. Houtsoorten zoals rood cederhout, eik en douglasspar worden best vermeden vanwege hun hoge zuurtegraad. Andere houtsoorten kunnen gebruikt worden voor het bewaren van collecties als deze behandeld worden met een beschermende laag, bijvoorbeeld latex- of acrylverf, om afgifte van schadelijke stoffen te vermijden.²⁵ Ook tussen de planken of leggers en de objecten kan een **buffer** worden aangebracht, bijvoorbeeld van **melinex** of **zuurvrij papier** en **karton**.

5.7. Binnenklimaat

5.7.1. Temperatuur en relatieve vochtigheid

Het **klimaat** van de geregistreerde deelcollecties is vaak **onbekend**. Nochtans is het binnenklimaat van groot belang, aangezien temperatuur en luchtvochtigheid een grote invloed hebben op erfgoedcollecties. Te hoge temperaturen versnellen schadeprocessen, terwijl te lage temperaturen objecten bros en breekbaar kunnen maken. Temperatuurschommelingen gaan bovendien vaak gepaard met wisselingen, wat ook risico op schade vergroot. Een te hoge luchtvochtigheid bevordert schimmelgroei en corrosie van metalen, terwijl een te lage luchtvochtigheid kan leiden tot uitdroging en vervorming van objecten.

Het is daarom belangrijk om meer metingen uit te voeren in de bewaarruimtes. Dit kan door **dataloggers** te plaatsen bij de collecties. Idealiter blijven deze minimaal één jaar op dezelfde locatie, zodat ook de invloed van seizoensgebonden en klimatologische schommelingen wordt meegenomen in de metingen. Dataloggers kunnen vaak uitgeleend worden bij de erfgoedcel, of bij de uitleendienst van FARO.²⁶

Een **goed geïsoleerde bewaarruimte** helpt om klimaatfluctuaties te beperken. Het is ook af te raden om erfgoedobjecten tegen koude, vaak vochtige buitenmuren te plaatsen. Daarnaast kunnen eenvoudige maatregelen bijdragen aan een stabiel binnenklimaat, zoals een kapstok voorzien buiten de bewaarruimte, waar bezoekers hun natte jas of paraplu kunnen achterlaten.

5.7.2. Licht

Dag- en zonlicht kunnen **schade** aan objecten **veroorzaken** of **versnellen**. Het veroorzaakt verkleuringen op bijvoorbeeld schilderijen, versnelt de verzuring van papier en kan leiden tot lokale warmtezones of microklimaten. Daarom wordt blootstelling aan dag- of zonlicht best gemeden.

Eén op vijf deelcollecties bevat collectiestukken die aan **direct zonlicht** worden blootgesteld. Direct zonlicht kan worden vermeden door de collecties in **afgesloten opslagseenheden** te plaatsen. Dit gebeurt bij de helft van de deelcollecties. Ook kleine, praktische aanpassingen en ruimtegebruik kunnen zonlicht weren, zoals **gordijnen**, **blinderings** of **UV-werende folie**. Soms kan het ook voldoende zijn om het depot wat te herschikken, bijvoorbeeld door de lichtgevoelige objecten uit de zon te plaatsen en te vervangen door minder gevoelige objecten, bijvoorbeeld keramische objecten. Een bijkomende aanbeveling is het schilderen van de binnenmuren met een witte verf op basis van sterk pigmenthoudende stoffen zoals titaniumdioxide, zinkoxide of loodoxide. Deze pigmenten absorberen UV-straling en zullen het niveau van reflecterend licht verlagen.²⁷

²⁵ FARO, Hout of metaal?, <https://faro.be/kennis/depot-en-logistieke-ruimtes-inrichten/depotmeubilair/hout-of-metaal> (geraadpleegd 23/04/2025)

²⁶ FARO, uitleendienst, <https://www.uitleendienstterfgoed.be/>

²⁷ FARO, Hoe weert u schadelijk licht?, <https://faro.be/kennis/licht-en-verlichting/hoe-weert-u-schadelijk-licht> (geraadpleegd 30/04/2025)

Te veel **binnenverlichting** kan de collectie ook aantasten. Omdat je ook voldoende verlichting nodig hebt om de collectie te kunnen zien, wordt aangeraden om maximaal **300 lux** verlichting te voorzien. Verlichting kan ook zonegewijs worden geregeld, bijvoorbeeld via **tijdsschakelaars** of **bewegingssensoren**. De plaatsing van lichtarmaturen ten opzichte van het opbergmeubilair is ook belangrijk, om onbedoelde blootstelling van de collectie te vermijden.

5.8. Calamiteiten

Binnen de regio van *Kempencollectie in Kaart* komen de volgende calamiteiten vaak voor: **wateroverlast of insijpeling, insecten en ongedierte, en diefstal**. In sommige gevallen zien we ook de gevolgen van deze calamiteiten (bijvoorbeeld schimmelontwikkeling). Daarom is het van groot belang dat erfgoedinstellingen goed voorbereid zijn op dergelijke calamiteiten. De overkoepelende erfgoedcellen kunnen **inzetten** op **expertisedeling** en mogelijk bepaalde materialen goedkoper aanreiken met behulp van **groepsaankopen**, zoals eerder vermeld in hoofdstuk 5.6. Verpakkingen en opslageenheden.

Veel calamiteiten zijn vroegtijdig te herkennen. Door ruimtes en voorwerpen regelmatig te **inspecteren** op schade (zoals vochtplekken of barsten) en op sporen van insecten of schimmels, kunnen beginnende problemen snel opgespoord en aangepakt worden voordat ze een grote uitbraak veroorzaken.

Andere calamiteiten, zoals **brand** of **overstromingen**, vereisen **onmiddellijke actie**. Een **calamiteitenplan** helpt erfgoedinstellingen zich voor te bereiden op alle soorten calamiteiten. Het plan bevat procedures voor het identificeren, beheren en beperken van de gevolgen van calamiteiten. Het calamiteitenplan omvat preventieve maatregelen en noodprocedures, bijvoorbeeld bij wateroverlast of brand, en zorgt ervoor dat de organisatie snel kan reageren om schade aan de erfgoedcollectie te beperken. Daarnaast biedt het een lijst van externe hulpdiensten en experts die ingeschakeld kunnen worden bij een crisissituatie.²⁸

Naast planning en benodigde materialen voor calamiteiten is het systematisch **documenteren, analyseren en opvolgen van calamiteiten** belangrijk. In Vlaanderen kunnen erfgoedorganisaties bijvoorbeeld gebruik maken van de calamiteitendatabank DICE²⁹ (Databank Incidenten Cultureel Erfgoed), ontwikkeld door FARO, het agentschap Onroerend Erfgoed en het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK). Deze databank ondersteunt erfgoedorganisaties bij het documenteren van calamiteiten op een gestandaardiseerde manier. Erfgoedinstellingen kunnen enkel hun eigen incidenten registreren. Alleen FARO, als beheerder, heeft toegang tot de volledige dataset. FARO kan op deze manier trends detecteren en inspelen op vormingen of aanbevelingen.³⁰ Wanneer men weet welke calamiteiten in het verleden zijn voorgekomen en hoe deze verlopen zijn, kan men zich beter voorbereiden op mogelijke toekomstige calamiteiten.

²⁸ RCE, Calamiteitenplan,

<https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/veilig-erfgoed/calamiteit-voor-tijdens-na/calamiteitenplan#:~:text=In%20het%20calamiteitenplan%20ligt%20vast,calamiteitenplan%20is%20een%20voortdurend%20proces> (geraadpleegd 22/04/2025)

FARO, Hoe schrijft u een calamiteitenplan?, <https://faro.be/kennis/calamiteitenplan/hoe-schrijft-u-een-calamiteitenplan> (geraadpleegd 22/04/2025)

²⁹ <https://dice.vlaanderen/>

³⁰ FARO, DICE Databank Incidenten Cultureel Erfgoed, <https://dice.vlaanderen/> (geraadpleegd 21/02/2025)

5.8.1. Vocht

De **meest voorkomende calamiteit** in het verleden bij de geregistreerde deelcollecties is waterschade of vochtproblemen. De oorzaken van waterproblemen zijn divers en kunnen variëren van externe factoren, zoals regen of overstromingen, tot interne technische gebreken, zoals lekkages in leidingen of daken. Het is daarom essentieel om preventieve maatregelen te treffen en regelmatig onderhoud aan het gebouw uit te voeren. **Inspecties** omvatten het reinigen van dakgoten, regenpijpen en waterafvoersystemen, om verstoppingen te vermijden. Ook moeten de waterafvoersystemen regelmatig nagekeken worden op lekkages en moeten verouderde leidingen tijdig vervangen worden. Daarnaast moet ook het dak gecontroleerd worden op lekkages en beschadigingen.³¹

Naast het opstellen van een calamiteitenplan kan het waterschadewiel³², ontwikkeld door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), helpen om goed te reageren bij waterschade. Het geeft instructies voor de eerste hulp bij collecties na overstromingen, lekkages, stormschade, etc., en helpt snel te handelen in zulke crisissituaties. Het is ontworpen als een wiel waardoor je snel en visueel een goed hulpmiddel hebt in crisissituaties.³³

Bij 49 deelcollecties is **schimmel** vastgesteld, en bij 157 is er kans op schimmelgroei. **Schimmel** en **vocht** hangen nauw samen. Schimmel ontstaat bij een te hoge relatieve luchtvochtigheid gedurende langere tijd. Daarnaast heeft schimmel ook een voedingsbodem nodig. Organisch materiaal, zoals hout en papier, is de ideale voedingsbodem, maar in extreme gevallen kan schimmel ook op anorganisch materiaal groeien. Ook stof kan schimmelgroei stimuleren, omdat het vocht vasthoudt en zo een extra voedingsbodem vormt. Regelmatig **schoonmaken** is daarom essentieel (zie 5.6 Verpakkingen en opslageenheden). Bijkomende informatie over o.a. vocht en schimmels is terug te vinden in de publicaties "Hebben en houden: Tips om je erfgoed gezond te houden"³⁴ en "Eerste Hulp bij Erfgoedzorg (EHBE)"³⁵.

Schimmel kan schade veroorzaken aan erfgoedobjecten en de bewaarruimte in de vorm van vlekken, verkleuringen en het verzwakken van het materiaal, met soms zelfs materiaalverlies als resultaat.³⁶ Echter is schimmel niet altijd eenvoudig te herkennen. Een goede handleiding om schimmel te herkennen, is "Pluis in huis" van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.³⁷

5.8.2. Brand

Hoewel brand **zelden** voorkomt, zijn de gevolgen vaak onherstelbaar. Naast verlies van erfgoedobjecten is brand ook **zeer gevaarlijk** voor erfgoedwerkers en andere mensen in de omgeving.

Bij de helft van de deelcollecties is er zowel een **brandmeldend als een brandbestrijdend** apparaat in de bewaarruimte. Bij de overige deelcollecties is er slechts één van beide of geen brandbestrijdingssysteem en/of brandmelder aanwezig. Gezien de ernstige gevolgen is het belangrijk om op een structurele manier in te zetten op brandpreventie.

³¹ FARO, water, <https://faro.be/kennis/de-tien-schadefactoren/water> (geraadpleegd 22/04/2025)

³² RCE, waterschadewiel, <https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/veilig-erfgoed/veiligheidszorg/wateroverlast/waterschadewiel>

³³ RCE, waterschadewiel, <https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/veilig-erfgoed/documenten/publicaties/2015/01/01/waterschadewiel> (geraadpleegd 22/04/2025)

³⁴ FARO, Hebben en houden: Tips om je erfgoed gezond te houden, https://faro.be/sites/default/files/bijlagen/e-documenten/HH_web.pdf

³⁵ Erfgoedcellen, Eerste Hulp bij Erfgoedzorg (EHBE), https://erfgoednoorderkempen.be/wp-content/uploads/2025/02/EHBE_Erfgoedkaartjes-1.pdf

³⁶ FARO, Schimmels, <https://faro.be/kennis/de-tien-schadefactoren/schimmels> (geraadpleegd 22/04/2025)

³⁷ RCE, Pluis in huis: geïntegreerde bestrijding van schimmels in archieven. <https://www.cultureelerfgoed.nl/publicaties/publicaties/1999/01/01/pluis-in-huis-geintegreerde-bestrijding-van-schimmels-in-archieven>
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (1999). Pluis in huis: geïntegreerde bestrijding van schimmels in archieven.

Brandveiligheid gaat verder dan het louter installeren van brandmelders of brandblussers. **Rookmelders** vereisen regelmatig **onderhoud**: de batterijen moeten op tijd vervangen worden en elke 10 jaar moeten de rookmelders verplicht vervangen worden. Ook **brandblusapparaten** moeten jaarlijks **gecontroleerd** worden en na enkele jaren ook **vervangen** worden.

Het is essentieel om ook het gebouw zelf brandveilig te maken, door bijvoorbeeld **branddeuren** te installeren, rekening te houden met **compartimentering** en duidelijke **vluchtwegen** te maken. Meldingssystemen die automatisch gekoppeld zijn aan de brandweer zorgen bovendien voor een snellere interventie, waardoor snel actie ondernomen kan worden.

Een goede samenwerking met **lokale hulpdiensten** kan belangrijk zijn om hen ervan bewust te maken dat er een erfgoedcollectie in het gebouw zit. Door regelmatig overleg te plannen met de brandweer en politie raken zij vertrouwd met risico's en indeling van het gebouw. Dit zorgt ervoor dat je samen doordachte preventiemaatregelen getroffen kunnen worden.³⁸

Daarnaast zijn **bepaalde collecties ook gevoeliger voor brand**. Een extreem voorbeeld van hoge gevoeligheid zijn cellulosenitraatfilm en -platen (gemaakt tussen 1896 en 1952). Nitraatfilm is brandgevaarlijk materiaal. Verse film heeft een zelfontbrandingstemperatuur boven de 100°C, maar gedegradeerde nitraatfilm kan zelfs al bij 36°C ontbranden³⁹. Andere voorbeelden zijn natuurhistorische collecties op alcohol, wapens, mijnuitrusting en technische apparatuur. Deze collecties zijn meestal niet de aanleiding voor een brand, maar kunnen de gevolgen ervan wel aanzienlijk vergroten.⁴⁰ Zorg daarom voor een veilige en passende opslag van deze collecties en informeer medewerkers en de brandweer over de bijbehorende risico's.

Aangezien er veel deelcollecties zijn zonder, of met beperkte brandbeveiliging, is het interessant om een **regionaal, gezamenlijk traject** op te starten rond **brandpreventie**. Dit kan starten met een soort gezamenlijke handleiding of richtlijn waarin bijvoorbeeld voorkeuren van apparatuur en onderhoudsprocedures worden vastgelegd. Belangrijk hierbij is dat brandpreventie geen eenmalige actie is, maar een proces dat continu opgevolgd moet worden.

In het geval van brand zijn **brandblusapparaten** ook van cruciaal belang. Er zijn verschillende blusmiddelen: water, schuim, poeder en CO₂. Blusmiddelen kunnen namelijk ook schade met zich meebrengen zoals waterschade en corrosie. Deze hebben elk hun voor- en nadelen. De geschiktheid hangt af van de aard van de collectie en de aanwezige infrastructuur.

Net als bij waterschade is er ook een brandschadewiel⁴¹, ontwikkeld door RCE. Dit biedt overzicht van de te nemen stappen voor, tijdens en na een brand. Het bevat instructies over de communicatie met hulpdiensten, eerste hulp bij collecties en opvolging.⁴²

5.8.3. Insecten en ongedierte

Bij de meerderheid van de deelcollecties vindt **geen preventieve controle** plaats op insecten en ongedierte. Toch vormt het een bedreiging voor de collecties. Insecten en ongedierte kunnen objecten aantasten of zelfs vernietigen. Preventie is daarom heel belangrijk. Hoe sneller een plaag wordt opgemerkt, hoe sneller er ingegrepen kan worden. Daarom is een eerste stap het regelmatig **controleren** van de bewaarruimte. Dit kan op twee manieren: **visuele controle of feromoon- en**

³⁸ FARO, brand, <https://faro.be/kennis/de-tien-schadefactoren/brand> (geraadpleegd 22/04/2025)

³⁹ https://kennis.cultureelerfgoed.nl/index.php/Fotografisch_materiaal_-_bewaren

⁴⁰ FARO, brand, <https://faro.be/kennis/de-tien-schadefactoren/brand> (geraadpleegd 22/04/2025)

⁴¹ RCE, brandschadewiel, <https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/veilig-erfgoed/veiligheidszorg/brand/brandschadewiel>

⁴² RCE, brandschadewiel, <https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/veilig-erfgoed/veiligheidszorg/brand/brandschadewiel>

kleefvallen. Bij een visuele controle moet je letten op sporen van dieren, zoals uitwerpselen, vraatsporen (boormeel) of dode dieren. Feromoon- en kleefvallen vangen voornamelijk insecten, maar zijn moeilijk te identificeren.⁴³

Ongedierte wordt aangetrokken door ruimtes waar het rustig is, en waar voedselresten, stof, vuil of vocht zijn. Voornamelijk organisch materiaal wordt aangetast door ongedierte omdat dit onderdak biedt, en tegelijkertijd ook voedsel. Regelmatig onderhoud schrikt ongedierte af: een **propere** en **stofvrije** collectieruimte is dus essentieel.⁴⁴

Een goed **IPM-beleid** (Integrated Pest Management) vormt de basis van ongediertepreventie. Een IPM is een duurzame methode om schade door insecten of ongedierte te voorkomen. In een IPM-plan staat beschreven hoe je risico's kan beperken, hoe en wanneer je controles uitvoert, wat je doet bij een ongedierteplaag. Het combineert monitoring met preventieve acties zoals het beperken van schuilplaatsen, het schoon houden van de bewaar ruimtes en het controleren van de klimatologische omstandigheden. Als er toch een plaag opduikt, biedt dit plan goede richtlijnen voor bestrijding en opvolging.⁴⁵

5.8.4. Diefstal

Bij 61 deelcollecties is sprake geweest van vandalisme, inbraak of diefstal in het gebouw. Hoewel deze incidenten vaak niet specifiek gericht waren op de collecties, ondervinden de collecties nevenschade.

Om diefstal te voorkomen, zijn zowel **bouwkundige, technische als organisatorische maatregelen** belangrijk. Diefstalpreventie begint met stevige daken, deuren en muren en het consequent afsluiten van ramen en deuren. Vermijd bovendien het achterlaten van hulpmiddelen zoals ladders of gereedschap rond het gebouw. Controleer het sleutelbeheer en registreer wie toegang heeft tot het gebouw en de collectieruimtes.⁴⁶

Technische beveiliging omvat het installeren van camerabewaking en inbraakalarmen. Maar ook verlichting kan bijdragen tot diefstalpreventie, bijvoorbeeld buitenverlichting met bewegingssensoren.⁴⁷ Daarnaast is het aanbevolen om een veiligheidsplan op te stellen, afgestemd op de erfgoedinstelling, en dit te integreren in de bredere veiligheidsstructuur van de gemeente of stad.

Ten slotte moet diefstal altijd onmiddellijk gemeld worden bij de **politie**. Vervolgens is het cruciaal om een **Object ID-formulier** in te vullen, met foto's van het gestolen object en het nummer van het proces-verbaal van aangifte bij de lokale politie. Deze informatie wordt bezorgd aan de gespecialiseerde dienst voor kunstcriminaliteit van de Federale Gerechtelijke Politie (voorheen Art Research Team of ART). Zij behoren ook tot de nationale databank ARTIST die gestolen kunstvoorwerpen en cultuurobjecten inventariseert. In bepaalde gevallen seint deze dienst de diefstal ook internationaal via Interpol. Contact opnemen kan via djsoc.art@police.belgium.eu. Voor religieus erfgoed wordt bovendien aangeraden de verdwijning ook te melden via de website www.parcum.be/nl/erfgoedadvies/gestolen-religieus-erfgoed.⁴⁸

Al deze procedures en maatregelen horen opgenomen te worden in het **calamiteitenplan**, zodat bij een incident snel kan worden opgetreden.⁴⁹

⁴³ FARO, Insecten, <https://faro.be/kennis/de-tien-schadefactoren/insecten> (geraadpleegd 22/04/2025)

⁴⁴ FARO, Hebben en houden. Tips om je erfgoed gezond te houden. (2024)

⁴⁵ FARO, Duik in de wereld van insecten en Integrated Pest Management [https://faro.be/blogs/julie-lambrechts/duik-de-wereld-van-insecten-en-integrated-pest-management#:~:text=IPM%20is%20een%20gevestigde%20methode,bedreigen%20immers%20ook%20het%20erfgoed](https://faro.be/blogs/julie-lambrechts/duik-de-wereld-van-insecten-en-integrated-pest-management#:~:text=IPM%20is%20een%20gevestigde%20methode,bedreigen%20immers%20ook%20het%20erfgoed.). (geraadpleegd op 5/5/2025)

⁴⁶ FARO, Dieven en vandalisme, <https://faro.be/kennis/de-tien-schadefactoren/dieven-en-vandalen> (geraadpleegd op 5/5/2025)

⁴⁷ PARCUM, Tien tips om dieven en vandalen weg te houden, <https://www.parcum.be/nl/erfgoedadvies/tien-tips-om-dieven-en-vandalen-weg-te-houden> (geraadpleegd op 5/5/2025)

⁴⁸ FARO, Dieven en vandalisme, <https://faro.be/kennis/de-tien-schadefactoren/dieven-en-vandalen> (geraadpleegd op 5/5/2025)

⁴⁹ FARO, Noodreactie en herstel bij diefstal en vandalisme, <https://faro.be/kennis/calamiteitenplan/3-noodreactie-en-herstel/diefstal-en-vandalisme> (geraadpleegd op 5/5/2025)

5.9. Raadpleegbaarheid

Bijna alle collecties zijn **op afspraak fysiek raadpleegbaar** (91%) in het werkingsgebied. Dit betekent dat geïnteresseerden in de meeste gevallen effectief toegang kunnen krijgen tot erfgoedcollecties, wat onderzoek stimuleert en ervoor zorgt dat collecties in contact komen met het publiek. Opvallend is dat dit hoge niveau van raadpleegbaarheid bereikt wordt ondanks beperkte personeelsbezetting en een sterke afhankelijkheid van vrijwilligers.

De fysieke raadpleegbaarheid kan nog meer vergroot worden door **promotie** van de raadpleegmogelijkheden. Daarnaast kan meer **onderzoek** en **publicaties** over de collecties hun zichtbaarheid verhogen bij een breder publiek.

De **digitale raadpleegbaarheid** is relatief laag. Slechts een klein deel van de deelcollecties is online toegankelijk. Toch heeft digitale ontsluiting grote voordelen. Het verlaagt de drempel voor onderzoekers en geïnteresseerden, stimuleert wetenschappelijk en educatief gebruik, en verhoogt de zichtbaarheid naar een groot publiek via **erfgoedplatformen** zoals het kempenserfgoed.be en de toekomstige Museumplus. Bovendien kunnen online collecties gemakkelijk gedeeld en hergebruikt worden in **tentoonstellingen** of **educatieve projecten**.

Besluit

Dankzij het project *Kempencollectie in Kaart* werden 821 deelcollecties van 168 collectiehouders op een uniforme en gedetailleerde manier vastgelegd in onze databank (Excel). Dit heeft ons waardevol inzicht gegeven in de inhoud van de collecties, de aanwezige Kempense thema's, en in belangrijke aspecten zoals bewaaromstandigheden, gebruik, registratiegraad en digitalisering. De opgezette databank is niet het eindpunt, maar een dynamisch werkdocument dat in de toekomst verder aangevuld en geraadpleegd zal worden. Het vormt de basis voor het toekomstige Kempens collectieprofiel en voor de verdere ontwikkeling van een geïntegreerd collectiezorgbeleid.

Daarnaast biedt het project een waardevol overzicht van de noden en kansen in ons werkveld, waardoor de erfgoedcellen gerichte aanbevelingen kunnen doen aan collectiehouders en beleidsmatig gefundeerde keuzes kunnen maken. Het project legt zo een solide basis voor collectiezorg, strategische planning en bovenlokale samenwerking, wat bijdraagt aan een duurzaam en toekomstgericht erfgoedbeleid voor de Antwerpse Kempen.

Literatuurlijst

- Arijs, Hilke, Heni Van Beek, Tom De Ridder, e.a. *Digitalisering van fotografische materialen: een handleiding*. 2024.
- Cometa. "Cometa." Geraadpleegd op 4 december 2024. <https://cometamodel.be/p/Cometa>.
- De Voorkempen. "Erfgoed Voorkempen." Geraadpleegd op 28 november 2024. <https://www.rldv.be/erfgoed-voorkempen/>.
- Demasure, Brecht. *Handleiding 'De hand aan de ploeg': Agrarische erfgoedcollecties registreren, waarden en herbestemmen*. Brugge, 2016.
- Erfgoed Noorderkempen. "Over erfgoed Noorderkempen." Geraadpleegd op 28 november 2024. <https://erfgoednoorderkempen.be/over-erfgoed-noorderkempen/>.
- Erfgoedcellen. *Eerste Hulp bij Erfgoedzorg (EHBE)*. https://erfgoednoorderkempen.be/wp-content/uploads/2025/02/EHBE_Erfgoedkaartjes-1.pdf.
- Erfgoedcel Brugge. "Erfgoedzorg regio Brugge-Oostende." Geraadpleegd op 7 januari 2025. <https://erfgoedcelbrugge.be/projecten/erfgoedzorg/regionale-erfgoedzorg-brugge-en-oostende>.
- Erfgoedcel Kusterfgoed. "Erfgoedzorg regio Brugge-Oostende." Geraadpleegd op 7 januari 2025. <https://www.kusterfgoed.be/nl/projecten/erfgoedzorg-regio-brugge-oostende/>.
- FARO. "Brand." Geraadpleegd op 22 april 2025. <https://faro.be/kennis/de-tien-schadefactoren/brand>.
- FARO. "Dieven en vandalen." Geraadpleegd op 5 mei 2025. <https://faro.be/kennis/de-tien-schadefactoren/dieven-en-vandalen>.
- FARO. "DICE Databank Incidenten Cultureel Erfgoed." Geraadpleegd op 21 februari 2025. <https://dice.vlaanderen/>.
- FARO. *Duik in de wereld van insecten en Integrated Pest Management*. Geraadpleegd op 5 mei 2025. <https://faro.be/blogs/julie-lambrechts/duik-de-wereld-van-insecten-en-integrated-pest-management>.
- FARO. "Geef dankzij RE-ORG nu zelf nieuw leven aan uw depot!" Geraadpleegd op 30 april 2025. <https://faro.be/blogs/tine-hermans/geef-dankzij-re-org-nu-zelf-nieuw-leven-aan-uw-depot>.
- FARO. *Hebben en houden: Tips om je erfgoed gezond te houden*. 2024. https://faro.be/sites/default/files/bijlagen/e-documenten/HH_web.pdf.
- FARO. "Hoe schrijft u een calamiteitenplan?" Geraadpleegd op 22 april 2025. <https://faro.be/kennis/calamiteitenplan/hoeschrijftu-een-calamiteitenplan>.
- FARO. "Hoe schrijft u een collectieplan?" Geraadpleegd op 10 maart 2025. <https://faro.be/kennis/collectiemanagement/hoeschrijftu-een-collectieplan>.
- FARO. "Hoe weert u schadelijk licht?" Geraadpleegd op 30 april 2025. <https://faro.be/kennis/licht-en-verlichting/hoeweertu-schadelijk-licht>.
- FARO. "Hout of metaal?" Geraadpleegd op 23 april 2025. <https://faro.be/kennis/depot-en-logistieke-ruimtes-inrichten/depotmeubilair/hout-of-metaal>.
- FARO. "Insecten." Geraadpleegd op 22 april 2025. <https://faro.be/kennis/de-tien-schadefactoren/insecten>.

- FARO. "Noodreactie en herstel bij diefstal en vandalisme." Geraadpleegd op 5 mei 2025. <https://faro.be/kennis/calamiteitenplan/3-noodreactie-en-herstel/diefstal-en-vandalisme>.
- FARO. "Regionaal erfgoeddepot Potyze uit de startblokken." Geraadpleegd op 30 april 2025. <https://faro.be/blogs/anne-catherine-olbrechts/regionaal-erfgoeddepot-potyze-uit-de-startblokken>.
- FARO. "RE-ORG: Een methode om uw museumdepot te reorganiseren." Geraadpleegd op 13 december 2024. <https://faro.be/publicaties/re-org-een-methode-om-uw-museumdepot-te-reorganiseren>.
- FARO. "Schimmels." Geraadpleegd op 22 april 2025. <https://faro.be/kennis/de-tien-schadefactoren/schimmels>.
- FARO. "Uitleendienst Erfgoed." Geraadpleegd op 5 mei 2025. <https://www.uitleendienstterfgoed.be/>.
- FARO. "Water." Geraadpleegd op 22 april 2025. <https://faro.be/kennis/de-tien-schadefactoren/water>.
- FARO. "Welk meubilair en welke technieken kiest u voor de depotruimtes?" Geraadpleegd op 23 april 2025. <https://faro.be/kennis/depot-en-logistieke-ruimtes-inrichten/depotruimtes-meubilair-technieken>.
- FARO. "Welk verpakkingsmateriaal kiest u?" Geraadpleegd op 30 april 2025. <https://faro.be/kennis/bewaren-verpakken-transporteren/welk-verpakkingsmateriaal-kiest-u>.
- Hermans, Tine. "De tien schadefactoren en geïntegreerd risicobeheer." Geraadpleegd op 10 december 2024. <https://faro.be/kennis/de-tien-schadefactoren>.
- Kempens Karakter. "Over Kempens Karakter." Geraadpleegd op 28 november 2024. <https://www.kempenskarakter.be/over-kempens-karakter/>.
- Luger, Tessa, Sylvie Maes, Anne Milkers, e.a. *Een collectieplan schrijven? Dat doe je zo!*. September 2021. https://faro.be/sites/default/files/bijlagen/e-documenten/Collectieplan_schrijven.pdf.
- Meemoo. "Ken je drager." Geraadpleegd op 5 mei 2025. <https://kenjedrager.be/>.
- Meemoo. "Vlaamse erfgoeddatabanken." Geraadpleegd op 19 december 2024. <https://meemoo.be/nl/projecten/vlaamse-erfgoeddatabanken>.
- PARCUM. "Tien tips om dieven en vandalen weg te houden." Geraadpleegd op 5 mei 2025. <https://www.parcum.be/nl/erfgoedadvies/tien-tips-om-dieven-en-vandalen-weg-te-houden>.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). *Brandschadewiel*. <https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/veilig-erfgoed/veiligheidszorg/brand/brandschadewiel>.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). *Pluis in huis: Geïntegreerde bestrijding van schimmels in archieven*. 1999. <https://www.cultureelerfgoed.nl/publicaties/publicaties/1999/01/01/pluis-in-huis-geintegreerde-bestrijding-van-schimmels-in-archieven>.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). *Waterschadewiel*. <https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/veilig-erfgoed/documenten/publicaties/2015/01/01/waterschadewiel>.
- s.n. "Beheer van heemkundige collecties." Geraadpleegd op 17 januari 2025. <https://gxpheem.be/>.
- Stuifzand. "Over ons." Geraadpleegd op 28 november 2024. <https://www.stuifzand.be/over-ons>.

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht deelnemende collectiehouders per erfgoedcel

De deelnemers zijn gesorteerd per erfgoedcel en vervolgens op soort collectiehouders (archief, heem- of oudheidkundige kring, vrijwillig museum, ...)

Erfgoed Noorderkempen

Archieven

- Stadsarchief Hoogstraten
- Stadsarchief Turnhout
- Gemeentearchief Kasterlee
- Gemeentearchief Oud-Turnhout
- Gemeentearchief Vosselaar
- Gemeentearchief Beerse
- Gemeentearchief Rijkevorsel
- Gemeentearchief Ravels

Heem- en oudheidkundige kringen

- Heemkundige kring Als Ice Can, Arendonk
- Heemkundige kring Amalia Van Solms, Baarle-hertog
- Heemkundige kring De Vlierbes, Beerse
- Heemkundige kring KLT, Kasterlee
- Heemkundige kring Marcblas, Merksplas
- Heemkundige kring Corsendonck, Oud-Turnhout
- Heemkundige kring Nicolaus Popelius, Ravels
- Heemkundige kring Rijkevorsel
- Heemkundige kring Adriaen Ghys, Vosselaar

Professionele musea

- Taxandriamuseum, Turnhout
- Museum van de Speelkaart, Turnhout
- Begijnhofmuseum, Turnhout
- Natuurpuntmuseum, Turnhout
- Stedelijk Museum Hoogstraten

Vrijwillige musea

- Transfo 2340, Beerse
- Gevangenismuseum, Merksplas
- Meduceum, Turnhout
- Het Brandweerdepot, Ravels
- Loffie's Speelgoedmuseum, Hoogstraten

Scholen

- Heilig Graf Instituut, Turnhout

Bedrijven

- Brepols, Turnhout

Socio-culturele verenigingen

- Sint-Sebastiaansgilde, Arendonk

Kerkfabrieken

- Kerkfabriek O.L.Vrouw ten Hemel Opgenomen, Arendonk
- Kerkfabriek Sint-Jozef Voorheide, Arendonk
- Kerkfabriek Sint-Catharina, Hoogstraten
- Kerkfabriek Sint-Margarita Tielen, Kasterlee
- Kerkfabriek Sint-Willibrordus, Kasterlee
- Kerkfabriek Sint-Antonius Abt – Oosthoven, Oud-Turnhout
- Kerkfabriek Onbevlekt Hart van Maria – Zwaneven, Oud-Turnhout
- Kerkfabriek Sint-Valentinus Poppel, Ravels
- Kerkfabriek Sint-Willibrordus, Rijkevorsel
- Kerkfabriek O.L.Vrouw Middelaers, Turnhout
- Kerkfabriek Sint-Pieter, Turnhout

Kempens Karakter

Archieven

- Historisch Archief Berlaar
- Gemeentearchief Heist-op-den-Berg
- Archief Lier

Heem- en oudheidkundige kringen

- Koninklijke Heemkundige Kring Die Swane, Heist-op-den-Berg
- Heemkundige kring Wiekevorst, Heist-op-den-Berg Herentaldum, Herentals
- Heemkundige kring Nortrevic, Herentals
- Sint-Baafskring, Herentals
- Heemkundige kring Sandelyn, Herenthout
- Heemkundige kring Wadja, Hulshout
- Heemkundige kring Norbert de Vrijter, Lille
- Erfgoedkring Tussen Twee Nethes, Nijlen
- Heemkundige kring De Linde, Olen
- Heemkundige kring Het Molenijzer, Putte
- Heemkundige kring Joris Matheussen, Vorselaar

Lokale besturen

- Gemeente Grobbendonk

Professionele musea

- Art Center Hugo Voeten, Herentals (en Geel)
- Zetormuseum, Hulshout
- Stadsmuseum, Lier

Vrijwillige musea

- Kempens Diamantcentrum, Nijlen
- Rode Kruismuseum, Berlaar
- Treinmuseum, Heist-op-den-Berg
- Houtambachtenmuseum De Wimpe, Herenthout
- Liers centrum voor Textiele Kunsten, Lier
- Olen's Radiomuseum, Olen
- Stropersmuseum, Olen
- het Deposeum voor Lingerie en Ondergoed, Putte
- Oorlogsmuseum Wiekevorst, Heist-op-den-Berg
- Huis van Oscar, Lier

Socio-culturele verenigingen

- Peer Stoet

Kerkfabrieken

- Kerkfabriek Sint-Rumoldus, Berlaar
- Kerkfabriek Sint-Lambertus, Berlaar
- Kerkfabriek Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen met kerkhof Bouwel, Grobbendonk
- Kerkfabriek Sint-Lambertus, Grobbendonk
- Kerkfabriek Onze-Lieve-Vrouw Altijddurende Bijstand Hallaar, Heist-op-den-Berg
- Kerkfabriek Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Jozef Booischot, Heist-op-den-Berg
- Kerkfabriek Sint-Alfonsius de Liguori, Heist-op-den-Berg
- Kerkfabriek Sint-Lambertus, Heist-op-den-Berg
- Kerkfabriek OLV van de Vrede Zonderschot, Heist-op-den-Berg
- Kerkfabriek Heilige Naam Jezus (Grootlo), Heist-op-den-Berg
- Kerkfabriek Sint-Jan Baptist Wiekevorst, Heist-op-den-Berg
- Kerkfabriek Sint-Waldetrudis, Herentals
- Sint-Antonius Parochiekerk en klooster, Herentals
- Kerkfabriek Sint-Pieter en Paulus, Herenthout
- Kerkfabriek Sint-Michiel en restanten voormalige kerk, Hulshout
- Kerkfabriek Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt, Lier
- Kerkfabriek Heilig Hart, Lier
- Kerkfabriek Sint-Martinus, Olen

Stuifzand

Archieven

- Gemeentearchief Balen
- Gemeentearchief Meerhout
- Gemeentearchief Laakdal
- Gemeentearchief Dessel
- Gemeentearchief Retie
- Stadsarchief Geel
- OPZ, Geel
- Gemeentearchief Mol

Erfgoedbibliotheken

- Norbertijnenabdij Postel, Mol

Heem- en oudheidkundige kringen

- Kamer voor Heemkunde, Mol
- Erfgoed Balen
- Heemkundige kring De griffoen, Dessel
- LWGH, Laakdal
- Meerhouts patrimonium, Meerhout
- Olmense Vereniging voor Heemkunde en Geschiedenis, Balen
- Heemkundige kring Zeven Neten, Retie

Professionele musea

- Gasthuismuseum, Geel
- Jakob Smitsmuseum, Mol

Vrijwillige musea

- Bezoekerscentrum Groot Netewoud en watermolen, Meerhout
- Bakkerijmuseum, Geel
- Brouwerijmuseum, Geel
- Lampenmuseum, Geel
- Klompenmuseum, Laakdal

Socio-culturele vereniging:

- Het Gareel, Geel

Kerkfabrieken:

- Kerkfabriek Sint-Andries, Balen
- Kerkfabriek Sint-Willibrordus Olmen, Balen
- Kerkfabriek Sint-Hubertus Hulsen, Balen
- Kerkfabriek Sint-Niklaas, Dessel
- Kerkfabriek Sint-Dimpna, Geel
- Kerkfabriek Sint-Franciscus Elsum, Geel
- Kerkfabriek Sint-Amands, Geel
- Kerkfabriek Sint-Lucia Oosterlo, Geel
- Kerkfabriek Sint-Trudo, Meerhout
- Kerkfabriek Sint-Jozef Berg, Meerhout
- Kerkfabriek OLV Gestel
- Kerkfabriek Sint-Bavo Zittaart, Meerhout
- Kerkfabriek Sint-Pieter en Pauwel, Mol
- Kerkfabriek Sint-Willibrordus Ezaart, Mol
- Kerkfabriek Sint-Odrada Millegem, Mol

Erfgoed Voorkampen

Archieven

- Gemeentearchief Brecht
- Gemeentearchief Schilde
- Gemeentearchief Zandhoven

Documentatiecentra

- Gemeentelijk Documentatiecentrum Ranst

Lokaal bestuur

- Gemeente Kalmthout

Heem- en oudheidkundige kringen

- Heemkundige kring Breesgata, Brasschaat
- Heemkundig Documentatiecentrum Wijkwerking Mariaburg, Brasschaat
- Heemkundige Kring van Malle
- Heemkundige kring Scilla, Schilde
- Heemkundige kring De Drie Rozen 's Gravenwezel, Schilde
- Heemkundige kring Scot, Schoten
- Heemkundige kring Jan Vleminck, Wijnegem
- Wommelgemse Heemkundige Kring 'de Kaeck'
- Heemkundige kring Wesalia II, Wuustwezel
- Heemkundige kring Zoersel

Professionele musea

- Karrenmuseum, Essen
- Bijenteeltmuseum, Kalmthout
- Suske en Wiske Museum, Kalmthout
- Museum Albert van Dyck, Schilde

Vrijwillige musea

- Museum Atelier Thomas van Heck, Wuustwezel
- Kempuseum, Brecht
- 't Kotje der Herinneringen, Kalmthout
- Museum de Blusch Maatschappij van Wommelghem, Wommelgem
- Rolstoelmuseum Den driewieler, Wuustwezel
- Mini-Citroënmuseum, Zandhoven
- Het Beeldenhuis, Zoersel
- Het Lindepaviljoen, Zoersel

Kerkfabrieken

- Kerkfabriek Sint-Vincentius a Paulo, Essen
- Kerkfabriek Sint-Jozef Gooreind, Wuustwezel
- Kerkfabriek Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaart, Wuustwezel
- Kerkfabriek Heilig Hartkerk, Brasschaat
- Kerkfabriek Sint-Michielskerk, Brecht

Bijlage 2: COMETA-model

Waarde identificatienummer

Unieke ID of identificatienummer van de deelcollectie. Het is op de volgende manier opgebouwd: Gemeentepostcode_eerste drie letters instelling_nummer twee cijfers.
Voorbeeld Gasthuismuseum Geel: 2440_GAS_02 (de volgende deelcollectie zal dan 2440_GAS_03 zijn)

Alternatief identificatienummer

Eventueel bestaande ID of identificatienummer van de deelcollectie. Soms is een deelcollectie al eens op een andere databank geregistreerd. Dit moet wel telkens over exact dezelfde collectie gaan en niet slechts een deel van de collectie. Deze is mogelijk te vinden via archiefpunt.be, isil.arch.be, viaf.org en odis.be.

Bron alternatief identificatienummer

De URI of URL van de website waar het alternatieve identificatienummer te vinden is.

Identificatie collectietype

Het type van de deelcollectie, dit is afhankelijk van welke collectiestukken aanwezig zijn. Er zijn meerdere opties per deelcollectie mogelijk.

Vaste opties:

- archiefbestand (archieven)
- bibliotheekcollectie (boeken en tijdschriften)
- museale collectie (objectencollecties)
- documentaire collectie (documentair materiaal)
- audiovisuele collectie (audiovisueel materiaal: foto's, audiocassettes, film, video, ...)
- archeologische collectie

Titel naam

De formele titel van de deelcollectie. Deze beschrijft in een paar woorden de deelcollectie en kan verwijzen naar een functie, handeling, onderwerp, plaats of thema. Als er gekende acroniemen zijn voor delen van de naam, worden die toegevoegd tussen haakjes.

Term materiaaltipe

Welke soorten materialen/objecten die aanwezig zijn in de deelcollectie:

- Handschriften en oude drukken t/m 18de eeuw (exemplaren)
- Zelfstandige publicaties (o.a. boeken) (lopende meter)
- Kranten (lopende meter)
- Tijdschriften (lopende meter)
- Onverwerkte en verwerkte archieven (lopende meter)
- Foto's, prentkaarten (incl. vroege methodes) (exemplaren)
- Affiches, Kaarten en plannen (exemplaren)
- Andere beeldmaterialen (exemplaren)
- Andere periodieke publicaties (exemplaren)
- Film (dragers)
- Video (dragers)
- Audio (dragers)
- Schilderijen (stuks)
- Gravures/monotypes en andere artistieke druktechnieken (stuks)
- Tekeningen (stuks)
- Beeldhouwwerken/installaties/'mixed media' (stuks)
- Andere kunstobjecten (siervoorwerpen en artefacten) (stuks)
- (niet-) gemotoriseerde voertuigen (stuks)
- Natuurhistorische specimen (stuks)

Waarde omvang

De omvang van de deelcollectie. Het gaat over het aantal fysieke of logische eenheden in Arabische cijfers + maateenheid (exemplaren, lopende meter, meters, dragers, stuks, verzamelingen, volumes, issues, afleveringen, bestanden, items, uren --> zie 'term_objecttype' voor correcte maateenheid per objecttype). Alternatief indien exacte hoeveelheid niet geweten is: lengte van de bezette plankruimte of de kubieke opslagruimte van de beschrijvingseenheid. Bij de eenheden in lopende meter wordt de eenheid afgerond op één getal na de komma.

Dit veld is verbonden aan 'term_objecttype': de omvang van elk objecttype wordt telkens in dezelfde rij genoteerd.

Specificatie omvang

Als de omvang van de deelcollectie onzeker is, wordt hier ca. ingevuld

Identificatie supercollectie

Identificatienummer van de collectie waarvan deze deelcollectie deel uitmaakt. (Meestal enkel de hoofdcollectie). De supercollectie staat, hiërarchisch gezien boven de geregistreerde collectie

Bron supercollectie

De URI of URL van de website waar het identificatienummer van de supercollectie te vinden is

Naam supercollectie

Naam of titel van de supercollectie

Identificatie subcollectie

Identificatienummer van de subcollecties, die deel uitmaakt van de deelcollectie. Als een deelcollectie, verder onderverdeeld is in verschillende categorieën kan dat in dit veld genoteerd worden (per subcollectie een nieuwe rij beginnen). De subcollectie staat, hiërarchisch gezien, onder de geregistreerde deelcollectie.

Bron identificatie subcollectie

De URI of URL van de website waar het identificatienummer van de subcollectie te vinden is.

Naam subcollectie

Naam van de subcollecties van deze deelcollectie.

Identificatie gerelateerde collectie

De identificatienummer van de gerelateerde collectie. Een gerelateerde collectie wordt gedefiniëerd als een andere collectie die dezelfde herkomst heeft als de hier beschreven deelcollectie.

Bron identificatienummer gerelateerde collectie

De URI of URL van de website waar dit identificatienummer te vinden is.

Naam gerelateerde collectie

Naam of titel van de gerelateerde collectie.

Identificatie instelling gerelateerde collectie

De identificatienummer van de instelling of organisatie waar de gerelateerde collectie zich bevindt.

Bron identificatienummerinstelling gerelateerde collectie

De URI of URL van de website waar de identificatienummer te vinden is van de instelling of organisatie waar de gerelateerde collectie zich bevindt.

Naam instelling gerelateerde collectie

De naam van de instelling of organisatie waar de gerelateerde collectie zich bevindt.

Algemene toestand

De algemene fysieke toestand van de deelcollectie (gemiddelde van de toestand van de objecten binnen de collectie)

Vaste opties:

- Goed (stabiel, geen behandeling nodig)
- redelijk (relatief stabiel, maar een eventuele behandeling zou gepast zijn)
- matig (één of meer behandelingen nodig)
- slecht (één of meerdere behandelingen nodig, onstabiel --> actieve degradatie)
- onbekend

Toelichting historiek eigenaar

Naam of namen van vorige eigenaars (personen, organisaties). Dit veld hangt samen met de '(specificatie) begindatum eigendom vorige eigenaar' en met de '(specificatie) einddatum eigendom vorige eigenaar'

Begindatum eigendom vorige eigenaar

De begindatum of het beginjaar vanaf wanneer de vorige eigenaar de deelcollectie in bezit had

Specificatie begindatum eigendom vorige eigenaar

Als de begindatum van de vorige eigenaar onzeker is, wordt hier ca. ingevuld

Einddatum eigendom vorige eigenaar

De datum of het jaar tot wanneer de vorige eigenaar de collectie in bezit had

Specificatie einddatum eigendom vorige eigenaar

Als de einddatum van de vorige eigenaar onzeker is, wordt hier ca. ingevuld

Identificatie huidige eigenaar

Identificatienummer van de huidige eigenaar. Om de identificatienummer te vinden kunnen volgende bronnen gebruikt worden: isil.arch.be, www.viaf.org, ww.odis.be, archiefbank.be, OVOcode

Bron identificatienummer huidige eigenaar

De URI of URL van de website waar identificatienummer van de huidige eigenaar vandaan komt (isil.arch.be, www.viaf.org, ww.odis.be, archiefbank.be, OVOcode)

Naam huidige eigenaar

De naam van de huidige, officiële eigenaar. (Achternaam, Voornaam)

Type huidige eigenaar

Het type huidige eigenaar (juridisch gezien).

opties:

- Overheidsinstantie
- Publiekrechtelijke instelling
- Privaatrechtelijke instelling of private rechtspersoon
- Particulier
- Onbekend
- Andere

Identificatie beheerder

Identificatienummer van de beheerder. Om de identificatienummer te vinden kunnen volgende bronnen gebruikt worden: isil.arch.be, www.viaf.org, ww.odis.be, archiefbank.be, OVOcodes

Bron identificatienummer beheerder

De URI of URL van de website waar het identificatienummer van de beheerder vandaan komt (isil.arch.be, www.viaf.org, ww.odis.be, archiefbank.be, OVOcodes)

Naam beheerder
De naam van de beheerder van de deelcollectie.
Identificatie collectievormer
De identificatienummer van de collectievormer. Deze persoon of instelling heeft de (initiële) collectie gevormd. Om de identificatienummer te vinden kunnen volgende bronnen gebruikt worden: isil.arch.be, www.viaf.org, ww.odis.be, archiefbank.be
Bron identificatienummer collectievormer
De URI of URL van de website waar het identificatienummer van de beheerder vandaan komt (isil.arch.be, www.viaf.org, ww.odis.be, archiefbank.be, OVOcodes)
Naam collectievormer
De naam van de collectievormer. Deze persoon of instelling heeft de (initiële) deelcollectie gevormd. Als dit meerdere personen of instellingen zijn of als het onbekend is, wordt hier de naam van de huidige eigenaar genoteerd.
Datum huidige locatie collectie
Datum of jaartal waarin de deelcollectie op de huidige locatie is geplaatst (jjjj-mm-dd of jjjj). Als er een grondige renovatie heeft plaatsgevonden of de bewaaromstandigheden sterk veranderd zijn, wordt dit jaartal genoteerd. Dit veld en de andere velden i.v.m. de bewaarlocatie zijn verbonden met elkaar.
Specificatie datum huidige locatie collectie
Als de datering van de huidige locatie onzeker is, wordt hier ca. ingevuld
Naam huidige locatie collectie
Naam van het gebouw waarin de deelcollectie zich bevindt en de plaatsnaam. Gebruik hier enkel geografische plaatsnamen, zo specifiek mogelijk: gehucht. Gebruik de Nederlandstalige plaatsnaam (exoniem).
Adres huidige locatie collectie
Adres van de huidige locatie: straatnaam, nummer, ev. bus, postcode gemeente. Gemeente niet op deelgemeenteniveau noteren.
Status huidige locatie
De status van het gebouw waarin de deelcollectie zich bevindt. Dit gaat over eventuele vaststellingen met juridische gevolgen (zie inventaris onroerend erfgoed) -beschermd -vastgesteld bouwkundig erfgoed -geïnteriseerd erfgoed -niet geïnteriseerd -beschermd stads- of dorpszicht -beschermd cultuurhistorisch landschap -UNESCO Werelderfgoedsite
Temperatuur
De temperatuur in de depotruimte (gemeten over één jaar tijd). opties: -onbekend -binnen ideale limieten (15°C - 25°C) -binnen acceptabele limieten (10°C - 30°C) -buiten acceptabele limieten (<10°C, >30°C)

Relatieve vochtigheid

De relatieve vochtigheid in de depotruimte (gemeten over één jaar tijd).

opties:

- onbekend
- binnen ideale limieten (40%-60%)
- binnen acceptabele limieten (30%-70%)
- buiten acceptabele limieten (<30%, >70%)

Historiek calamiteiten

Welke calamiteiten hebben zich in het verleden voorgedaan, en in hoeverre bestaat het risico dat deze zich in de toekomst opnieuw zullen voordoen? Daarnaast, zijn er potentiële risico's voor calamiteiten die tot nu toe nog niet hebben plaatsgevonden? Voorbeelden hiervan zijn: brandgevaar (bijvoorbeeld door bedrading, elektriciteitsstoringen of bosbranden), waterschade (zoals overstromingen, lekkende leidingen of het onderlopen van ruimtes bij zware regenval), diefstal en vandalisme, en plaagproblemen (zoals ongedierte of schimmel).

Vervuiling ruimte

Schoonmaken van de depotruimte.

opties:

- depotruimtes worden regelmatig schoongemaakt
- depotruimtes worden alleen schoongemaakt wanneer er bezoekers worden verwacht
- er wordt niet regelmatig schoongemaakt
- onbekend

Stof

Bescherming van objecten tegen stof. Dit kan door een verpakking, kast, gordijnen, ...

opties:

- beschermd tegen stof
- gedeeltelijk beschermd tegen stof
- niet beschermd tegen stof
- onbekend

Ongeschikte verpakking

Verpakkingen die gebruikt worden voor de objecten. Ongeschikte verpakkingen zijn verpakkingen die mogelijk schade kunnen toebrengen aan het object (zure verpakking, onstabiele plastieken verpakking, ...)

opties:

- de verpakkingen zijn geschikt voor de collectie
- de verpakkingen zijn geschikt voor de collectie, maar zijn wel tijdelijk. Binnen enkele jaren worden deze best vervangen
- een klein deel van de verpakkingen is niet geschikt voor de collectie
- een groot deel van de verpakkingen is niet geschikt voor de collectie
- de verpakkingen zijn niet geschikt voor de collectie
- onbekend
- n.v.t.

Schimmel

Aanwezigheid van schimmel in de depotruimte en op de objecten:

opties:

- er zijn geen sporen van schimmel aanwezig en er is geen direct risico op schimmelvorming
- er zijn geen sporen van schimmel, maar er is wel een risico op schimmelvorming
- er zijn sporen van schimmel
- onbekend

Insecten en ongedierte

Controle op insecten en ongedierte in depotruimte (preventief).

opties:

- er is een IPM (integrated pest management) voor deze ruimtes en deze ruimtes worden jaarlijks gecontroleerd
- deze ruimtes worden jaarlijks gecontroleerd
- deze ruimtes worden af en toe (onregelmatig) gecontroleerd
- deze ruimtes worden niet gecontroleerd
- onbekend

Licht en straling

Zon- en daglichtinval in de depotruimte.

opties:

- objecten staan in afgesloten kasten/verpakkingen waar geen zon op valt of in de depotruimte komt geen daglicht binnen
- objecten staan grotendeels in een afgesloten kast/verpakking in een ruimte met daglicht, maar zonder direct zonlicht
- objecten staan niet (of minderheid) in een afgesloten kast/verpakking in een ruimte met daglicht, maar zonder direct zonlicht
- er is direct zonlicht dat op (een deel van) de objecten valt
- er is direct zonlicht dat op (een deel van) de kasten of verpakkingen met de objecten in valt
- onbekend

Stabiliteit

Stabiliteit van de objecten in de depotruimte:

opties:

- voor fragiele objecten is er een gepaste verpakking en alle objecten staan voldoende stabiel
- het merendeel van de fragiele objecten heeft een gepaste verpakking en de meeste objecten staan stabiel
- fragiele objecten hebben geen gepaste verpakking en objecten staan grotendeels niet stabiel opgeslagen
- onbekend

Stootgevaar

Het risico om tegen objecten aan te stoten in de depotruimte.

opties:

- er staan geen objecten in het gangpad en er steken geen delen van objecten uit in het gangpad
- enkele objecten staan in het gangpad en/of staan op schappen waarbij er delen uitsteken in het gangpad, dit zijn slechts enkele uitzonderingen. het risico op stoten is klein
- meerdere objecten staan in het gangpad of delen steken uit in het gangpad. Er is een risico op stoten bij passage
- onbekend

Brand

Brandveiligheid in het depotgebouw.

opties:

- er is één brandbestrijdend systeem en minstens één rookmelder zijn per ruimte aanwezig
- er zijn functionele brandbestrijdende systemen en/ of rookmelders aanwezig in het gebouw
- er zijn geen brandbestrijdende systemen of rookmelders aanwezig of functioneel
- onbekend

Aanwezigheid gevaarlijk erfgoed

Aanwezigheid van 'gevaarlijk' erfgoed in de collectie

opties:

- er is geen gevaarlijk erfgoed aanwezig
- het is mogelijk dat er gevaarlijk erfgoed aanwezig is, maar dit is niet bevestigd
- er is gevaarlijk erfgoed aanwezig in minder dan 10 objecten
- er is gevaarlijk erfgoed aanwezig in meer dan 10 objecten
- onbekend

Toelichting gevaarlijk erfgoed

Indien er gevaarlijk erfgoed aanwezig is in de deelcollectie, worden deze hier gespecificeerd.

Voorbeelden van gevaarlijk erfgoed: asbest (brandwerende stoffen bij brandweer of bij kachels, ...), kwik (meetinstrumenten), apothekerscollecties of andere (onbekende) chemische stoffen (medicatie, glaswerk), nitraatfilm, opgezette dieren (vaak behandeld met Arseen tot midden 20ste eeuw), pesticiden (opgezette dieren, grassen/stro-vlechtwerk), vuurwapens en munitie of explosieve stoffen, drugs (vroeger soms wel legaal), straling (radium, uranium en thorium; glas, meetinstrumenten, medicijnen, ...)

Soort depot

Indeling/soort van de bewaarruimte

- aparte ruimte
- ruimte voor gedeeld gebruik (worden nog andere zaken gedaan naast enkel bewaren)
- museale ruimte

Toestand depot

De toestand van de depotruimte zelf

opties:

- de muren, de vloeren en het plafond zijn in goede staat.
- er zijn duidelijke sporen van schade uit het verleden (vochtplekken, barsten, ongedierte, enz.)
- er zijn duidelijke sporen van recente schade (vochtige muren en/of vochtig plafond, condensatie, ongedierte) of gebreken (ongeschikte elektrische bedrading, problemen met waterleidingen of sanitair, enz.).
- onbekend;

Opslagruimte

Voor hoelang er nog voldoende opslagruimte is in het depot

opties:

- voor de volgende 10 jaar (lange termijn)
- voor de volgende 2 jaar (korte termijn)
- de opslageenheden zitten al vol
- de opslageenheden zitten overvol
- onbekend

Opslageenheden

De opslageenheden zijn geschikt voor het type en de grootte van de objecten in de collectie (kasten, planken, etc.).

opties:

- alle opslageenheden zijn geschikt
- de meeste opslageenheden zijn geschikt
- in veel gevallen zijn de opslageenheden niet geschikt voor de objecten
- geen opslageenheden
- onbekend

Toegang depot

Toegankelijkheid van de depotruimte

opties:

- de toegang tot het depot wordt gecontroleerd, maar is vrij voor verschillende gebruikers van de collectie (onderzoekers, studenten, publiek)
- de toegang tot het depot wordt gecontroleerd, maar alleen medewerkers mogen de depotruimte betreden
- er bestaan procedures om de toegang te controleren, maar die worden niet altijd gehandhaafd
- er zijn geen procedures en de toegang tot het depot wordt niet gecontroleerd.
- onbekend

Gebruiksruimtes

Aanwezigheid gebruikruimte voor ondersteunende taken van de collectie (verpakken, isoleren, klaarmaken voor bruikleen, raadpleging)

opties:

- buiten het depot is er plaats voorbehouden voor ondersteunende functies
- er is geen plaats voorbehouden, maar wanneer nodig kan dit worden geregeld
- deze functies vinden plaats in de depotruimte
- onbekend

Algemene depotnoden

Open veld eventuele depotnoden die nog niet aan bod zijn gekomen in de vorige velden.

Voorbeelden: Nood aan verpakkingsmateriaal, personeel/vrijwilligers, opleiding/kennis, extra ruimte (werkruimte/quarantaineruimte), ondersteuning vanuit professionele hoek.

Begindatum vervaardiging

Begindatum van de vervaardiging. Dit gaat over het jaar waarin het oudste object uit de deelcollectie vervaardigd is. (jjjj)

Specificatie begindatum vervaardiging

Als de begindatum van de vervaardiging onzeker is, wordt hier ca. ingevuld

Einddatum vervaardiging

Einddatum van de vervaardiging. Dit gaat over het jaar waarin het recentste object uit de deelcollectie vervaardigd/ontstaan is. (jjjj)

Specificatie einddatum vervaardiging

Als de einddatum van de vervaardiging onzeker is, wordt hier ca. ingevuld

Identificatie periode inhoud

De periode tussen de begin- en einddatum van de vervaardiging. Dit gaat over een specifieke periode die in de AAT-thesaurus terug te vinden is zoals de middeleeuwen. De code van de periode in de AAT-thesaurus wordt in dit veld genoteerd

Term periode inhoud

De periode tussen de begin- en einddatum van de vervaardiging. Dit gaat over een specifieke periode die in de AAT-thesaurus terug te vinden is zoals de middeleeuwen. Er is hiervoor verder geen vaste keuzelijst, de meest geschikte beschrijving wordt gekozen.

Begindatum verzameling

Begindatum van wanneer de deelcollectie gevormd is. Dit gaat dus over wanneer men objecten in beginnen verzamelen die (de basis van de) deelcollectie vormen. Indien de datering een vermoeden of schatting is, wordt er 'ca.' voor het jaartal geplaatst. (jjjj)

Specificatie begindatum verzameling

Als de begindatum van de verzameling onzeker is, wordt hier ca. ingevuld

Einddatum verzameling

Einddatum van wanneer de deelcollectie afgesloten is. Dit gaat dus over wanneer men is gestopt met het toevoegen van objecten aan de deelcollectie. Als de deelcollectie nog niet afgesloten is, wordt 'heden' ingevuld als einddatum. (jjjj)

Specificatie einddatum verzameling

Als de einddatum van de verzameling onzeker is, wordt hier ca. ingevuld

Tekst beschrijving collectie

Algemene, korte beschrijving van de deelcollectie die ook begrijpelijk is voor een geïnteresseerde leek. Deze kan informatie bevatten zoals: de naam, inhoudelijke associaties en bereik (gebied, periode, ...). Eventuele informatie over de deelcollectie die niet in andere velden past, mag hier ook worden genoteerd.

Bronvermelding

Literatuur (artikels, boeken, hoofdstukken uit boeken) die geschreven is over de deelcollectie. Gekende bronnen worden genoteerd volgens de stijl 'Chicago 15th'.

Term verwervingsfrequentie

De frequentie van de verwerving.

opties:

- periodiek
- onregelmatig
- n.v.t.

Term aangroei collectie

De aangroei van de collectie.

opties:

- actief (er wordt actief gezocht naar stukken om aan de collectie toe te voegen)
- partieel (er wordt niet actief gezocht naar stukken om de collectie aan te vullen, maar als er iets interessant voorbij komt, wordt deze mogelijks wel verworven. Tussen actief en passief).
- passief (er wordt niet gezocht naar stukken om de collectie aan te vullen, maar als er stukken worden aangeboden die binnen de collectie passen, worden deze wel aangenomen)
- afgesloten.

Term verwervingsmethode

De verwervingsmethode, op welke manier zijn de objecten in de collectie gekomen.

opties:

- aankoop
- schenkingen
- bruikleen
- overname
- ruil
- vondst (archeologische stukken)
- legaat
- originele eigenaar (organisatie heeft collectie door eigen werkingen zelf geaccumuleerd)
- onbekend

Identificatie collectiebeleidsplan

Aanwezigheid van een collectiebeleidsplan.

opties:

- afzonderlijk plan (een plan voor de deelcollectie op zich)
- onderdeel algemeen plan
- geen plan.

Toelichting collectiebeleidsplan

Hoedanigheid van het collectiebeleidsplan.

opties:

- aanzet of basis
- in de maak
- volledig afgewerkt
- n.v.t.

Identificatie calamiteitenplan

Aanwezigheid calamiteitenplan.

Opties:

- afzonderlijk plan
- onderdeel algemeen plan
- geen plan
- plan in de maak

Identificatie registratiegraad

Het percentage van de deelcollectie dat geïnteriseerd is.

opties:

- 0%
- 1-19%
- 20-39%
- 40-59%
- 60-79%
- 80-99%
- 100%

Identificatie standaarden registratie

Standaarden of richtlijnen die gevolgd zijn bij het registreren.

Voorbeelden:

- ISAD(G)
- SPECTRUM
- eigen/geen standaard of richtlijn
- ander:

Type registratiesysteem

Type van registratiesysteem dat gebruikt is.

opties:

- geen registratiesysteem
- steekkaartensysteem
- inventaris op papier
- inventaris in kantoorautomatiseringssysteem
- gespecialiseerd standalone registratieprogramma
- netwerkregistratiesysteem

Naam registratiesysteem

Naam van gebruikte registratiesysteem.

Bijvoorbeeld: Adlib (archief), Axiell, Brocade, Excel, ...

Raadpleegbaarheid registratiesysteem

Raadpleegbaarheid registratiesysteem door externen (geïnteresseerden, onderzoekers, ...).

opties:

- niet raadpleegbaar
- ter plaatse raadpleegbaar
- online raadpleegbaar

URL registratiesysteem

Geef indien mogelijk een link naar de registratie van de deelcollectie

Digitaliseringsgraad

Percentage van de deelcollectie dat gedigitaliseerd is.

opties:

- 0%
- 1-19%
- 20-39%
- 40-59%
- 60-79%
- 80-99%
- 100%

Mate fysieke raadpleegbaarheid

Mate van fysieke raadpleegbaarheid van de collectie door externen.

opties:

- niet raadpleegbaar
- ter plaatse vrij raadpleegbaar
- ter plaatse beperkt raadpleegbaar
- uitleenbaar.

Wijze fysieke raadpleegbaarheid

Wijze van fysieke raadpleegbaarheid

opties:

- open kast
- leeszaal (met vaste openingsuren)
- tentoonstelling
- kijkdepot
- op afspraak
- anders

Mate digitale raadpleegbaarheid

Raadpleegbaarheid gedigitaliseerde stukken.

opties:

- niet raadpleegbaar
- ter plaatse vrij raadpleegbaar
- ter plaatse beperkt raadpleegbaar
- online beperkt raadpleegbaar
- online vrij raadpleegbaar

Toegang digitale raadpleegbaarheid

Geef indien mogelijk een link naar gedigitaliseerde stukken.

Opmerkingen

Algemene opmerkingen bijvoorbeeld: verhuis van collectie, plannen voor reorganisatie, aankopen/afstotingen, geplande of lopende projecten

Bijlage 3: Toestemmingsformulier ontsluiting collectiedata

Ik, _____ (naam voornaam),
geef toestemming om de verzamelde gegevens over de collecties
_____ (identificatienummers collecties) van de instelling/
organisatie _____
in het kader van het project 'Kempencollectie in Kaart', publiek te ontsluiten zoals hieronder aangeduid.

De gegevens over de bewaaromstandigheden zullen niet identificeerbaar ontsloten worden. Dit gaat over de gegevens uit de volgende velden in het registratieformulier: temperatuur, relatieve vochtigheid, historiek calamiteiten, vervuiling ruimte, stof, ongeschikte verpakking, schimmel, stabiliteit, stootgevaar, insecten en ongedierte, licht en straling, brand, aanwezigheid gevaarlijk erfgoed, toelichting gevaarlijk erfgoed, soort depot, toestand depot, opslagruimte, opslageenheden, toegang depot, gebruiksruidtes en algemene depotnaden.

Hieronder kan u aanduiden in welke mate u toestemming geeft om de verzamelde gegevens publiek te ontsluiten (kruis telkens 1 aan):

- Data:

- ☐ Alle verzamelde gegevens mogen ontsloten worden zoals hierboven toegelicht.
- ☐ Alle verzamelde gegevens met uitzondering van adressen van externe depots mogen ontsloten worden.
- ☐ Alle verzamelde gegevens met uitzondering van die uit de volgende velden mogen ontsloten worden: _____
- ☐ De verzamelde gegevens mogen enkel bij de erfgoedcellen intern bewaard worden

- Foto's:

- ☐ Alle foto's mogen gebruikt worden ter ondersteuning van de ontsluiting
- ☐ De foto's mogen gebruikt worden ter ondersteuning van de ontsluiting met uitzondering van de volgende: _____

Handtekening en datum

